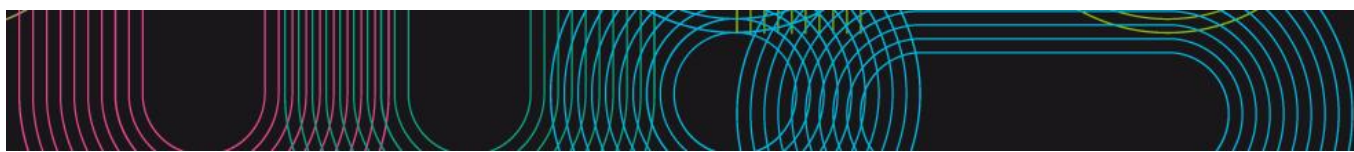

[TABLA DE ERROS](#)

Lugar do erro	Descrición
Materia P05G170V01801, apartado 'Avaliación da materia'	O apartado contén algún elemento maior que o tamaño vertical de folla (por exemplo unha táboa) polo que tivo que ser redimensionado.

Facultade de Fisioterapia

Presentación

Teño o pracer de presentar a Guía Docente do Grao. Nela atoparedes información sobre o Centro e sobre a docencia como é o calendario académico, calendario de exames, horarios, guías docentes das materias e outra información relevante.

Esperamos que a información que presentamos sirvavos de orientación para a vosa formación.

Quero agradecer a tódalas persoas que co seu esforzo e traballo fixeron posible a edición desta Guía

Pontevedra, 6 de xullo de 2016

O Decano

Gustavo Rodríguez Fuentes

Localización

Facultade de Fisioterapia de Pontevedra

Campus da Xunqueira s/n, 36005 Pontevedra

Teléfono: 986 80 17 50

Fax: 986 80 17 80

Correo: sdfisioterapia@uvigo.es

EQUIPO DECANAL DO CENTRO:

Decano: Gustavo Rodríguez Fuentes

Teléfono: 986 80 17 50 ou 986 80 17 52

Correo: direccionfisioterapia@uvigo.es

Vicedecana: Iris Machado de Oliveira

Teléfono: 986 80 17 50 ou 986 80 17 52

Correo: subdireccionfisioterapia@uvigo.es

Secretaria: María Lourdes Maceiras García

Teléfono: 986 80 17 50 ou 986 80 17 52

Correo: secretariafisioterapia@uvigo.es

DEPARTAMENTOS:**DEPARTAMENTO DE BIOLOXÍA FUNCIONAL E CIENCIAS DA SAÚDE****EQUIPO DIRECTIVO:**

Director: José Manuel García Estévez

Secretario: Mª José Pérez Álvarez

Sede: Facultade de Biología, Campus de Vigo

Correo: depc01@uvigo.es

Teléfono: 986 812646

Fax: 986 812646

DEPARTAMENTO DE ANÁLISE E INTERVENCIÓN PSICOSOCIOEDUCATIVA**EQUIPO DIRECTIVO:**

Directora: Carmen Verde Diego

Secretario: Antonio López Castedo

Sede: Facultade de Ciencias da Educación. Campus de Ourense

Correo: depx01@uvigo.es

Teléfono: 988 387108

Fax: 988 387159

DEPARTAMENTO DE DIDÁCTICAS ESPECIAIS**EQUIPO DIRECTIVO:**

Directora: Ángeles Fernández Villarino

Secretario: Javier Blanco Sierra

Sede: Facultade de Ciencias da Educación. Campus de Ourense

Correo: depx05@uvigo.es

Teléfono: 988 387145

DEPARTAMENTO ESTATÍSTICA E INVESTIGACIÓN OPERATIVA**EQUIPO DIRECTIVO:**

Director: Javier Roca Pardiñas

Secretaria: Tomás R. Cotos Yañez

Sede: Facultade de Ciencias Económicas e Empresariais. Campus de Vigo

Correo: depc05@uvigo.es

Teléfono: 986 812440

Fax: 986 812401

DEPARTAMENTO DE FILOLOXÍA INGLESA, FRANCESA E ALEMÁ

EQUIPO DIRECTIVO:

Directora: Elena Seoane Posse

Secretaria: Rosalía Rodríguez Vázquez

Sede: Facultade de Filoloxía e Traducción. Campus de Vigo

Correo: deph04@uvigo.es

Teléfono: 986 813799

Fax: 986 813799

Calendario Académico

Calendario académico

Cronograma

Páxina web

<http://webeuf.webs.uvigo.es/>

Grao en Fisioterapia

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01101	Anatomía humana: Anatomía humana	1c	9
P05G170V01102	Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica	1c	6
P05G170V01103	Fisioloxía: Fisioloxía humana	1c	9
P05G170V01104	Fundamentos de fisioterapia	1c	6
P05G170V01201	Afeccións medicocirúrxicas	2c	9
P05G170V01202	Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia	2c	9
P05G170V01203	Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde	2c	6
P05G170V01204	Valoración en fisioterapia	2c	6

Curso 2

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01301	Afeccións cirúrxicas	1c	6

P05G170V01302	Afeccións médicas	1c	6
P05G170V01303	Cinesiterapia	1c	9
P05G170V01304	Fisioterapia xeral	1c	9
P05G170V01401	Electroterapia e ultrasonoterapia	2c	6
P05G170V01402	Fisioterapia manipulativa articular	2c	9
P05G170V01403	Radioloxía	2c	6
P05G170V01404	Saúde pública e fisioterapia comunitaria	2c	9

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01501	Fisioterapia neurolóxica e especial	1c	9
P05G170V01502	Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial	1c	9

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01701	Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde	1c	9
P05G170V01801	Prácticas externas: Estadías clínicas	An	42
P05G170V01802	Estadías clínicas	An	12
P05G170V01803	Estadías clínicas	An	9
P05G170V01804	Estadías clínicas	An	21
P05G170V01805	Estadías clínicas	An	30
P05G170V01806	Estadías clínicas	An	33

Curso 3

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01901	Fisioloxía do exercicio e do esforzo	1c	6
P05G170V01902	Fisioterapia ergonómica	1c	6
P05G170V01903	Fisioterapia na discapacidade e dependencia	1c	6
P05G170V01904	Inglés para ciencias da saúde	1c	6
P05G170V01905	Rehabilitación cardíaca	1c	6
P05G170V01906	Fisioterapia en especialidades clínicas I	2c	9
P05G170V01907	Fisioterapia en especialidades clínicas II	2c	9
P05G170V01908	Farmacoloxía	2c	6
P05G170V01909	Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia	2c	6
P05G170V01910	Fisioterapia en deporte e en actividade física	2c	6
P05G170V01911	Fisioterapia no linfedema	2c	6
P05G170V01912	Pilates aplicado en fisioterapia	2c	6

Curso 4

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
P05G170V01991	Traballo de Fin de Grao	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Materia	Anatomía humana: Anatomía humana			
Código	P05G170V01101			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Padín Iruegas, María Elena			
Profesorado	Padín Iruegas, María Elena			
Correo-e	mepadín@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.			
CE1	Coñecer e comprender a Anatomía e Fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardio-respiratorio			- saber
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida			- saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións			- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia			- saber
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión			- saber facer - Saber estar / ser
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental			- saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas			- saber facer
CE55	Habilidade para realizar disección básica			- saber facer
CE56	Capacidade para identificar os diferentes tecidos nunha disección			- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.			- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.			- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información			- saber facer
CT5	Resolución de problemas			- saber facer
CT6	Toma de decisións			- saber facer
CT9	Compromiso ético			- Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais			- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico			- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma			- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.			- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións			- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade			- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora			- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os conceptos básicos para o coñecemento da Anatomía (ciencia, morfoloxía, anatomía, cinesioloxía, relación entre a forma e a función,...), a división da Anatomía segundo distintos criterios e as súas aplicacións aos estudos de grao	CG1 CG19 CE1 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24
Coñecer e comezar a dominar a terminoloxía anatómica básica que permita a descrición anatómica.	CG19 CE1 CE20 CT4 CT12 CT15 CT17 CT24
Localizar e identificar os ósos da cabeza, incluíndo as súas características morfolóxicas máis relevantes, e que dean unha maior achega funcional. Coñecer os elementos que integran cada articulación, así como identificar o tipo de articulación e as súas características mecánicas xenéricas. Coñecer a musculatura principal.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT17 CT24
Coñecer a morfoloxía exterior e a configuración interior do corazón.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT24
Dominar aqueles conceptos morfolóxicos que servirán para a comprensión clínica da patoloxía respiratoria e para entender os fundamentos das técnicas de asistencia ventilatoria.	CG1 CG19 CE1 CE4 CE20 CT4 CT5 CT12 CT15 CT24

Dominar a descrición macroscópica. Identificar as diferentes partes e compoñentes. Establecer a correlación morfo- funcional. Entender correctamente os abordaxes elementais e adestramento no manexo do instrumental e útiles básicos.

CG1
CG19
CE1
CE4
CE49
CE53
CE54
CE55
CE56
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT9
CT11
CT12
CT15
CT17
CT23
CT24
CT30

Contidos

Tema

Temario teórico	Temario teórico. Xeneralidades: citoloxía, histoloxía e embrioloxía humana. Aparato locomotor: cabeza, colo, tronco e extremidades. Corazón e grandes vasos. aparato dixestivo, aparato respiratorio, aparato xenitourinario, estesioloxía, sistema nervioso periférico cranial. Sistema nervioso da vida autónoma. Sistema nervioso central.
Temario práctico	Temario práctico. Prácticas de citoloxía e histoloxía. Estudo dos distintos tecidos. Identificación de estruturas en modelos anatómicos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	43	85	128
Prácticas de laboratorio	27	40	67
Probas de tipo test	2	27	29
Observación sistemática	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O profesor estrutura y/ou explica os contidos da materia. Para o seu estudo os alumnos dispoñen das presentacións vistas na clase en FAICTIC e/ou fotocopias.
Prácticas de laboratorio	Con estas clases búscase que sirvan ó alumno para unha mellor comprensión dos coñecementos teóricos.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Orientación ao alumno sobre os contidos da materia. Resolución de dúbidas. Poderanse facer por correo-e, ademais de persoal nas horas adicadas a titorías.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de tipo test	Sesión maxistral: os coñecementos teóricos adquiridos polo alumno avaliaranse mediante un exame tipo test de 5 opcións sen puntuar negativo. Para superar o examen teórico débense obter o 70% de respostas correctas Debe aprobarse o exame teórico para supera-la asignatura	50	CG1 CG19 CE1 CE3 CE4 CE20 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT12
Observación sistemática	Prácticas de Laboratorio: Participación activa do alumno para asimilar e comprender os contidos da práctica correspondente. A avaliación será continua téndose en conta a participación nas prácticas e as fichas entregadas	50	CG1 CG19 CE1 CE3 CE4 CE20 CE49 CE53 CE54 CE55 CE56 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para superar o examen teórico débense obter o 70% de respostas correctas.

A asistencia ás prácticas é obrigatoria. Permitiránse 2 faltas de asistencia (por causa de forza maior) que han de ser xustificadas documentalmente. Ao finalizar cada práctica deberán entregarse as fichas dos contidos da mesma.

Manteranse os mesmos criterios en sucesivas convocatorias.

Bibliografía. Fontes de información

FAWCETT DW., Tratado De Histología, Interamericana Mc Graw Hill, 12ª ed., 1995.,

Paulsen F.; Waschke J. , Sobotta atlas de anatomia humana, Ed. Medica Panamericana 23ed. 2012. Ed. Elsevier.,

LIPPERT H., "Anatomía. Texto y atlas.", 4ª ed. Marban SL. Madrid 1999.,

MOORE KL., Anatomía con orientación Clínica, Ed. Lippincott Williams & Wilkins 7ª ed., 2013,

NETTER FH., Atlas de Anatomía Humana, Ed. Elsevier Masson, 6ª ed. 2015,

Netter. , Cuaderno De Anatomía Para Colorear , 2ª Edición. Ed. Elsevier 2015,

Drake R, Gray Anatomía para estudiantes, 3ªed. Ed. Elsevier, 2015,

Latarjet M; Ruiz Liard A, Anatomía Humana, 4ª ed. Ed. Panamericana, 2008,

---

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica				
Materia	Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica			
Código	P05G170V01102			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Durán Barbosa, Rafael			
Profesorado	Conde Sieira, Marta Durán Barbosa, Rafael			
Correo-e	rduran@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/neuroquimica			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	- saber
CE5	Coñecer e comprender o funcionamento dos diferentes sistemas biofísicos e bioquímicos	- saber
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonómia, aplicables á fisioterapia	- saber
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisiología	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	- saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1. Coñecer os conceptos elementais da Bioquímica e da Biofísica e a súa importancia na Fisioterapia.	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2 CT3 CT4
2. Coñecer os principios básicos da Física aplicados aos procesos biolóxicos e funcionais do corpo humano.	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2 CT3 CT4
3. Coñecer a función das biomoléculas e os procesos metabólicos en que interveñen.	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CT1 CT2 CT3 CT4
4. Realizar en grupo, expoñer e defender unha análise dos conceptos biofísicos básicos relativos ao funcionamento das membranas celulares, visión, audición e aparato cardiorespiratorio e a súa relación coa Fisioterapia.	CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16

5. Realizar en grupo, expoñer e defender unha análise dos conceptos bioquímicos básicos dos principais grupos de biomoléculas: hidratos de carbono, lípidos, proteínas, ácidos nucleicos, así como do metabolismo humano e a súa relación coa Fisioterapia.

CE8
CE20
CE21
CE45
CE49
CE53
CE54
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT10
CT11
CT12
CT13
CT15
CT16

Contidos

Tema

Bioquímica: hidratos de carbono, lípidos, proteínas, ácidos nucleicos, encimoloxía, bioenerxética, metabolismo intermediario, vías catabólicas e biosintéticas. Biofísica de membranas e de procesos de transporte, de potenciais, da visión e a audición, do músculo, cardiovascular, da respiración, da homeostasia, das radiacións.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	10	15	25
Traballos tutelados	0	24	24
Sesión maxistral	39	59	98
Probas de tipo test	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1
Informes/memorias de prácticas	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Prácticas de laboratorio	Prácticas de laboratorio de Biofísica e de Bioquímica e prácticas de ordenador de simulación de procesos biofísicos.
Traballos tutelados	Traballos relacionados coa materia
Sesión maxistral	Clases teóricas expositivas e participativas utilizando os medios audiovisuais dispoñibles.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual: Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía.
Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual. Estas levaranse a cabo no horario e lugar indicados ao inicio da guía.
Traballos tutelados	A atención personalizada, basicamente, estará centrada en solucionar dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Proba test: exame teórico con todo o contido da materia impartido nas sesións maxistrais. Constará de preguntas de tipo test. As preguntas mal contestadas restan preguntas ben contestadas.	70	CG1 CE3 CE4 CE5 CE6 CT1 CT2
Prácticas de laboratorio	Prácticas laboratorio: asistencia e participación en tódalas prácticas da materia. Para superar a materia é obrigatoria a asistencia a todas as sesións de prácticas e a presentación dun informe individual de cada sesión.	20	CG1 CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16
Traballos tutelados	Traballos relacionados coa materia	10	CG1 CE8 CE20 CE21 CE45 CE49 CE53 CE54 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A realización das prácticas é OBRIGATORIA para superar a materia (excepto para os alumnos que xa fixeron as prácticas en cursos anteriores).

A avaliación será mediante unha proba tipo test cun valor do 70% da cualificación, os traballos un 10% e as prácticas un 20%.

Calquera outro criterio (p.e. asistencia a clase) rexerase polas normativas xerais e específicas da Universidade de Vigo e da Facultade de Fisioterapia.

Bibliografía. Fontes de información

AURENGO, Biofísica, Mc Graw-Hill 3ª edición, 2008

DURÁN, J.E.R., Biofísica: fundamentos e aplicações, Prentice Hall (Sao Paulo, Brasil), 2003

NELSON y COX., Principios de Bioquímica de Lehninger, Omega, 2001

LOZANO y col, Bioquímica y Biología Molecular en Ciencias de la Salud, Interamericana, 3ª edición, 2005

Recomendacións

Outros comentarios

NON SE FAN RECOMENDACIÓNS ESPECÍFICAS

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Fisioloxía humana				
Materia	Fisioloxía: Fisioloxía humana			
Código	P05G170V01103			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Ferreira Faro, Lilian Rosana			
Profesorado	Conde Sieira, Marta Ferreira Faro, Lilian Rosana Lopez Patiño, Marcos Antonio			
Correo-e	lilianfaro@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/neuroquimica			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	
CG17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.	
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	
CE1	Coñecer e comprender a Anatomía e Fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardio-respiratorio	- saber
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	- saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	- saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser

CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- Saber estar / ser
CT20	Liderado	- Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as bases elementais da Fisioloxía Humana.	CG1 CE1 CT2
Coñecer e comprender en liñas xerais o funcionamento dos diversos sistemas orgánicos, con énfase especial nos sistemas nervoso e muscular.	CG1 CG17 CE1 CE4
Comprender o funcionamento do organismo humano como un todo integrado, reforzando o papel dos sistemas de coordinación e integración.	CG5 CE3 CT2
Comprender algúns aspectos aplicados dos coñecementos fisiolóxicos para a saúde humana e, en especial, para a súa aplicación a Fisioterapia.	CG2 CE8 CT5
Coñecer e describir os principais mecanismos de funcionamento dos dous principais sistemas de control do organismo humano: o sistema nervoso e o sistema endócrino.	CG12 CG19 CE1 CE21 CE45 CE49 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT30

Coñecer e describir os mecanismos básicos de funcionamento do aparello locomotor e seu controle e sua aplicación en fisioterapia.	CG1
	CE1
	CE4
	CE21
	CE54
	CT1
	CT2
	CT3
	CT4
	CT5
	CT6
	CT7
	CT9
	CT10
	CT15
	CT16
	CT17
	CT18
	CT19
	CT20
	CT23
	CT24
	CT30

Coñecer e describir os mecanismos elementais do funcionamento cardiorespiratorio humano e sua aplicación en fisioterapia.	CG1
	CE1
	CE49
	CE53
	CT1
	CT2
	CT3
	CT4
	CT5
	CT6
	CT10
	CT11
	CT12
	CT13
	CT15
	CT16
	CT17
	CT18
	CT19
	CT20
	CT23
	CT24
	CT30

Coñecer e describir os mecanismos elementais de funcionamento dos aparellos digestivo e excretor humanos.	CG1
	CE1
	CT1
	CT2
	CT3
	CT4
	CT5
	CT6
	CT7
	CT10
	CT11
	CT12
	CT13
	CT15
	CT16
	CT17
	CT18
	CT19
	CT20
	CT23
	CT24
	CT30

Contidos			
Tema			
Fisioloxía do sistema nervioso.		NON SE CONSIDERAN SUBTEMAS	
Fisioloxía do sistema endócrino.			
Fisioloxía do sistema cardiovascular.			
Fisioloxía do sistema respiratorio.			
Fisioloxía dixestiva e renal.			
Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	61	92	153
Traballos tutelados	0	28	28
Prácticas de laboratorio	17	24	41
Probas de tipo test	1	0	1
Informes/memorias de prácticas	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			
Metodoloxía docente			
	Descrición		
Sesión maxistral	Impartiranse clases teóricas participativas utilizando os medios audiovisuais dispoñibles.		
Traballos tutelados	Realizaranse traballos tutelados por grupos relacionados coa materia		
Prácticas de laboratorio	Realizaranse prácticas de laboratorio dos sistemas cardiovascular e respiratorio, así como prácticas de simulación de ordenador dos sistemas nervioso, muscular e endócrino.		
Atención personalizada			
Metodoloxías	Descrición		
Sesión maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia		
Prácticas de laboratorio	A atención personalida estará centrada na solución de dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.		
Traballos tutelados	A atención personalida, basicamente, estará centrada en solucionar dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.		
Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame teórico con todo o contido da materia impartido nas sesións maxistrais. Constará de 80 preguntas de tipo test. As preguntas mal contestadas penalízanse.	70	CG1 CG2 CG5 CG17 CG19 CE1 CE3 CE4 CE8 CE21 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT12 CT15

Prácticas de laboratorio	Asistencia e participación en tódalas prácticas da materia. Para superar a materia é obrigatoria a asistencia a todas as sesións de prácticas e a presentación dun informe individual de cada sesión.	20	CG1 CE1 CE3 CE4 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT30
Traballos tutelados	Realización de traballos relacionados ao contido da materia.	10	CG1 CG17 CG19 CE1 CE3 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT15 CT18 CT23

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A realización das prácticas é obrigatoria para superar a materia

A avaliación das clases maxistrais será mediante una proba tipo test cun valor do 70% da cualificación, as prácticas o 20% e os traballos tutelados o 10%.

Para superar a materia debe alcanzarse un mínimo de 3,0 sobre 7,0 na proba tipo test.

A avaliación de xullo constará de 10 preguntas curtas a desenvolver e se puntuará sobre 10. Non se consideran as notas das prácticas.

Calquera outro criterio (p.e. asistencia a clase) rexirase polas normativas xerais e específicas da Universidade de Vigo e a Facultade de Fisioterapia.

Bibliografía. Fuentes de información

SILVERTHORN y col., Fisiología Humana. Un enfoque integrado, Editorial Médica Panamericana, 4ª edición, 2008

FOX, Fisiología Humana, McGraw-Hill, 10ª edición, 2008

DVORKIN-CARDINALE, BEST&TAYLOR, Bases fisiológicas de la práctica médica, Editorial Médica Panamericana, 13ª edición, 2008

FERNÁNDEZ, Manual de laboratorio de Fisiología, McGraw-Hill, 4ª edición, 2008

TRESGUERRES y col., Fisiología humana, Interamericana, 3ª edición, 2005

Recomendaciones

Outros comentarios

Non se fan recomendacións específicas.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fundamentos de fisioterapia				
Materia	Fundamentos de fisioterapia			
Código	P05G170V01104			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Pazos Rosales, José Manuel			
Profesorado	Pazos Rosales, José Manuel Soto González, María Mercedes			
Correo-e	jmpazos@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber - saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE17	Coñecer e comprender as bases teóricas da Fisioterapia como ciencia e profesión. Os modelos de actuación en Fisioterapia: O diagnóstico de Fisioterapia. Metodoloxía da investigación aplicada á Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE23	Coñecer e comprender os procesos de administración e xestión sanitaria, especialmente dos servizos de fisioterapia, no contexto diverso e cambiante no que esta se desenvolve	- saber
CE24	Coñecer e comprender as implicacións das disposicións organizativas e dos modelos de traballo	- saber
CE25	Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais	- saber
CE26	Coñecer e comprender os conceptos fundamentais da saúde, os sistemas de saúde e niveis asistenciais. A Fisioterapia no proceso saúde-enfermidade	- saber
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer

CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- Saber estar / ser
CT20	Liderado	- saber facer - Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a fisioterapia e situala dentro do contexto sanitario	CG3 CG12 CE17 CE20 CE26
Identificar a fisioterapia como ciencia e profesión, así como o código deontolóxico	CG3 CG14 CE17 CE44 CT13 CT29
Describir a institucionalización da fisioterapia en España	CE23 CE24
Identificar os distintos campos de actuación da fisioterapia.	CE14 CE20 CE23
Identificar os distintos axentes físicos, métodos e técnicas que utilízanse en fisioterapia	CE14
Describir o método de intervención en fisioterapia	CG12 CE14 CT12
Definir o concepto e dimensións de calidade no ámbito sanitario	CG18 CE25
Describir os modelos de investigación en fisioterapia.	CG15 CE21 CE22 CE45 CT29
Coñecer a terminoloxía sanitaria	CG19 CE20

Elaborar en grupo, exponer e defender un traballo de búsqueda bibliográfica sobre a historia da fisioterapia y/o axentes físicos

CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT10
CT12
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT20
CT24
CT25
CT30

Contidos

Tema	
Introducción	Definición de Fisioterapia Terminoloxía sanitaria
Evolución e desenrolo histórico	Antecedentes históricos da Fisioterapia: Mundo primitivo Mundo antigo Idade media Renacemento Séculos XVII y XVIII Séculos XIX e XX
Bases conceptuais. Marco teórico	A fisioterapia como ciencia e profesión A institucionalización da fisioterapia en España. A figura do fisioterapeuta As asociacións e colexios profesionais A Fisioterapia na Universidade
Métodos de intervención en fisioterapia	Métodos xerais. Conceptualización e clasificación. Métodos específicos. Conceptualización e clasificación.
Calidade en Fisioterapia	Concepto de calidade Dimensións da calidade
Modelos de investigación en Fisioterapia	Introducción e Métodos de investigación

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	41	71	112
Traballos tutelados	1	30	31
Presentacións/exposicións	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a tutorías, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. Levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía, previa solicitude ao profesor para unha mellor organización. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TITORÍAS.
Traballos tutelados	Titorías de grupo pequeno. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.
Presentacións/exposicións	Realizaranse na data que figure na programación da materia

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Proba tipo test.	80	CG3 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE14 CE17 CE20 CE21 CE22 CE23 CE24 CE25 CE26 CE44 CE45 CT2 CT5 CT6 CT7 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT24 CT29
Traballos tutelados	Valorarase a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	15	CG19 CE21 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT10 CT18 CT19 CT20 CT25 CT30

Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais, a súa exposición e defensa.	5	CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT18 CT19 CT20 CT25 CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno debe obter como mínimo un 4 sobre 8 no exame teórico para poder superar a materia.

A realización do traballo é obrigatoria e a súa valoración farase a través das titorías establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Bibliografía. Fontes de información

Gallego T., Bases Teóricas y Fundamentos de la Fisioterapia., 1ª Ed. Madrid: Editorial Medica Panamericana; 2007,
 Borrel F., Manual de entrevista clínica, Barcelona: Editorial Doyma;1992,
 Varela J, Galego J., Bases para la mejora continua de la calidad de los servicios de salud, Xunta de Galicia; 2000,

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Afeccións medicocirúrxicas				
Materia	Afeccións medicocirúrxicas			
Código	P05G170V01201			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es cmagdalena@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser

CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía médica e cirúrxica humanas para aplicalos ao uso da fisioterapia.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CT2 CT5 CT6 CT9 CT23
Identificar e explicar a etioloxía e fisiopatoloxía das enfermidades reumatolóxicas, nefrolóxicas, hematolóxicas, endocrinolóxicas e do metabolismo, e identificar as manifestacións que aparecen ao longo do proceso de enfermar.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24

Valorar a saúde dun paciente en todos os seus aspectos.

CG1
CG5
CG12
CG14
CE14
CE15
CE22
CE35
CE42
CE49
CT1
CT2
CT4
CT5
CT6
CT9
CT11
CT12
CT17
CT23

Describir os tratamentos médico-cirúrxicos e de rehabilitación asociados ás enfermidades.

CG1
CG5
CG12
CG14
CE14
CE15
CE22
CE35
CE38
CE42
CE45
CE49
CT1
CT2
CT4
CT5
CT6
CT9
CT12
CT15
CT16
CT17
CT23
CT24
CT29

Coñecer e comprender a dinámica da adquisición dos coñecementos en medicina e a súas fontes de información.

CG1
CG5
CG12
CG14
CE22
CE38
CE45
CE49
CT2
CT3
CT4
CT9
CT12
CT15
CT16
CT17
CT23
CT24

Determinar a súa competencia profesional e os seus límites, e a necesidade do traballo en equipo.	CG5 CG12 CG14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE49 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29
Explicar e xustificar a necesidade de fomentar a participación do usuario e a súa familia no seu proceso de recuperación.	CG5 CG12 CG14 CE22 CE35 CE42 CT1 CT3 CT5 CT9 CT11 CT16 CT23
Identificar as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte básico e avanzado.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE49 CT1 CT3 CT5 CT6 CT9 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29

Contidos	
Tema	
UNIDADE I	AFECCIÓNNS MÉDICAS
Patoloxía que afecta ao organismo globalmente	Lesión e morte celular; envellecemento. Sistema inmune; resposta inespecífica; resposta específica; enfermidades do sistema inmune; transplantes. Enfermidades inducidas por microorganismos. Enfermidades inducidas por tóxicos. Enfermidades inducidas por hipoxia. Enfermidades relacionadas co entorno ambiental. Enfermidades por patoloxía da herencia. Enfermidades tumorais.
Reumatoloxía	Función do aparato locomotor. Enfermidades óseas; trastornos cuantitativos e cualitativos da remodelación ósea. Enfermidades articulares; artropatías inflamatorias; artropatías dexenerativas.
Nefroloxía	Función nefroureiraria. Enfermidades renais; insuficiencias aguda e crónica. Enfermidades glomerulares, tubulares e tubulointersticiais. Enfermidades das vías urinarias.

Hematoloxía	Función hematopoyética. Enfermidades da serie vermella. Enfermidades da serie branca, dos ganglios linfáticos e do bazo. Enfermidades da hemostasia.
Endocrinoloxía	Función do sistema endocrino. Enfermidades da glándula tiroides. Enfermidades das glándulas suprarrenais. Enfermidades das gónadas; diferenciación sexual. Enfermidades do eixo hipotálamo-hipófise; patoloxía do crecemento. Patoloxía das glándulas paratiroides e do metabolismo do calcio, fósforo e magnesio.
Metabolismo	Patoloxía do metabolismo dos hidratos de carbono; síndrome diabético. Patoloxía do metabolismo dos lípidos. Patoloxía do metabolismo dos aminoácidos e das proteínas plasmáticas. Outras alteracións.
UNIDADE II	AFECCIÓNS CIRÚRXICAS
INTRODUCCIÓN ÁS ENFERMIDADES CIRÚRXICAS.	- Dor no aparato locomotor. - Inflamación. - Reacción xeral secundaria.
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS BÁSICAS.	- Feridas. Asepsia. - Síndrome de aplastamento. - Queimaduras. - Infeccións cirúrxicas. - Ciruxía oncolóxica. - Anestesia. - Métodos auxiliares diagnósticos - Complicacións da ciruxía
SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO.	- Estrutura e función do sistema nervioso periférico. - Agresión, rexeneración e dexeneración. - Síndromes compresivos.
FISIOPATOLOXÍA MUSCULAR.	- Fisioloxía, reparación muscular. - Traumatismos. Tumores. Artrogriposis. - Síndrome compartimenta. - Patoloxía neuromuscular infantil. - Tendóns. - Ligamentos
ÓSO	- Organización ósea. - Fracturas. Complicacións. - Infeccións óseas. - Enfermidades óseas. - Tumores e lesións pseudotumorais.
ARTICULACIÓNS.	- Traumatismos. Luxacións. Esguinces. - Rixideces e anquilosis. - Infeccións articulares. - Ciruxía da artrosis. - Corps libres intraarticulares. - Artropatía neuropática.
CIRUXÍA DO APARATO LOCOMOTOR	- Artroscopia. - Osteosíntesis. - Ciruxía minimamente invasiva. - Implantes articulares. - Ciruxía robótica e navegación.
TRAUMATISMOS, AMPUTACIÓNS/ REIMPLANTES/ PRÓTESIS	- Politraumatizado. ATLAS - Protocolo de actuación con accidentado. - Shock. - Amputacións. - Reimplantes. - Prótesis. - Ortesis.
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS TORÁCICAS.	- Ciruxía cardíaca. - Ciruxía torácica. - Mama
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS ABDOMINALES.	- Parede abdominal. - Dixestivo. - Uroloxía. - Xinecoloxía e obstetricia.
ENFERMIDADES CIRÚRXICAS VASCULARES.	- Arteriales. - Venosas. Trombosis.

ENFERMIDADES NEUROCIRÚRGICAS E ENDOCRINAS.	- Neurociruxía. - Ciruxía endocrina.
SEMINARIOS A. Médicas	1º: Primeiros auxilios e soporte vital: reanimación cardiopulmonar (RCP) básica. 2º: Primeiros auxilios e soporte vital: reanimación cardiopulmonar (RCP) avanzada.
SEMINARIOS A. Cirúrxicas	PRÁCTICA Nº1: DOLOR, INFLAMACIÓN Y HERIDAS. PRÁCTICA Nº2: LESIONES NEUROLÓGICAS Y MUSCULARES. PRÁCTICA Nº3: FRACTURAS. PRÁCTICA Nº4: PRÓTESIS Y TRAUMATISMOS. PRÁCTICA Nº5: CIRUGÍA CARDÍACA Y TORÁCICA. PRÁCTICA Nº6: CIRUGÍA ABDOMINAL. PRÁCTICA Nº 7: CIRUGÍA VASCULAR Y OBESIDAD.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Seminarios	24	40	64
Sesión maxistral	52	105	157
Probas de tipo test	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Empregaranse como complemento das clases teóricas.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Seguindo o Proceso de Bolonia, a aprendizaxe estará cada vez máis baseada no estudiantado e na súa aprendizaxe activa e participativa.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame. // Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Actividades introdutorias	O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.
Seminarios	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. // Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.

Avaliación	
Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión maxistral	O examen final da materia constará de: Unidade de Médicas: A cualificación final da materia realizarase tendo en conta a asistencia e participación no desenvolvemento das clases. Haberá un exame final, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: $\text{Cualificación} = \text{acertos} - (\text{erros} / \text{nº de opcións de resposta en cada pregunta})$. Unidade Cirúrxicas: En convocatoria de maio/xuño: Unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si. En convocatoria de xullo: 5 preguntas de resposta corta	90	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17
Seminarios	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse ao exame teórico, en calquera das dúas convocatorias, é obrigatorio asistir aos seminarios.

Esta materia consta de dúas unidades: Unidade I: Afeccións Médicas e Unidade II: Afeccións Cirúrxicas. A avaliación farase de cada unidade por separado; sendo necesario, para aprobar a materia, asistir aos seminarios, e superar as dúas Unidades independentemente (e, dentro delas, cada unha das súas partes: teórica e seminarios, tamén independentemente).

A nota final será a media das dúas Unidades, se ambas están aprobadas. Se só se aproba unha Unidade, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), pero non dun curso aos seguintes.

Bibliografía. Fontes de información

- Rozman C, Cardellach F, (eds). , Farreras & Rozman. Medicina Interna., 17ª Ed. Barcelona: Elsevier; , 2012.
- Kasper DL, Braunwald E, Fauci AS, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, (eds). , Harrison. Principios de Medicina Interna. , 16ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana; , 2006.
- Goodman CC, Syndert TK., Patología Médica para fisioterapeutas., 3ª ed., 1ª reimp. Madrid: McGraw-Hill / Interamericana; , 2003.
- Pérez Arellano, JL., Sisinio de Castro. Manual de Patología General., 7ª ed. Barcelona: Elsevier Masson., 2013.
- Laso FJ., Introducción a la medicina clínica: Fisiopatología y semiología. , 2ª Ed. Barcelona: Elsevier-Masson; , 2010.
- Blanco FJ, Carreira P, Martín E, Mulero J, Navarro F, Olivé A, Tornero J., Sociedad Española de Reumatología. Manual SER de las Enfermedades Reumáticas. , 4ª ed. Madrid: Panamericana; , 2004.
- Barberá JA, Peces-Barba G, Agustí AGN, Izquierdo JL, Monsó E, Montemayor T, et al., Normativa SEPAR. Guía clínica para el diagnóstico y tratamiento de la enfermedad pulmonar obstructiva crónica., Arch Bronconeumol. 2001; 37 (6): 297- 316. [Acceso 1 septiembre 2012]. , Disponible en:
- Mandell GL, Bennett JE, Dolin R. , Mandell, Douglas and Bennett's. Principles and Practice of Infectious Diseases. , 6ª ed. Philadelphia (USA): Elsevier; , 2005.
- Feldman M, Friedman LS, Sleisenger MH. , Sleisenger & Fordtran. Enfermedades gastrointestinales y hepáticas. Fisiopatología, diagnóstico y tratamiento., 7ª ed. Buenos Aires: Médica Panamericana; , 2004.
- Victor M, Ropper AH, (eds). , Adams y Victor. Principios de Neurología., 2ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana; , 2002.
- Brunicardi C, Andersen DK, Billiar TR, Dunn DL, Hunter JG, Pollock RE. , Schwartz. Principios de cirugía. , Madrid: McGraw-Hill / Interamericana; , 2006.
- Delgado Martinez, A., Cirugía ortopédica y traumatología., Buenos Aires: Médica Panamericana; , 2009.
- Hoppenfeld, S., Exploración física de la columna vertebral y extremidades., México: Manual Moderno; , 2000.
- Sociedad Española de Cirugía Ortopédica y Traumatología (SECOT)., Manual de cirugía ortopédica y traumatología. , 2 vols. Buenos Aires: Médica Panamericana; , 2010.
- Seco J. [Dir.], , Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. , Volumen III. , Madrid. Ed. Panamericana; , 2015.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301
Farmacoloxía/P05G170V01908

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia				
Materia	Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia			
Código	P05G170V01202			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Soto González, María Mercedes			
Profesorado	Soto González, María Mercedes			
Correo-e	m.soto@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.	
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonómia, aplicables á fisioterapia	- saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisiología	- saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer

CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer
CT18	Creatividade	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as bases elementais da biomecánica	CG2 CE6 CE9 CE20
Identificar as pautas para a análise dos movementos humanos	CG2 CE8 CE9 CE20
Coñecer as leis do movemento, forzas, palancas e poleas e a súa aplicación en Fisioterapia.	CG2 CE6 CE8 CE9 CE20
Definir o concepto de elasticidade, viscoelasticidade e a súa aplicación práctica en fisioterapia	CG2 CE6 CE20
Identificar as propiedades mecánicas do oso	CG1 CE3 CE20
Describir a mecánica articular e a súa aplicación na fisioterapia.	CG2 CE6 CE20
Identificar as propiedades mecánicas da contracción muscular	CG1 CE3 CE20
Identificar a repercusión dos distintos tipos de actividade muscular e a súa aplicación na fisioterapia	CG5 CE3 CE6 CE8 CE9 CE20
Describir e correlacionar a análise segmentaria dos movementos do corpo humano	CG2 CE6 CE20

Analizar a biomecánica básica dun xesto determinado

CG17
CG19
CE6
CE8
CE9
CE20
CE21
CE35
CE44
CE49
CE51
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT10
CT11
CT12
CT15
CT16
CT17
CT18
CT20
CT23
CT24
CT25
CT30

Contidos

Tema

CONTIDO TEÓRICO

1.-Bases elementais de biomecánica

2 Movemento. Forzas pancas e poleas.
Elasticidade e viscoelasticidade

3 Propiedades mecánicas do óso e da
contracción muscular. Mecánica articular

4 Analise segmentaria dos movementos do corpo
humano: O raque no seu conxunto. Postura e
posición

5 Análise segmentaria dos movementos da
cintura pélvica

6 Análise segmentaria dos movementos do raque
lumbar

7.-Análise segmentaria dos movementos do
raque torácico. Mecánica respiratoria

8.-Análise segmentaria dos movementos do
raque cervical

9.-Análise segmentaria dos movementos do cinto
escapular. Membro superior.

10.-Análise segmentaria dos movementos do
membro inferior.

11.-A marcha humana

PRÁCTICO:

Realización do traballo

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	60	101	161
Presentacións/exposicións	4	14	18

Traballos tutelados	2	40	42
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma Tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar un traballo, onde se fará unha análise biomecánica básica do corpo humano sobre unha filmación en vídeo que deben realizar os propios alumnos. Cada grupo de acordo co profesor fará o traballo cunha orientación específica sobre o devandito tema e utilizarase a plataforma Tema.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. As titorías de orientación e asesoramento académico levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS.
Traballos tutelados	As titorías de orientación e asesoramento realizaranse en grupo pequeno, de 4 a 6 alumnos, e nas horas establecidas na programación semanal da materia.
Presentacións/exposicións	A orientación e asesoramento para a exposición e presentación dos traballos, realizarase en titoría de grupo grande.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión maxistral	Exame teórico: Probas de resposta longa, de desenvolvemento. Consta de 4 preguntas e non se pode deixar ningunha sen contestación efectiva.	80	CG1 CG2 CG5 CG17 CG19 CE3 CE6 CE8 CE9 CE20 CE21 CE35 CE44 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT12 CT15 CT17 CT24 CT30

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	15	CG1
			CG2
			CE3
			CE6
			CE8
			CE9
			CE20
			CE21
			CE49
			CE51
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT6
			CT7
			CT9
			CT10
			CT11
			CT12
			CT15
			CT16
			CT17
			CT20
			CT23
			CT24
			CT25
			CT30
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais, así como a súa exposición	5	CE49
			CE51
			CT1
			CT2
			CT3
			CT6
			CT7
			CT15
			CT18
			CT20
			CT23
			CT24
			CT25
			CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A realización do traballo e obrigatoria e a súa valoración farase a traves das titorías establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Para superar a materia débese obter como mínimo un 3,5 sobre 8 no exame teórico, sempre e cando se acade un 5 coa suma da puntuación do traballo.

Bibliografía. Fontes de información

Calais Germain B., Anatomía para el movimiento. Tomo 1 y 2, Barcelona: Ed. Los libro de la liebre de marzo; 1999,

Calderón Montero FJ. , Fisiología Humana Aplicación a la actividad física, Madrid: Medica Panamericana; 2012,

Dufour M, Pillu M., Biomecánica funcional, Elsevier Masson; 2006,

Fucci S., Biomecánica del aparato locomotor aplicada al acondicionamiento muscular, 4ª ed. Elsevier, 2003 ,

Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 1, 6ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2006,

Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 2, 6ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2010,

Kapandji A.I., Fisiología Articular Tomo 3 , 6ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2007,

Llanos, L F., Introducción a la biomecánica del aparato locomotor., Madrid: Universidad Complutense; 1998,

Miralles Marrero R, Miralles-Rull I, Puig Cunilera M., Biomecánica clínica de los tejidos y las articulaciones del aparato locomotor, 2ª ed Barcelona: Masson;2005,

Miralles Marrero R, Miralles-Rull I., Biomecánica clínica de las patologías del aparato locomotor., Barcelona: Elsevier Masson; 2007,

Trew M, Everett T, Fundamentos del movimiento humano., 5ª ed. Madrid: Elsevier Masson; 2006,

Viladot A, Lecciones básicas de biomecánica del aparato locomotor, Barcelona: Ed. Springer; 2001,

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Psicología: Aplicacións en ciencias da saúde				
Materia	Psicología: Aplicacións en ciencias da saúde			
Código	P05G170V01203			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	1	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinador/a	Fariña Rivera, Francisca			
Profesorado	Fariña Rivera, Francisca Redondo Gutiérrez, Laura Vázquez Figueiredo, María José			
Correo-e	francisca@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/francisca/			
Descrición xeral	Esta materia amosará, de xeito moi xeral, que é a Psicología e que lle pode achegar ao fisioterapeuta. Adicando especial atención aos procesos psicolóxicos básicos e psicosociais.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	
CG13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE10	Coñecer e comprender os factores psicolóxicos e sociais que inflúen no estado de saúde/enfermidade do individuo, familia e comunidade	- saber
CE11	Coñecer e comprender as teorías da comunicación e das habilidades interpersonais	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE12	Coñecer e comprender as teorías da aprendizaxe a aplicar na educación para a saúde e no seu propio proceso de aprendizaxe ao longo de toda a vida	- saber
CE13	Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE32	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar aos estudantes na prevención, a detección precoz, a asistencia e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT10	Traballo en equipo	- saber facer

CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer - Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O estudante terá que coñecer os procesos psicolóxicos básicos que afectan ao aprendizaxe humano.	CB2 CB4 CG1 CG13 CE12 CE20 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT12 CT15
O estudante terá que coñecer os aspectos psicosociais que inciden na saúde.	CB2 CB4 CG1 CG13 CE10 CE11 CE12 CE13 CE32 CE49 CE51 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos

Tema	
Introdución á Psicoloxía	¿Qué estuda a Psicoloxía? Conceptos xerais da psicoloxía Principais paradigmas da Psicoloxía.

Procesos Psicológicos que afectan ao aprendizaxe humano

Procesos psicológicos básicos:
Sensación-Percepción
Percepción da dor
Atención.
Memoria
Imaxes mentais
Linguaxe e comunicación interpersonal
Aprendizaxe
Condicionamento clásico.
Condicionamento instrumental.
Aprendizaxe cognitiva.

Aspectos Psicológicos e Sociais no ámbito da saúde

Motivación-emoción, ansiedade e estrés
Trastornos de conduta
Violencia familiar e violencia de xénero, afectación na saúde
Determinantes psicosociais no comportamento saúde/enfermidade
Relación entre o profesional da saúde e o paciente
A fisioterapia como intervención multidisciplinar

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Titoría en grupo	1	0	1
Traballos de aula	17	0	17
Sesión maxistral	26	25	51
Presentacións/exposicións	2	25.5	27.5
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de tipo test	1	0	1
Cartafol/dossier	0	24	24
Traballos e proxectos	0.5	26	26.5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Titoría en grupo	A hora de titoría emprégase para facer o seguimento dos traballos.
Traballos de aula	Cada tema vai acompañado con material audiovisual e unha ficha que o grupo debe completar. Faranse exercicios de avaliación de variables psicológicas Entrenaranse as destrezas de comunicación verbal e non verbal.
Sesión maxistral	O profesorado fai unha introdución teórica ao tema a tratar na aula, de xeito expositivo.
Presentacións/exposicións	Os estudantes terán que facer en grupo un traballo sobre algún tema da materia, que será establecido polo profesorado. Todos os alumnos deben facer unha exposición do seu traballo na aula.
Actividades introdutorias	Exposición sobre o desenvolvemento da materia ao longo do cuadrimestre, así como os contidos desta.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Titoría en grupo	Tanto nos seminarios, coma na titoría grupal e os traballos tutelados, o alumno recibirá unha atención personalizada, centrada en solucionar todas as dúbidas que poida ter. Ademais, emprégase para levar os rexistros correspondentes a cada alumno sobre o esforzo realizado e o coñecemento adquirido.
Probas	Descrición
Traballos e proxectos	Tanto nos seminarios, coma na titoría grupal e os traballos tutelados, o alumno recibirá unha atención personalizada, centrada en solucionar todas as dúbidas que poida ter. Ademais, emprégase para levar os rexistros correspondentes a cada alumno sobre o esforzo realizado e o coñecemento adquirido.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Traballos de aula	O/a alumno/a analizará diferentes materiais (artigos, capítulos de libro, material audiovisual, entre outros) relacionados coas temáticas da materia.	20	CE49 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT20
Probas de tipo test	Levarase a cabo unha proba tipo test para avaliar os contidos teóricos.	80	CE49 CT15

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Na convocatoria de xullo, o alumnado só se terá que examinar dos contidos e destrezas que non chegou a superar na convocatoria de xuño, ao conservarse a cualificación das competencias adquiridas. A cualificación final será resultado do nivel de competencia acadado, con relación aos obxectivos da materia, na convocatoria de xuño e xullo.

Bibliografía. Fontes de información

- Amigo, I., Fernández, C., y Pérez, M. , Manual de Psicología de la Salud , Pirámide, 2003(2ª ed.)
- Bakker, A.B. y Rodríguez-Muñoz A, Introducción a la psicología de la salud ocupacional positiva, Psicothema, 24(1), 62-65, 2012
- Cabanach, R.G., Valle, A., Fariña, F., y Arce, R. (Eds), Calidad de vida, bienestar y salud, Psicoeduca, 2010
- Fariña, F., Arce, R. y Buela-Casal, G., Violencia de Género. Tratado Psicológico y legal, Biblioteca Nueva, 2009
- Fariña, F. y Tortosa, F., Introducción a la Psicología, Promolibro, 2008
- García-Caro, Mª, P., Cruz-Quintana, F., Schmidt Río-Valle, J., Muñoz-Vinueva, A., Montoya-Juarez, R., Influencia de las emociones en el juicio clínico de los profesionales de la salud a propósito del diagnóstico de enfermedad terminal, International Journal of Clinical and Health Psychology, 10(1), 57-73., 2012
- Gerrig, R. y Zimbardo, P., Psicología y Vida., Prentice Hall, 2005
- Larsen, R., Psicología de la Personalidad, McGraw Hill, 2005
- Morris, Ch., y Maisto, A., Psicología , Prentice-Hall, 2010 (13ª ed.)
- Nigel Holt; Andy Bremner; Ed Sutherland; Michael Vliek; Michael Passer; Ronald Smith , Psychology. The Science Of Mind And Behaviour., México: MCGRAW HILL, 2012
- Pillado, E. y Fariña, F. , Mediación Familiar. Una nueva visión de la gestión y resolución de conflictos familiares desde la justicia terapéutica, Valencia: Tirant lo Blanch, 2015
- Puente, A., Cognición y aprendizaje. Fundamentos psicológicos, Pirámide, 2003
- Sánchez Vidal, A, Psicología Social Aplicada, Prentice-Hall , 2002
- Vicente E. Caballo Manrique, V., Manual para el tratamiento cognitivo-conductual de los trastornos psicológicos, Madrid: Siglo XXI. , 2012
- Violencia de Xénero. /// Miracco, M., Rutsztein, G., Lanzillotti, A., Kasangian, L. & Keegan, E. (2012). Actitudes y creencias de los profesionales de la salud frente a la violencia de género. Acta Psiquiátrica y Psicológica De América Latina, 58(1), 29-33. /// Arce, R., Fariña, F. & Novo, M. (2014). Competencia cognitiva en penados primarios y reincidentes: implicaciones para la reeducación. Anales de Psicología Jurídica, 3(1), 259-266. /// Arrigoni, F. Jiménez, J.L., Navarro, J. I. & Mendoza, P. (2013). Aplicación de un programa terapéutico en hombres violentos contra la pareja. Anuario de Psicología Jurídica, 23, 3-9. /// • Adherencia ao tratamento. /// Ortiz Viveros, G. R. & Herrera, É. O. (2011). Capacidad predictiva de la adherencia al tratamiento en los modelos sociocognitivos de creencias en salud. Psicología y Salud, 21(1), 79-90. /// Urrutia, S., Azpillaga, I., de Cos, G. L. & Muñoz, D. (2010). Relación entre la percepción de estado de salud con la práctica físicodeportiva y la imagen corporal en adolescentes. Cuadernos De Psicología Del Deporte, 10, 51-56. /// Ortiz, M., & Ortiz, E. (2007). Psicología de la salud: una clave para comprender el fenómeno de la adherencia terapéutica. Revista médica de Chile, 135(5), 647-652. /// Marín Martínez, F., Sánchez Meca, J., & López López, J. A. (2009). El metaanálisis en el ámbito de las ciencias de la salud: una metodología imprescindible para la eficiente acumulación del conocimiento. Fisioterapia, 31(3), 107-114. /// Bayés, R. (2013). Aprender a investigar, aprender a cuidar: una guía para estudiantes y profesionales de la salud. Papeles del Psicólogo, 34(2), 155-156. /// • Bienestar psicológico. /// Rivas, C., Romero, A., Pérez-Llantada, M., del Carmen, de, I. L.,

Pourtau, M., Molina, I. & Garcia-Mas, A. (2012). Bienestar psicológico, salud general, autonomía percibida y lesiones en futbolistas. *Revista De Psicología Del Deporte*, 21(2), 365-371. //// Esnaola, I., Infante, G., Rodríguez, A. & Goñi, E. (2011). Relación entre variables psicosociales y la salud percibida. *Revista De Psicología Del Deporte*, 20(2), 413-427. //// Vinaccia, S., Quiceno, J.M., Fernández, H., Contreras, F., Bedoya, M., Tobón, S. y Zapata, M. (2005). Calidad de vida, personalidad resistente y apoyo social percibido en pacientes con diagnóstico de cáncer pulmonar. *Psicología y Salud*, 15(2), 207-221. //// Vega, B. R., Ortiz, A., & Palao, Á. (2004). Atención psiquiátrica y psicológica al paciente oncológico en las etapas finales de la vida. *Psicooncología*, 1(2), 263-282. //// Rojas-Elizondo, J. (2003). Abordaje de la intervención psicológica en casos diagnosticados de dolor crónico. *Enfermería en Costa Rica*, 25(1), 16-21. //// Expósito Concepción, Y. (2008). La calidad de vida en los cuidadores primarios de pacientes con cáncer. *Revista Habanera de Ciencias Médicas*, 7(3), 0-0. //// Paliativos, C. (2008). Sobrecarga, ansiedad y depresión en cuidadores primarios de pacientes con dolor crónico y terminales. *Rev Med Inst Mex Seguro Soc*, 46(5), 485-494. //// REVERTE, M. L., GIL, J. R., TORO, L. B., GARCÍA, J. T. L. I., & BATISTE, X. G. (2008). Intervención psicológica en Cuidados Paliativos. Análisis de los servicios prestados en España. *Medicina Paliativa*, 15(1), 39-44. //// Rojas-Elizondo, J. (2003). Abordaje de la intervención psicológica en casos diagnosticados de dolor crónico. *Enfermería en Costa Rica*, 25(1), 16-21. //// Martín Alfonso, L. (2003). Aplicaciones de la psicología en el proceso salud enfermedad. *Revista Cubana de Salud Pública*, 29(3), 275-281. //// Sánchez Gil, I. Y., & Pérez Martínez, V. T. (2008). El funcionamiento cognitivo en la vejez: atención y percepción en el adulto mayor. *Revista Cubana de Medicina General Integral*, 24(2), 0-0. //// • Maltrato en la vejez. //// Sánchez Castellano, C. (2014). Detección y clasificación del maltrato, la negligencia, y el abuso en pacientes mayores: propuestas de actuación preventiva (Doctoral dissertation, Universidad Complutense de Madrid). //// Pérez-Rojo, G., Izal, M., Montorio, I., Regato, P., & Espinosa, J. M. (2013). Prevalencia de malos tratos hacia personas mayores que viven en la comunidad en España. *Medicina Clínica*, 141(12), 522-526. ////

Recomendaciones

Outros comentarios

Recomendase:

- 1.-Ler, con anterioridade a explicación do docente, o material do tema que se vai a tratar na sesión maxistral; de selo caso anotando as dúbidas para resolvelas na sesión maxistral.
- 2.-Participar activamente nas clases maxistrais, plantexando cuestións sobre os temas tratados.
- 3.-Plantexarlle ao profesor tódalas preguntas/consultas que considere necesarias para comprender os contidos explicados nas sesións maxistrais, así como os procedementos implicados no desenrolo dos traballos asignados polo docente.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Valoración en fisioterapia				
Materia	Valoración en fisioterapia			
Código	P05G170V01204			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber facer
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer - Saber estar / ser

CT20	Liderado	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- Saber estar / ser
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- saber facer
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os principios básicos da valoración en fisioterapia	CG2
Definir o diagnóstico en Fisioterapia	CG2 CE20 CT29
Coñecer os procedementos xerais de valoración en fisioterapia	CG2 CG3 CG5 CE20 CE35 CE44 CT29
Coñecer e aplicar os métodos de rexistro en valoración	CG2 CE20 CE44 CT29
Coñecer as bases da entrevista clínica	CG2
Coñecer, executar e rexistrar os resultados da valoración postural	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración dos síntomas	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración dos tecidos brandos	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración articular	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Coñecer, executar e rexistrar a valoración muscular	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28

Coñecer, executar e rexistrar a valoración antropométrica

CG2
CG5
CE35
CE52
CT11
CT27
CT28

Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo práctico de valoración

CG5
CG15
CE21
CE49
CE51
CT1
CT2
CT4
CT5
CT6
CT7
CT10
CT11
CT12
CT13
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT20
CT23
CT24
CT25
CT30

Contidos

Tema

TEMARIO TEÓRICO

SUBTEMAS

I. Procedementos xerais de valoración en Fisioterapia

I.1. Introducción.
I.2. Condicións xerais na exploración.
I.3. Tipos de valoración.
I.4. Métodos de valoración.

II. Procedementos de valoración en Fisioterapia.

II.1. A avaliación en Fisioterapia. Diagnostico. prognostico.
II.2. O proceso de Avaliación
II.3. Valoración da capacidade funcional e calidade de vida.
II.3.1. Consideracións Xerais da valoración da capacidade funcional e calidade de vida.
II.3.2. Instrumentos da valoración da capacidade funcional e calidade de vida.
II.4. Instrumentos multidimensionais da capacidade funcional e calidade de vida.

III. Método de rexistro.

III.1. Historia de Fisioterapia
III.2. Estrutura dun informe de Fisioterapia.

IV. Entrevista clínica. Estratexias prácticas

IV.1. Calidade da atención ao paciente.
IV.2. Iniciar unha relación terapéutica. Habilidades básicas na primeira entrevista cun paciente.
IV.3. Técnicas básicas para descubrir e completar datos para o diagnóstico.
IV.4. Informar e motivar ao paciente.

V. Valoración dos síntomas

V.1. Valoración da dor na anamnese.
V.2. Comportamento dos síntomas.
V.3. Cuestións especiais.

VI. Valoración de tecidos brandos. Tecido cutáneo e subcutáneo.

VI.1. Condicións xerais de observación e palpación da pel
VI.2. Valoración da pel. Inspección. Palpación. Mobilización tisular.
VI.3. Medicións instrumentais da pel VI.4. Valoración da sensibilidade.
VI.5. Exploración da sensibilidade
VI.5.2. Sensibilidade superficial.
VI.5.3. Sensibilidade profunda.

VII. Valoración Articular	VII.1. Introducción. Movements articulares. VII. Valoración articular. VII.1. Observación da articulación. VII.2. Palpación. VII.3. Valoración analítica ósea. VII.4. Mobilidade articular pasiva e activa. VII.4.1. Factores xerais a considerar na valoración da mobilidade articular VII.4.2. Rango de movemento VII.4.3. Calidade do movemento. Tope final de movemento. Tipos de limitacións da mobilidade articular. Hipomobilidade. Hiperactividade VII.4.4. Factores que inflúen na amplitude de movemento. VII.5. Medicións instrumentais VII.5.1. Goniometría VII.5.1.a. Goniómetro universal VII.5.1.b. Goniómetros dependentes da gravidade (inclinómetros) VII.5.1.c. Goniómetros dependentes da desviación magnética VII.5.1.d. Electrogoniómetros VII.5.2. Procedemento de información ao paciente VII.5.3. Procedementos para a realización dunha goniometría VII.5.3.a. Posición do paciente VII.5.3.b. Estabilización VII.5.3.c. Alíñación VII.5.3.d. Recollida de datos. VII.5.4. Medicións centimétricas.
VIII. Valoración muscular	VIII.1. Valoración pasiva. VIII.1.1. Exame visual VIII.1.2. Palpación e mobilización muscular. VIII.1.3. Valoración da lonxitude muscular VIII.1.3. A. Procedemento valoración lonxitude muscular VIII.2. Valoración activa VIII.2.1. Valoración da forza muscular. Pautas para a Valoración muscular. VIII.2.2. Graos musculares VIII.2.3. Probas de forza muscular. VIII.2.3.a. Probas de forza muscular manual. VIII.2.3.b. Probas de forza muscular máxima VIII.2.3.c. Probas de resistencia muscular. VIII.2.3.d. Probas de potencia muscular.
IX. Valoración antropométrica	IX.1. Introducción. Criterios e condicións xerais da exploración. IX.2. Instrumentos de medición IX.3. Índice de masa corporal IX.4. Lonxitudes. IX.4.1. Envergadura. IX.4.2. Distancias proxectadas. IX.5. Perímetros IX.6. Diámetros IX.7. Composición corporal.
TEMARIO PRÁCTICO	PRÁCTICAS
I. Exploración topográfica manual	I.1. Exploración topográfica manual de membro superior. Estruturas óseas e tecidos brandos. I.2. Exploración topográfica manual de columna e rexión torácica. Estruturas óseas e tecidos brandos. I.3. Exploración topográfica manual de membro inferior. Estruturas óseas e tecidos brandos.
II. Valoración da pel	II.1. Observación, palpación e mobilización da pel en diferentes rexións anatómicas. II.2. Medicións instrumentais.
III. Valoración sensibilidade	II. 2. Sensibilidade superficial exteroceptiva. II. 2. Sensibilidade profunda interoceptiva.
IV. Valoración articular	IV.1. Observación da articulación. IV.2. Palpación. IV.3. Valoración analítica ósea. IV.4. Valoración da calidade do movemento. IV.5. Medicións instrumentais. Goniometría. IV.6. Medicións instrumentais. Medicións centimétricas. IV.7. Rexistro e interpretación de datos.

V. Valoración muscular

V.1. Valoración muscular pasiva. Exploración do ton muscular e valoración da lonxitude muscular V.2. Valoración muscular activa. Probas de forza muscular. Técnica xeral. Valoración analítica de:

- Músculos da cintura escapular e membro superior. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

- Músculos do membro inferior. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

- Músculos do madeiro. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

- Músculos do colo. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

- Músculos da cara. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Proba de valoración.

- Músculos respiratorios. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Fixación. Proba de valoración. Aplicación da presión.

VI. Valoración postural

VI.1. Valoración postural estática.

VI.2. Valoración postural dinámica.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	21	33	54
Prácticas de laboratorio	26	28	54
Traballos tutelados	1	28	29
Presentacións/exposicións	1	0	1
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	3	5
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	4	5
Traballos e proxectos	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia. Empregaranse novas tecnoloxías da información e da comunicación para o desenvolvemento das clases que serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate e estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado. Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, execución dun procedemento de valoración e interpretación e defensa deste.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía.

Traballos tutelados	Titorías de grupo pequeno realizaranse para un máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 20 minutos. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.
Sesión maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levarnase a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TITORÍAS.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas de laboratorio	O exame práctico constará de preguntas sobre procedementos de valoración. En cada pregunta avaliarase se o alumno é capaz de executar, rexistrar e interpretar as probas que, elixidas o azar, correspóndalle realizar.	40	CG2 CG5 CE35 CE52 CT11 CT27 CT28
Traballos tutelados	Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG15 CE21 CE51 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Sesión maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas longas de desenvolvemento.	50	CG2 CG3 CG5 CE20 CE44 CT1 CT12 CT29

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A realización do traballo é obrigatoria e a súa valoración farase a través das titorías establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Bibliografía. Fontes de información

Norkin, White, Goniometria, Evaluación de la Movilidad Articular, Marban Libros, 2005

Génot C, Neiger H, Leroy A, Pierron G, Dufour M, Péninou G. , Kinesiterapia, Médica Panamericana; , 2005

Kendall, Florence Peterson, "Músculos pruebas, funciones y dolor postural", Marban, 2005

Hoppenfeld Stanley, Exploración física de la columna vertebral y las extremidades, Manual Moderno,

Tomás Gallego Izquierdo, Bases teóricas y fundamentos de la fisioterapia, Panamericana, 2007

Javier Daza Lesmes, Evaluación clínico-funcional del movimiento corporal humano, Panamericana, 2007

Seco J. Dir, Fisioterapia en Especialidades Clínicas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. Volumen II, Madrid.Ed. Panamericana, 2015

Recomendacións**Materias que continúan o temario**

Cinesiterapia/P05G170V01303

Fisioterapia xeral/P05G170V01304

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Afeccións cirúrxicas				
Materia	Afeccións cirúrxicas			
Código	P05G170V01301			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Profesorado	Magdalena Lopez, Carlos Jose			
Correo-e	cmagdalena@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.			- saber - saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.			- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.			- saber facer - Saber estar / ser
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia			- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos			- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico			- saber - saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais			- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde			- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade			- saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional			- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.			- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.			- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información			- saber facer
CT5	Resolución de problemas			- saber facer
CT6	Toma de decisións			- saber facer
CT9	Compromiso ético			- Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais			- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico			- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma			- saber facer

CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía do aparato locomotor humano e da medicina actual para aplicalos o uso da fisioterapia.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CT1 CT2 CT5 CT6 CT9
Valorar a saúde dun paciente en todos os seus aspectos con especial atención ao aparato locomotor.	CG1 CG5 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CT1 CT2 CT4 CT5 CT9 CT11 CT12 CT17 CT23
Coñecer e comprender a dinámica da adquisición dos coñecementos en medicina e a súas fontes de información.	CE22 CE38 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24

Coñecer e comprender a súa competencia profesional e os seus límites e a necesidade do traballo en equipo.	CG5 CG12 CG14 CE15 CE22 CE35 CE38 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía cirúrxica humana e da medicina actual para aplicalos ao uso da fisioterapia.	CG1 CE14 CE15
Comprender a necesidade de fomentar a participación do usuario e a súa familia no seu proceso de recuperación.	CE22 CE35 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT11 CT16 CT17 CT23

Contidos

Tema

1.- Principios xerais da exploración dun paciente cun problema ortopédico.	1.1. Historia clínica. 1.2. Anamnesis. 1.3. Antecedentes. 1.4. Exploración física. 1.5. Exploracións complementarias.
2.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da columna cervical e exploración dos nervios segmentarios e periféricos do membro superior	2.1. Patoloxía da columna cervical: 2.2. Plexo braquial. 2.3. Nervios periféricos do membro superior.
3.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do ombro.	3.1. Introducción. Articulacións. 3.2. Fisioloxía articular. Biomecánica. 3.3. Movementos. 3.4. Exploración física. 3.5. Exploracións complementarias. 3.6. Afeccións do ombro.
4.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do cóbado.	4.1. Recordo anatómico. 4.2. Exploración física do cóbado. 4.3. Enfermidades do cóbado.
5.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da boneca e da man	5.1. Boneca. Recordo anatómico. 5.2. Exploración da boneca. 5.3. Enfermidades da boneca. 5.4. Man. Recordo anatómico, movementos. 5.5. Exploración da man. 5.6. Enfermidades da man.
6.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da columna toracolumbar e exploración dos nervios segmentarios e periféricos do membro inferior.	6.1. Columna toracolumbar. 6.1. Sistema nervioso da columna. 6.2. Sistema nervioso dos membros inferiores.

7.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da cadeira.	7.1 Recordo anatómico. 7.2 Evaluación da cadeira. 7.3 Enfermidades da cadeira.
8.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do xeonllo.	8.1 Recordo anatómico. 8.2 Exploración do xeonllo. 8.3 Enfermidades do xeonllo.
9.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica da tibia e do nocello.	9.1 Tibia. 9.2 Nocello.
10.- Clínica, diagnóstico e tratamento cirúrxico da patoloxía ortopédica do pé.	10.1 Características anatómicas. 10.2 Exploración do pé no neno. 10.3 Exploración do pé no adulto. 10.4 Enfermidades do pé.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	39	83	122
Seminarios	8	18	26
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permitan afondar ou complementar os contidos da materia

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Consulta e diálogo continuo entre o alumno e o profesor de maneira presencial durante as clases e Oitutorías e, ademais, en liña vía Fatic e do correo electrónico.
Seminarios	Orientarse sobre casos clínicos

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión maxistral	O exame teórico terá un valor do 80% En maio consta de 50 preguntas con 5 respostas Só será válida unha contestación As preguntas mal contestadas restarán puntuación (1/3 do acerto)	80	CG1
			CG5
			CG12
			CG14
			CE14
			CE15
			CE22
			CE35
			CE42
			CE45
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT6
			CT9
			CT12
			CT15
			CT16
			CT17
			CT23
			CT24
			CT29
Seminarios	Valorarase a asistencia e participación nos seminarios. Sendo a asistencia obrigatoria.	20	CG1
			CG5
			CG12
			CG14
			CE14
			CE15
			CE22
			CE35
			CE38
			CE42
			CE45
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT6
			CT9
			CT11
			CT12
			CT15
			CT16
			CT17
			CT23
			CT24
			CT29

Para aprobar a materia é necesario asistir aos seminarios. Dentro do mesmo ano académico gardaranse as partes superadas. En xullo constará de 5 preguntas curtas.

Bibliografía. Fontes de información

McRae, Ronald, Exploración clínica ortopédica, 2005,

SECOT, Manual SECOT de cirugía ortopédica y traumatología. Vol.1 y vol.2, 2010,

Delgado Martínez, Cirugía ortopédica y traumatología, 2009,

Hoppenfeld, Exploración física de la columna vertebral y extremidades, 2000,

Seco J. [Dir.], Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. , Volumen III. , Madrid. Ed. Panamericana;, 2015.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Afeccións médicas/P05G170V01302

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Afeccións médicas				
Materia	Afeccións médicas			
Código	P05G170V01302			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	FB	2	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.			- saber - saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.			- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.			- saber facer
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia			- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos			- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico			- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais			- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde			- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade			- saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional			- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión			- Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.			- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.			- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información			- saber facer
CT5	Resolución de problemas			- saber facer
CT6	Toma de decisións			- saber facer
CT9	Compromiso ético			- Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais			- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico			- saber facer

CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Posuír e comprender coñecementos da patoloxía médica e cirúrxica humanas para aplicalos ao uso da fisioterapia.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CT2 CT5 CT6 CT9 CT23
Identificar e explicar a etioloxía e fisiopatoloxía das enfermidades neurolóxicas, neumolóxicas, cardiolóxicas e gastroenterolóxicas, e identificar as manifestacións que aparecen ao longo do proceso de enfermarse.	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24
Valorar a saúde dun paciente en todos os seus aspectos.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT17 CT23

Descibir os tratamentos médico-cirúrxicos e de rehabilitación asociados ás enfermidades.	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT24 CT29
Determinar a súa competencia profesional e os seus límites, e a necesidade do traballo en equipo.	CG5 CG12 CG14 CE15 CE22 CE35 CE38 CE49 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT23 CT29
Explicar e xustificar a necesidade de fomentar a participación do usuario e a súa familia no seu proceso de recuperación.	CG5 CG12 CG14 CE22 CE35 CE42 CT1 CT3 CT5 CT9 CT11 CT16 CT23

Contidos

Tema

Neuroloxía	Función neurolóxica. Enfermidades da 1ª e 2ª neuronas motoras (motoneuronas superior e inferior). Enfermidades da unión neuromuscular e do músculo estriado. Enfermidades da coordinación motora (do movemento.). Enfermidades do sistema extrapiramidal; trastornos hipocinéticos e hipercinéticos. Enfermidades da sensibilidade; dor; patoloxía dos sistemas sensoriais. Enfermidades do Sistema Nervioso Autónomo. Enfermidades da médula espinal. Enfermidades do Sistema Nervioso Periférico. Enfermidades da corteza cerebral. Enfermidades do estado de conciencia. Enfermidades do líquido cefalorraquídeo e das meninxes. Enfermidades neurovasculares; hipertensión intracraneal.
Neumoloxía	Función respiratoria. Insuficiencia respiratoria. Enfermidades do parénquima pulmonar, da pleura e do mediastino. Enfermidades da circulación pulmonar; hipertensión pulmonar; edema pulmonar.
Cardioloxía e Anxioloxía	Función cardiocirculatoria. Insuficiencia cardíaca; shock. Valvulopatías. Arritmias cardíacas. Aterosclerosis; isquemia miocárdica. Enfermidades do pericardio. Enfermidades da presión arterial. Enfermidades vasculares periféricas: arteriais, venosas e linfáticas.
Gastroenteroloxía	Función dixestiva. Enfermidades do esófago. Enfermidades gastroduodenais. Enfermidades intestinais. Enfermidades do fígado e das vías biliares. Enfermidades do páncreas. Enfermidades vasculares dixestivas. Enfermidades do peritoneo.
Dermatoloxía	Patoloxía dermatolóxica frecuente.
SEMINARIOS	1º: Exploración dos pares craneais, 2º: Exploración dos reflexos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminarios	8	16	24
Sesión maxistral	39	85	124
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Empregaranse como complemento das clases teóricas.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Seguindo o Proceso de Bolonia, a aprendizaxe estará cada vez máis baseada no estudantado e na súa aprendizaxe activa e participativa.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame. // Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Actividades introdutorias	O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.

Seminarios	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. // Tutorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das tutorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TUTORÍAS, ou a través da FaiTIC.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Haberá un exame final da materia, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: Cualificación = acertos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta).	90	CG1 CG5 CG12 CE14 CE15 CE35 CE38 CE42 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17
Seminarios	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10	CG1 CG5 CG12 CG14 CE14 CE15 CE22 CE35 CE42 CE45 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT15 CT17 CT23 CT24 CT29

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse ao exame, en calquera das dúas convocatorias, é obrigatorio asistir aos seminarios

Para aprobar a materia, e necesario superar as dúas partes (teórica e seminarios) independentemente. Se só se aproba unha das partes, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), pero non dun curso aos seguintes.

Bibliografía. Fontes de información

Rozman C, Cardellach F, (eds). , Farreras & Rozman. Medicina Interna. , 17ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2012.

Kasper DL, Braunwald E, Fauci AS, Hauser SL, Longo DL, Jameson JL, (eds). , Harrison. Principios de Medicina Interna. , 16ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2006.

Goodman CC, Snyder TK., Patología médica para fisioterapeutas., 3ª ed., 1ª reimp. Madrid: McGraw-Hill / Interamericana; , 2003.

Pérez Arellano, JL., Sisinio de Castro. Manual de Patología General., 7ª ed. Barcelona: Elsevier Masson., 2013.

Laso FJ. , Introducción a la Medicina Clínica. Fisiopatología y semiología., 2ª ed. Barcelona: Elsevier / Masson;, 2010.

Blanco FJ, Carreira P, Martín E, Mulero J, Navarro F, Olivé A, Tornero J., Sociedad Española de Reumatología. Manual SER de las Enfermedades Reumáticas., 4ª ed. Madrid: Panamericana;, 2004.

Barberà JA, Peces-Barba G, Agustí AGN, Izquierdo JL, Monsó E, Montemayor T, Viejo JL, Grupo de traba, Normativa SEPAR. Guía clínica para el diagnóstico y tratamiento de la enfermedad pulmonar obstructiva crónica., Arch Bronconeumol. 2001; 37 (6): 297- 316. [Acceso 1 septiembre 2012]., Disponible en:

Mandell GL, Bennett JE, Dolin R. , Mandell, Douglas and Bennett's. Principles and Practice of Infectious Diseases., 6ª ed. Philadelphia (USA): Elsevier;, 2005.

Feldman M, Friedman LS, Sleisenger MH., Sleisenger & Fordtran. Enfermedades gastrointestinales y hepáticas. Fisiopatología, diagnóstico y tratamiento., 7ª ed. Buenos Aires: Médica Panamericana;, 2004.

Victor M, Ropper AH, (eds)., Adams y Victor. Principios de Neurología. , 2ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana;, 2002.

Seco J. [Dir.], , Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. , Volumen III. , Madrid. Ed. Panamericana; , 2015.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Farmacoloxía/P05G170V01908

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Cinesiterapia				
Materia	Cinesiterapia			
Código	P05G170V01303			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Represas, Alicia			
Profesorado	González Represas, Alicia			
Correo-e	alicia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	A Cinesiterapia estudia o conxunto de métodos e técnicas que utilizan o movemento como axente terapéutico. A asignatura desenvólvese no segundo curso do título de Grao en Fisioterapia. Para un correcto seguimento da materia recoméndase ter coñecementos de anatomía, biomecánica, valoración e fisioloxía.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	- saber - saber facer
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber facer - Saber estar / ser
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer

CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer - Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Describir o concepto e as bases da Cinesiterapia	CG2 CE7 CE18
Describir os principios xerais de aplicación da Cinesiterapia	CG1 CG2 CG3 CE9
Clasificar as diferentes modalidades e métodos de aplicación da Cinesiterapia	CG2
Describir as bases e os fundamentos de aplicación dos diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva	CG3
Analizar as diferencias entre os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva	CG3
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos da Cinesiterapia Pasiva	CG1 CE16

Identificar e explicar as indicacións e contraindicacións da Cinesiterapia Pasiva	CG1 CE16
Describir as bases e os fundamentos de aplicación dos diferentes métodos de Cinesiterapia Activa	CG3
Analizar as diferencias entre os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa	CG3
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos da Cinesiterapia Activa	CG1
Identificar e explicar as indicacións e contraindicacións da Cinesiterapia Activa	CG1
Describir o concepto e os fundamentos da hidrocinesiterapia	CG3
Clasificar as diferentes modalidades e métodos de aplicación da Hidrocinesiterapia dentro da clasificación da Cinesiterapia	CG2 CG3
Describir a progresión do exercicio na auga	CG2
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos da Hidrocinesiterapia	CG1
Identificar e explicar as indicacións e contraindicacións da Hidrocinesiterapia	CG1
Definir o concepto de mecanoterapia	CG3
Identificar e describir os principais equipos de mecanoterapia	CG3
Aplicación práctica dos principios xerais de Cinesiterapia na execución dos diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva e Activa	CG19 CE52
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva en membro superior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva en membro inferior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Pasiva en columna vertebral	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa en membro superior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa en membro inferior	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Executar os diferentes métodos de Cinesiterapia Activa en columna vertebral	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28

Contidos

Tema

PROGRAMA TEÓRICO

I. CINESITERAPIA.

I.1. Concepto de cinesiterapia. Concepto de repouso e relaxación I.2. Recordo histórico da cinesiterapia. I.3. Axentes cinéticos. Bases físicas do movemento. I.4. Principios xerais de aplicación da cinesiterapia. I.5. Posicións fundamentais, derivadas e anexas. I.6. Clasificación de cinesiterapia: Pasiva e Activa. Hidrocinesiterapia. I.7. Equipos isocinéticos. Introducción.

II. CINESITERAPIA PASIVA

II.1. Concepto. Principios xerais de aplicación de Cinesiterapia pasiva. II.2. Integración de clasificacións da Cinesiterapia pasiva: Clasificación clásica. Clasificación segundo a escola francesa. II.3. Cinesiterapia pasiva: relaxada e forzada. II.3.1. Cinesiterapia pasiva relaxada: analítica simple e funcional ou global II.3.2. Cinesiterapia pasiva forzada: mantida e momentánea. II.3.2.1 Cinesiterapia pasiva forzada mantida: cinesiterapia analítica específica. Traccións articulares. Posturas osteoarticulares. Estiramientos musculares. II.3.2.2. cinesiterapia pasiva forzada momentánea: manipulacións. II.4. Modalidades de aplicación da Cinesiterapia pasiva: manual, instrumental e autopasiva. II.6. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións xerais da Cinesiterapia pasiva. Contraindicacións xerais da Cinesiterapia pasiva.

III. CINESITERAPIA ACTIVA

III.1. Concepto. Tipos de motilidade: reflexa, automática e voluntaria. III.2. Elaboración do movemento voluntario. Diferentes tipos de contracción muscular. III.3. Principios xerais da cinesiterapia activa III.4. Clasificación da Cinesiterapia activa: - Cinesiterapia activa asistida. - Cinesiterapia activa resistida. - Cinesiterapia activa libre. III.5. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións e contraindicacións.

IV. CINESITERAPIA ACTIVA ASISTIDA

IV.1. Concepto. Principios xerais. IV.2. Clasificación: Cinesiterapia Activa asistida manual. Cinesiterapia activa asistida instrumental. IV.3. Técnicas específicas: IV.3.1. Suspensionterapia: concepto. Tipos de suspensión. IV.3.2. Poleoterapia asistida: principios xerais de aplicación. IV.3.3. Combinación de suspensión e poleoterapia.

V. CINESITERAPIA ACTIVA RESISTIDA	1. Concepto. Factores condicionantes do desenvolvemento muscular. V.2. Clasificación: Cinesiterapia activa resistida manual. Cinesiterapia activa resistida instrumental. V.3. Métodos dinámicos de cargas crecentes directas: método de Delorme e método Dotte. V.4. Método dinámico de cargas crecentes indirectas: método Rocher. V.5. Métodos dinámicos de cargas decrecentes directas: método de Mac Govern e Luscombe e método de Zinovieff. V.6. Métodos estáticos: método de Hettinger e Muller. V.7. Efectos fisiolóxicos. Efectos terapéuticos. Indicacións e contraindicacións.
VI. CINESITERAPIA ACTIVA LIBRE.	VI.1. Conceptualización do exercicio terapéutico. Principios xerais. VI.2. Efectos fisiolóxicos e terapéuticos. VI.3. Indicacións e contraindicacións VI.1. Pautas para a realización de exercicio terapéutico VI.2. Introducción a métodos específicos: estiramentos miotendinosos. Propiocepción.
VII. HIDROCINESITERAPIA. XENERALIDADES	VII.1. Introducción. Concepto e recordo histórico. VII.2. Clasificación da hidrocinesiterapia. VII.3. Implicacións hidrodinámicas en hidrocinesiterapia. VII.3.1. Factores inherentes ao medio acuático. VII.3.2. Factores inherentes ao corpo en movemento. VII.4. Movemento na auga. VII.5. Principios xerais en hidrocinesiterapia. VII.6. Equipo accesorio. VII.7. Progresión do exercicio na auga.
VIII. MÉTODOS DE TRABAJO EN HIDROCINESITERAPIA	VIII.1. Métodos de traballo en hidrocinesiterapia. VIII.1.1. Hidrocinesiterapia pasiva. VIII.1.2. Hidrocinesiterapia activa. VIII.2. Desenvolvemento de circuitos dentro da auga. VIII.3. Efectos fisiolóxicos e terapéuticos da hidrocinesiterapia. Indicacións e contraindicacións.
IX. MECANOTERAPIA	IX.1. Concepto e indicacións. IX.2. Equipos especiais: aparatos de tracción, bicicleta cinética, roda de ombro, mesa de man, espaleiras, bancos de cinesiterapia activa-resistida, paralelas, escaleiras, rampla, escaleiras de dedos, táboa e prato de Boheler, táboa balancín de Dotte e gaiola de Rocher.
PROGRAMA PRÁCTICO: I. CINESITERAPIA PASIVA	Cinesiterapia pasiva manual I.1. Técnica xeral. Altura da padiola. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Colocación da toma e contratoma. I.2. Cinesiterapia pasiva funcional aplicada manualmente a: I.2.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. I.2.2. Membro superior. I.2.3. Cintura pelviana. I.2.4. Membro inferior. I.2.5. Columna vertebral. I.3. Cinesiterapia pasiva analítica simple e Cinesiterapia pasiva analítica específica aplicada manualmente a: I.3.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. I.3.2. Membro superior. I.3.3. Cintura pelviana. I.3.4. Membro inferior. I.3.5. Columna vertebral. I.4. Técnicas específicas de cinesiterapia pasiva manual. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas de: I.4.1. Traccións articulares manuais. I.4.2. Posturas osteoarticulares. I.4.3. Estiramentos musculares. I.5. Cinesiterapia autopasiva. Aplicación por zonas topográficas. Cinesiterapia pasiva instrumental. I.6. Cinesiterapia pasiva relaxada instrumental: descrición dos equipos, manexo dos mesmos e coidados dos equipos. I.7. Cinesiterapia pasiva forzada. I.7.1. Tracción articular instrumental: descrición dos equipos, manexo dos mesmos e coidados dos equipos. I.7.2. Tracción articular instrumental aplicada a: I.7.2.1. Columna cervical. I.7.2.2. Columna dorsal. I.7.2.3. Columna lumbar. I.7.3. Posturas osteoarticulares.

II. CINESITERAPIA ACTIVA

Cinesiterapia activa asistida e activa resistida manual. II.1. Técnica xeral. Posición do paciente. Posición do fisioterapeuta. Colocación da toma e contratoma. II.2. Cinesiterapia activa-asistida e Cinesiterapia activa-resistida aplicada manualmente a: II.2.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. II.2.2. Membro superior. II.2.3. Cintura pelviana. II.2.4. Membro inferior. II.2.5. Columna vertebral. Cinesiterapia activa asistida e activa resistida instrumental. II.3. Suspensionterapia: técnica xeral. Instrumentación necesaria para a súa aplicación. II.4. Suspensionterapia pendular, axial concéntrica e axial excéntrica aplicada a: II.4.1. Complexo articular do ombro e membro superior. II.4.2. Membro inferior. II.2.3. Columna vertebral. II.5. Poleoterapia. Técnica xeral. Instrumentación necesaria para a súa aplicación. Montaxe dun circuíto de poleas. Colocación da primeira polea. Colocación da segunda polea. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6. Métodos de fortalecemento. Técnica xeral. Cálculo da resistencia máxima (RM) e a 10ªRM. II.6.1. Aplicación do método de Delorme. Método de Dotte. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6.2. Método de Mac Govern e Luscombe. Método Zinovieff. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. II.6.3. Método de Hettinguer e Muller. Exemplos prácticos de aplicación por zonas topográficas. Cinesiterapia activa libre. II.7. Cinesiterapia activa libre aplicada a: II.7.1. Complexo articular do ombro e cintura escapular. II.7.2. Membro superior. II.7.3. Cintura pelviana. II.7.4. Membro inferior. II.7.5. Columna vertebral.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	32	70	102
Traballos tutelados	0	17	17
Prácticas de laboratorio	40	56	96
Presentacións/exposicións	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Sesión maxistral	As clases serán teórico-participativas nas que o profesor impartira os contidos sobre a materia involucrando o alumnado a participar activamente durante as clases. Empregaranse novas tecnoloxías da información e da comunicación para o desenvolvemento das clases e se utilizará a consulta didáctica, debate e estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, exposición e defensa do traballo elaborado sobre unha modalidade de Cinesiterapia que deberán demostrar na práctica.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado. Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polos profesores e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a presentar a materia, describir o obxectivo da mesma, o desenvolvemento dos contidos e do traballo, así como as probas e criterios de avaliación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Ademáis da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén os estudantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxectivo responder as dudas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten.
Traballos tutelados	Ademáis da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén os estudantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxectivo responder as dudas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten.
Prácticas de laboratorio	Ademáis da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén os estudantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxectivo responder as dudas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas de desenvolvemento relacionadas cos contidos teóricos da asignatura.	50	CG1 CG2 CG3 CE7 CE9 CE16 CE18

Traballos tutelados	A realización e exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e análise crítica.	5	CG5 CG14 CG15 CE20 CE21 CE35 CE38 CE39 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30
Prácticas de laboratorio	O exame práctico constará de 5 preguntas relacionadas cos contidos prácticos da asignatura.	40	CG19 CE41 CE52 CT11 CT27 CT28
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación, exposición e a defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CT1 CT2 CT7 CT17 CT18 CT25

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatoria realizar, exponer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia. Para poder presentarse ao exame

práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico. Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Bibliografía. Fontes de información

Génot C, Neiger H, Leroy A, Pierron G, Dufour M, Péninou G, Kinesiterapia. , Médica Panamericana, 2002

Neiger, Henri, Estiramientos analíticos manuales. Técnicas pasivas, Panamericana, 1998

Lapierre A, La reeducación física. Tomo I,II,III, 6ª ed. Madrid: CIE. Dossat, 1996

Kaltenborn FM. , Fisioterapia manual, Madrid: McGraw-Hill Interamericana, 2004

Jose Luis Martínez Gil, Poleas y Suspensiones en la actividad física, Aran Ediciones, 2008

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Estadías clínicas/P05G170V01802

Estadías clínicas/P05G170V01804

Estadías clínicas/P05G170V01805

Estadías clínicas/P05G170V01806

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia xeral				
Materia	Fisioterapia xeral			
Código	P05G170V01304			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Machado de Oliveira, Iris Rodríguez Fuentes, Gustavo Soto González, María Mercedes			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://http://webs.uvigo.es/gfuentes/			
Descrición xeral	Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 1º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico da masoterapia, da termoterapia, da hidroterapia, da magnetoterapia e da fototerapia, e as súas modalidades. Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudos como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que impliquen a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber

CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	- saber facer - Saber estar / ser
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser

CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a masoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da masoterapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar e aplicar as manobras básicas da masoterapia	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Deseñar e aplicar unha masaxe	CG15 CG19 CE38 CT3 CT5 CT6 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT27 CT28 CT29
Definir a hidroterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da hidroterapia	CG2 CG3 CE7

Diferenciar as distintas técnicas de tratamento empregadas na hidroterapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Definir a termoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20

Descibir os principios básicos da termoterapia	CG2 CG3 CE7

Diferenciar as distintas modalidades de termoterapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Definir a fototerapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da fototerapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar as distintas modalidades de fototerapia e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a magnetoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da magnetoterapia	CG2 CG3 CE7

Demostrar practicamente unha aplicación de magnetoterapia

CG3
CG5
CG6
CG9
CG14
CG19
CE8
CE16
CE18
CE20
CE35
CE36
CE39
CE41
CE42
CE44
CE49
CE51
CE52
CT1
CT3
CT9
CT11
CT13
CT20
CT23
CT25
CT27
CT28
CT29
CT30

Analizar artigos sobre un tema da materia en grupo, sintetizar a información dos mesmos, interpretar os seus datos e defendelos diante doutros grupos de alumn@s

CG19
CE21
CE45
CE51
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT10
CT11
CT12
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT20
CT23
CT24
CT25
CT30

Contidos

Tema

TEMARIO TEÓRICO

• Masoterapia clásica.	Principios xerais da aplicación da masaxe clásica.
• Fototerapia:	Radiación infravermella.
	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia
• Magnetoterapia.	Magnetoterapia
• Termoterapia	Termoterapia

	Crioterapia.
• Hidroterapia.	Principios da Hidroterapia. Modalidades de aplicación da Hidroterapia.
TEMARIO PRÁCTICO	
• Masoterapia clásica.	Manobras de masaxe clásica.
• Fototerapia:	Radiación infravermella.
	Radiación ultravioleta.
	Laserterapia.
• Magnetoterapia.	Magnetoterapia
• Termoterapia.	Termoterapia
	Crioterapia.
• Hidroterapia	Aplicación das técnicas hidroterápicas.
	Aplicación das técnicas hidrocinéticas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	30	60	90
Prácticas de laboratorio	44	66	110
Presentacións/exposicións	2	18	20
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Clases teórico-participativas onde se fomenta a participación activa do alumnado (emprego de metodoloxías coma a técnica de puzzle, análise de vídeo educativo, estudo de casos,...). Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as presentacións elaboradas polo profesorado que lle servirán de guía a través da plataforma Tem@ ou da páxina web do profesor coordinador da materia (http://webs.uvigo.es/gfuentes).
Prácticas de laboratorio	Nas clases prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor mostrará os diferentes métodos e técnicas de Fisioterapia, así como as súas aplicacións. A continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Presentacións/exposicións	O estudante elaborará en grupo a análise dun artigo científico sobre unha das modalidades terapéuticas de que consta a materia (conformaranse 12 grupos de traballo), así como a valoración da análise feita por outros dous grupos. Empregarase a plataforma Tem@ para o seu desenvolvemento.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada, basicamente, estará centrada na solución de dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 5 supostos (sesenta minutos de duración; deses sesenta minutos, unha das preguntas de masaxe consistirá en aplicar unha masaxe sobre unha zona corporal durante 20 minutos). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso. Todas as preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos, pero cun peso diferente dentro do exame práctico. Así, a pregunta longa de masaxe suporá o 40% da cualificación final no exame práctico, o 25% a pregunta de hidroterapia, o 15% a de magnetoterapia/termoterapia/crioterapia, o 10% a de fototerapia e outro 10% a pregunta curta de masaxe. Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos. Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno da comezo o exame práctico. Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico, non se pode acadar menos de 2 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, en ningún dos dous bloques de que se compoñen o exame práctico poderase acadar menos dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto das partes.	50	CG3
			CG5
			CG6
			CG9
			CG14
			CG15
			CG19
			CE14
			CE18
			CE35
			CE36
			CE38
			CE39
			CE41
			CE44
			CE49
			CE51
			CE52
			CT1
			CT6
			CT9
			CT13
			CT16
			CT17
			CT28
			CT29
			CT30

Traballos e proxectos	Á hora de avaliar o traballo tutelado, esta valoración incluírá a valoración do propio traballo entregado por cada grupo (50% da puntuación neste apartado), así como a análise feita dos dous grupos que se teña que valorar (25%) e a presentación realizada (25%). A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia. O traballo terá que ser entregado en soporte informático ao profesor, empregando para iso a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faiTIC.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo indicado polo profesor responsable dos traballos. O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 0,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 0,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).	10	CG15
			CG19
			CE18
			CE21
			CE45
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT7
			CT10
			CT11
			CT12
			CT13
			CT15
			CT16
			CT17
			CT18
			CT19
			CT20
CT23			
CT24			
CT25			
CT27			
CT30			
Probas de resposta curta	Exame teórico de 10 preguntas curtas (duración máxima de 2 horas). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). Quen non faga a actividade de puzzle ao inicio da materia, terá que facer unha pregunta máis no exame teórico sobre os contidos que se traten en dita actividade. En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,6 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame teórico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo dun 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co resto dos bloques.	40	CG2
			CG3
			CG5
			CG6
			CG19
			CE7
			CE8
			CE14
			CE16
			CE18
			CE20
			CE36
			CE42
			CT1
			CT15

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico (parte superada significa ter un 5 de 10 ou máis).

Bibliografía. Fontes de información

BÁSICAS

* Albornoz Cabello M, Meroño Gallut J. Procedimientos generales de Fisioterapia. Práctica basada en la evidencia. Barcelona: Elsevier España; 2012.

- * Cameron MH. Agentes físicos en rehabilitación. De la investigación a la práctica. 4ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2013.
- * Plaja Masip, J. Analgesia por medios físicos. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana, 2002.
- * Torres M, Salvat I. Guía de masoterapia para fisioterapeutas. Madrid: Medica Panamericana; 2006.

COMPLEMENTARIAS

- * Agne JE. Electrotermofototerapia. Santa Maria, RS: O Autor; 2013.
- * Agne JE. Eletrotermoterapia. Teoria e prática. Santa María, RS: Orium; 2004.
- * Agne JE. Eu sei eletroterapia... Santa Maria: Pallotti; 2009.
- * Aramburu de Vega C, Muñoz Díaz E, Igual Camacho C. Electroterapia, termoterapia e hidroterapia. Madrid: Síntesis; 1998.
- * Arnould-Taylor W. Arnould-Taylor's Principles and Practice of Physical Therapy. 4ª ed. London: Stanley Thornes; 1997.
- * Bachmann RM, Schleinkofer GM. Guía práctica de la hidroterapia Kneipp. Las aplicaciones curativas del agua, paso a paso. Barcelona: Integral; 1998.
- * Basas García Á, Fernández de las Peñas C y Martín Urrialde JA. Tratamiento fisioterápico de la rodilla. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana de España; 2003.
- * Bates A, Hanson N. Aquatic exercise therapy. Philadelphia: Saunders Company; 1996.
- * Becker BE, Cole AJ. Comprehensive aquatic therapy. 2nd ed. Boston: Butterworth-Heinemann; 2004.
- * Bragard D, Decruynaere C. Evaluación del dolor: aspectos metodológicos y uso clínico. Encycl Med-Chir. 2010; E-26-008-A-02.
- * Braun MB, Simonson SJ. Introduction to massage therapy. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2005.
- * Canamasas S. Técnicas manuales: Masoterapia. 2ª ed. Barcelona: Ediciones científicas y técnicas; 1993.
- * Cassar MP. Manual de masaje terapéutico: una guía completa dirigida al estudiante y al fisioterapeuta profesional. Madrid: McGraw Hill-Interamericana de España; 2001.
- * Castillo Montes FJ. Fisioterapia acuática. Jaén: Formación Alcalá; 2012.
- * Chaitow L, Fritz S. Guía de masaje para terapeutas manuales: cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales. Barcelona: Elsevier; 2008.
- * Clay JH, Pounds DM. Masoterapia clínica básica. Integración terapéutica-anatómica. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana de España; 2004.
- * Clay JH, Pounds DM. Masaje terapéutico básico: integración de anatomía y tratamiento. Barcelona: Walters Kluwer-Lippincott Williams & Wilkins; 2009.
- * Córdova Martínez A, Garcés EG, Seco Calvo J. Masaje deportivo. Madrid: Síntesis; 2012.
- * Crépon F. Électrophysiothérapie et rééducation fonctionnelle. 3ª ed. Paris: Frison-Roche; 2002.
- * Davies B, Harrison R. Hydrotherapy in Practice. Edinburgh: Churchill-Livingstone; 1988.
- * de la Torre Iborra JF. Técnicas de hidroterapia y balneoterapia. Alcalá la Real: Formación Alcalá; 2013.
- * Domenico G, Wood EC. Masaje. Técnica de Beard. 4ªed. Madrid: Harcourt Brace de España; 1998.
- * Duffield MH. Ejercicios en el agua. Barcelona: Jims; 1984.
- * Ellsworth A, Altman P. Anatomía del masaje. Madrid: Tutor; 2010.
- * Esnault M. Rééducation dans l'eau. Étirements et renforcement musculaire du tronc et des membres. Paris: Masson; 1991.
- * Fernández EF. Masoterapia Profunda: manual de terapia neuromuscular. Barcelona: Elsevier Doyma; 2008.
- * Ferrandez J-C. Kinesiterapia después del cáncer de mama. Encycl Med-Chir 2010;26-570-G-10.
- * Ferrandez J-C, Theys S, Bouchet J-Y. Rehabilitación de los trastornos circulatorios de retorno. Encycl Med-Chir. 2009;26-560-A-10.

- * Ferrer Anglada J. Masaje avanzado: valoración y abordaje de las disfunciones del tejido blando. Barcelona: Elsevier-Masson; 2011.
- * Findlay S. Guía ilustrada del masaje deportivo. Madrid: Tutor; 2011.
- * Fodor L, Ullmann Y, Elman M. Aplicaciones estéticas de la Luz Pulsada Intensa. Caracas: AMOLCA; 2012.
- * Fox J, Kitchen S. Practical Electrotherapy. A Guide to Safe Application. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2007.
- * Fritz S. Fundamentos del masaje terapéutico. 3ªed. Madrid: Elsevier; 2005.
- * Fritz S. Massage therapy review. Missouri: Mosby; 2002.
- * Gallego T. Bases Teóricas y Fundamentos de la Fisioterapia. Madrid: Médica Panamericana; 2007.
- * Gourlaquen C, Roulex JL. Aquagym: la gimnasia en el agua. Madrid: Tutor; 1994.
- * Hérisson Ch, Simon L. Hydrothérapie et kinébalnéothérapie. Paris: Masson; 1987.
- * Hoffa-Gocht-Stor-Lüdke. Técnica del masaje. Barcelona: Jims; 1985.
- * Holey E, Cook E. Evidence-based therapeutic massage: a practical guide for therapists. 2nd ed. Edinburgh: Churchill Livingstone; 2003.
- * Jardí Pinyol C. Movernos en el agua. 2ª ed. Barcelona: Paidotribo; 1998.
- * Johnson J. El masaje deportivo. Barcelona: Martínez Roca; 1996.
- * Kitchen Sh (coordinadora). Electrotherapy: evidence-based practice. 11ª ed. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2002.
- * Kitchen Sh. Eletroterapia. Prática baseada em evidências. 2ª ed. Barueri, SP: Manole; 2003.
- * Knight KL. Crioterapia. Barcelona: Bellatera; 1996.
- * Kottke FJ y Lehmann JF. Medicina física y rehabilitación. 4ª ed. Madrid: Médica Panamericana, 1997.
- * Koury JM. Programa de fisioterapia acuática: um guia para a reabilitação ortopédica. São Paulo: Manole; 2000.
- * Koury JM. Acuaterapia: guía de rehabilitación y fisioterapia en la piscina. Barcelona: Bellaterra; 1998.
- * Hüter-Becker A, Schewe H, Heipertz W. Terapia física: termoterapia, mecanoterapia, electroterapia, ultrasonidos, fototerapia e inhalación. Barcelona: Paidotribo; 2005.
- * Lardry J-M. La sesión de masaje. Encycl Med-Chir. 2009;26-120-A-10.
- * Loving JE. Massage therapy: theory and practice. Stamford, Connecticut: Appleton & Lange; 1999.
- * Lloret Riera M, Conde Bonachera C, Fagoagaa Mata J, León León C, Tricas Moro C. Natación terapéutica. 2ª ed. Barcelona: Paidotribo; 1995.
- * Martín Cordero JE. Agentes físicos terapéuticos. La Habana: ECIMED; 2008.
- * Martínez Morillo M, Pastor Vega JM, Sendra Portero F. Manual de Medicina Física. Madrid: Harcourt Brace de España, 1998.
- * Orihuela Fernández JC. Masaje y reflexoterapia. Jaén: Logoss; 2007.
- * Pérez Fernández MR, coord. Principios de hidroterapia y balneoterapia. Madrid: McGraw-Hill-Interamericana; 2005.
- * Pilat A. Terapias miofasciales: inducción miofascial. Madrid: McGraw-Hill - Interamericana de España; 2003.
- * Prentice WE. Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva. 4ª ed. Badalona: Paidotribo; 2009.
- * Reid Champion M. Hydrotherapy in Pediatrics. 2ª ed. Oxford: Butterwoth Heinemann; 1991.
- * Reid Champion M, editor. Hydrotherapy: principles and practice. Oxford: Butterworth-Heinemann; 1997.
- * Richter P, Hegben E. Puntos gatillo y cadenas musculares funcionales en osteopatía y terapia manual. Badalona: Paidotribo; 2010.
- * Riggs A. Masaje de los tejidos profundos: guía visual de las técnicas. 2ª ed. Barcelona: Paidotribo; 2010.
- * Robertson V, Ward A, Low J, Reed A. Electrotherapy explained. Principles and practice. 4ª ed. London: Butterworth

Heinemann Elsevier; 2006.

- * Rodríguez Martín JM^a. Electroterapia en fisioterapia. 3ªed. Madrid: Médica Panamericana; 2014.
- * Sagrera Ferrándiz J. Masaje en estiramiento y "técnicas complementarias". Madrid: Mandala; 2000.
- * Seco Calvo J, dir. Métodos específicos de intervención en Fisioterapia. Madrid: Médica Panamericana; 2016.
- * Serratrice G. Contracturas musculares. Encycl Med-Chir. 2011;26-088-A-10.
- * Sinclair M. Pediatric massage therapy. 2nd ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2005.
- * Torre Iborra JF. Técnicas de hidroterapia y balneoterapia. Alcalá la Real: Formación Alcalá; 2013.
- * Vázquez Gallego J. Manual profesional del masaje: guía práctica. Badalona: Paidotribo; 2009.
- *Wardavoir H. Terapias manuales reflejas. Encycl Med-Chir. 2011;26-130-A-10.
- * Watson T. Electroterapia. Práctica basada en la evidencia. 12ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2009.
- * Wessinghage T. Aquafit: un entrenamiento global de fuerza, resistencia, coordinación y movilidad. Badalona: Paidotribo; 2008.
- * Yamaguchi C. Procedimientos estéticos mínimamente invasivos. Conducta basada en la experiencia clínica y la visión de la estética actual. Vol. II. Caracas: AMOLCA; 2012.
- * Zaragoza JR, Rodrigo P. Electroestática y fisioestética. Barcelona: Nueva Estética; 1995.

Ademais da bibliografía sinalada, na páxina web do profesor (<http://webs.uvigo.es/gfuentes>), no seu apartado de "enlaces" ou ligazóns, facilítaselle ao alumnado páxinas web que poden ser do seu interese, tanto persoal como para levar adiante os traballos, sobre temática relacionada coa materia e coa saúde en xeral.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906
Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907
Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401
Radioloxía/P05G170V01403

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201
Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Outros comentarios

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado)

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Electroterapia e ultrasonoterapia				
Materia	Electroterapia e ultrasonoterapia			
Código	P05G170V01401			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	González González, Yoana Machado de Oliveira, Iris Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/gfuentes/			
Descrición xeral	Esta materia é unha materia obrigatoria do 2º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 2º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico das correntes eléctricas e dos ultrasóns e as súas modalidades. Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía, fisioloxía, biofísica e anatomía palpatoria. Ademais, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para xerar no alumnado, xunto coas outras materias sobre coñecementos básicos xerais e específicos da Fisioterapia, unha base que facilite o desenvolvemento das materias chamadas no plan de estudos como "Fisioterapia en Especialidades Clínicas" e "Estancias Clínicas", en terceiro e cuarto cursos, e que impliquen a interrelación dos coñecementos de valoración e tratamento básicos e específicos empregados dentro do arsenal dun fisioterapeuta para tratar procesos patolóxicos concretos dentro de cada especialidade clínica: traumatoloxía, reumatoloxía, ortopedia, neuroloxía periférica, xenitourinario,...			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber

CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidade e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	- saber facer - Saber estar / ser
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser

CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir a electroterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da electroterapia	CG2 CG3 CE7
Diferenciar e aplicar as distintas correntes eléctricas empregadas na Fisioterapia	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Definir a ultrasonoterapia e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3 CE20
Describir os principios básicos da ultrasonoterapia	CG2 CG3 CE7

Diferenciar distintas técnicas de tratamento empregando os ultrasóns e demostralas practicamente	CG3 CG5 CG6 CG9 CG14 CG19 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE35 CE36 CE39 CE41 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT20 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Analizar un caso clínico, formular e sintetizar un protocolo de tratamento empregando unha modalidade de corrente ou ultrasón, explicar e xustificar a elección feita, e valorar os protocolos dos outros alumn@s	CG15 CG19 CE21 CE38 CE45 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT29 CT30
Contidos	
Tema	
TEMARIO TEÓRICO	
Tema 1. Electroterapia: xeneralidades.	Introdución. Definición. Bases físicas e fundamentos. Clasificación da electroterapia. O equipo de correntes. O paciente.

Tema 2. Corrente galvánica.	Introdución. Efectos polares. Efectos interpolares. Indicacións. Protocolo de aplicación. Precaucións e contraindicacións. Baño galvánico. Iontoforesis.
Tema 3. Correntes de baixa frecuencia.	Introdución. Efecto excitomotor. Corrente de Träbert ou Ultra-Reiz. Correntes diadinámicas ou de Bernard. TENS. Microcorrentes. Correntes de alto voltaxe. Electrovaloración neuromuscular. Electroestimulación neuromuscular. Contraindicacións xerais. Outras modalidades de correntes de baixa frecuencia.
Tema 4. Correntes de media frecuencia.	Introdución. Correntes interferenciais ou de Nemec. AMF. Consideracións na aplicación de interferenciais, efectos fisiolóxicos, indicacións e contraindicacións. Correntes rusas ou de Kots. Outras correntes de media frecuencia.
Tema 5. Correntes de alta frecuencia.	Onda Corta: bases físicas, métodos de tratamento, efectos fisiolóxicos, consideracións na súa aplicación, indicacións, perigos e contraindicacións. Onda Corta Pulsada. Microondas: bases físicas, consideracións na súa aplicación, indicacións e contraindicacións. Outras modalidades de correntes de alta frecuencia.
Tema 6. Ultrasonoterapia.	Introdución, bases físicas, efectos fisiolóxicos, indicacións, consideracións xerais na súa aplicación e contraindicacións. Ultrasonoforesis. Terapia combinada.
Tema 7. Ondas de choque.	Introdución, bases físicas, efectos fisiolóxicos, indicacións, consideracións na súa aplicación e contraindicacións.

TEMARIO PRÁCTICO

Bases no uso dos equipos de electroterapia.

Exemplos prácticos no uso de corrente galvánica continua.

Exemplos prácticos no uso de corrente de Träbert.

Exemplos prácticos no uso de correntes diadinámicas.

Exemplos prácticos no uso de corrente tipo TENS.

Exemplos prácticos no uso de microcorrentes

Exemplos prácticos no uso de correntes de alto voltaxe

Busca de puntos motores.

Realización de curvas I/t, A/t.

Exemplos prácticos no uso de corrente de electroestimulación neuromuscular.

Exemplos prácticos no uso de correntes interferenciais.

Exemplos prácticos no uso de correntes de Kots.

Exemplos prácticos no uso de ondas curtas.

Exemplos prácticos no uso de microondas.

Exemplos prácticos no uso de ultrasóns.

Exemplos prácticos no uso de ultrasóns combinados con corrente eléctrica.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	0.5	0	0.5
Sesión maxistral	17.5	35	52.5
Prácticas de laboratorio	32	48	80
Traballos tutelados	0	12.5	12.5
Probas de resposta curta	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1.5	0	1.5
Traballos e proxectos	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Terán a finalidade de transmitir os obxectivos da materia, detallar os contidos sobre os que se traballarán e cómo se fará, e aclarar os criterios de avaliación a seguir.
Sesión maxistral	Nas clases teóricas combinarase a lección maxistral con clases teórico-participativas onde se fomenta e se motiva a participación activa do alumnado, xunto co estudo de casos. Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as presentacións elaboradas polo profesorado que lle servirán de guía a través da plataforma Tem@ ou da páxina web do profesor coordinador da materia (http://webs.uvigo.es/gfuentes).
Prácticas de laboratorio	Nas prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada de casos prácticos. O profesor proporá casos clínicos específicos para situar as aplicacións, empregando as distintas correntes que se vaian vendo na teoría ou os ultrasóns terapéuticos e seguindo un protocolo de aplicación específico. Serán, polo tanto, prácticas guiadas e buscarase a integración dos coñecementos teóricos na práctica mediante o uso de casos clínicos. Tras a explicación e demostración do profesor, os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Tódolos casos presentaranse de xeito que se poidan cubrir unhas fichas de prácticas.
Traballos tutelados	O traballo a elaborar polo alumnado da materia será un protocolo de aplicación dos ultrasóns ou das distintas correntes vistas na materia en determinados casos clínicos. Os casos clínicos serán a proposta do profesor. A elaboración do traballo será individual, aínda que varias persoas traballarán sobre o mesmo caso clínico. Posteriormente, todos aqueles que traballaron sobre o mesmo caso clínico, deberán analizar as propostas de protocolo feitas polos compañeiros. Cada un entregará un comentario sobre a análise feita de cada uno dos traballos ao profesor o día da defensa en grupo. Empregarase a plataforma Tem@ para o seu desenvolvemento. Ademais, aqueles alumnos que así o queiran, e a elaborar en pequeno grupo (non mais de 6 persoas), poderán elixir facer un traballo de aplicación práctica en vez do protocolo clínico. Este traballo consistirá en facer un pequeno estudo piloto do emprego nunha situación clínica práctica cunha das modalidades de correntes ou ultrasóns que compoñen o temario da materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia.
Traballos tutelados	A atención personalizada, basicamente, estará centrada na solucionar de dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de resposta curta	Exame teórico de 9 preguntas cortas (duración máxima de 1 hora e media). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,25 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,8 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame teórico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo de un 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co outro bloque.	45	CG2 CG3 CG5 CG6 CG19 CE7 CE8 CE14 CE16 CE18 CE20 CE36 CE42 CT1 CT15

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 4 supostos (corenta minutos de duración). Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de casos clínicos que se fixeron ao longo do curso. Tódalas preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos.	45	CG3
	Para poder realizar o exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico. Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos.		CG5
	Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno dará comezo o exame práctico.		CG6
	Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 2,25 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico, non se pode acadar menos de 1,8 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Ademais, o exame práctico constará de dous bloques e en cada un deles haberá que acadar un mínimo de un 3 (nunha escala de 0 a 10 puntos) para que faga media co outro bloque.		CG9
			CG14
			CG15
			CG19
			CE14
			CE18
			CE35
			CE36
			CE38
			CE39
			CE41
			CE44
			CE49
			CE51
			CE52
			CT1
			CT6
			CT9
			CT13
			CT16
			CT17
			CT28
			CT29
			CT30

Traballos e proxectos	A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia.	10	CG15
	En canto ao seminario no que se faga o estudo de casos (protocolo de aplicación, o punto que se pode acadar distribuirase do seguinte xeito: 0,25 puntos dependerá da valoración feita polos propios compañeiros que participan no seminario, 0,25 puntos polo traballo desenvolvido ao longo da hora que conforma a parte presencial do seminario e 0,5 puntos estará en función da valoración que faga o profesor do protocolo presentado.		CG19
	En canto á modalidade de traballo optativo, o traballo de aplicación práctica, terá un valor do 20% da nota final (o que implica que os exames teórico e práctico terán un valor do 40% en lugar do 45%).		CE18
	Eses dous puntos que supoñen da cualificación global distribuiranse do seguinte xeito: 1,25 puntos dependerá do traballo escrito; 0,50 puntos dependerá da parte gráfica de apoio ao texto escrito; e 0,25 puntos á actuación persoal de cada membro do grupo.		CE21
	O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 0,5 puntos na modalidade de protocolo clínico ou 1 punto no caso do traballo de aplicación práctica (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 0,4 e 0,8 puntos respectivamente (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).		CE45
	Calquera que sexa a modalidade de traballo, este terá que ser entregado en soporte informático ao profesor, empregando para iso a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faiTIC.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo indicado polo profesor responsable dos traballos.		CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT7
			CT10
			CT11
			CT12
			CT13
			CT15
			CT16
			CT17
			CT18
			CT19
			CT20
			CT23
			CT24
			CT25
			CT27
			CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico (parte superada significa ter un 5 de 10 ou máis).

Bibliografía. Fontes de información

BÁSICAS:

- * Cameron MH. Agentes físicos en rehabilitación. De la investigación a la práctica. 4ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2013.
- * Maya Martín J, Albornoz Cabello M. Estimulación eléctrica transcutánea y neuromuscular. Barcelona: Elsevier España; 2010.
- * Plaja Masip, J. Analgesia por medios físicos. Madrid: McGraw-Hill/Interamericana; 2002.
- * Rodríguez Martín JMª. Electroterapia en fisioterapia. 3ªed. Madrid: Médica Panamericana; 2014.
- * Watson T. Electroterapia. Práctica basada en la evidencia. 12ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2009.

COMPLEMENTARIAS:

- * Agne JE. Electrotermofototerapia. Santa Maria, RS: O Autor; 2013.
- * Agne JE. Eletrotermoterapia. Teoria e prática. Santa María, RS: Orium; 2004.
- * Agne JE. Eu sei eletroterapia... Santa Maria: Pallotti; 2009.
- * Aramburu de Vega C, Muñoz Díaz E, Igual Camacho C. Electroterapia, termoterapia e hidroterapia. Madrid: Síntesis; 1998.
- * Arnould-Taylor W. Arnould-Taylor's Principles and Practice of Physical Therapy. 4ª ed. London: Stanley Thornes; 1997.
- * Baessler K, Schüssler B, Burgio KL, Moore KH, Norton PA, Stanton SL, editors. Pelvic floor re-education. Principles and practice. 2ª ed. London: Springer-Verlag; 2008.

- * Ballesteros Massó R, Gómez Barrena E, Jumilla Carrasco JL, Chacón Castillo M, González Pérez M, Melguizo Alonso C, et al. Traumatología y medicina deportiva 3. Medicina del deporte. Madrid: Paraninfo; 2002.
- * Bélanger AY. Evidence-Based Guide to Therapeutic Physical Agents. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2002.
- * Belloch V, Caballé C, Zaragoza JR. Manual de terapéutica física y Radiología. 3ª ed. Valencia: Saber; 1972.
- * Bisschop G et Dumoulin J. Neurostimulation électrique transcutanée antalgique et excito-motrice. Paris: Masson; 1991.
- * Bisschop G, Dumolin J, Aaron CI. Électrothérapie appliquée en kinésithérapie et rééducation, en rhumatologie et médecine du sport. 3ª ed. Paris: Masson; 1994.
- * Bjordal JM, Johnson MI, Couppé C. Clinical Electrotherapy. Your Guide fo Optimal Treatment. Kristiansand: HoyxkoleForlaget; 2001.
- * Boada JJ. Manual práctico de electroterapia. Barcelona: EUNIBAR; 1982.
- * Bragard D, Decruynaere C. Evaluación del dolor: aspectos metodológicos y uso clínico. Encycl Med-Chir. 2010; E-26-008-A-02.
- * Buceta J, Koroutcheva E, Pastor JM. Temas de Biofísica. Madrid: UNED; 2006.
- * Crépon F. Électrophysiothérapie et rééducation fonctionnelle. 3ª ed. Paris: Frison-Roche; 2002.
- * Cromer AH. Física para las ciencias de la vida. 2ª ed. Barcelona: Reverté; 1985.
- * Fodor L, Ullmann Y, Elman M. Aplicaciones estéticas de la luz pulsada intensa. Caracas: AMOLCA; 2012.
- * Fox J, Kitchen Sh. Practical Electrotherapy. A Guide to Safe Application. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2007.
- * Gutiérrez-Rivas E, Jiménez Hernández MD, Pardo Fernández J, Romero Acebal M. Manual de electromiografía básica para neurólogos. Madrid: Ergon; 2012.
- * Hernando Grande A, Úbeda Maeso A. Radiofrecuencias y salud. Madrid: CSIC; 2010.
- * Khan J. Principios y práctica de electroterapia. Barcelona: Jims; 1991.
- * Kitchen Sh (coordinadora). Electrotherapy: evidence-based practice. 12ª ed. London: Elsevier Churchill Livingstone; 2008.
- * Kitchen Sh. Eletroterapia. Prática baseada em evidências. 2ª ed. Barueri, SP: Manole; 2003.
- * Krussen FH, Kotthe FJ, Lehmann JF. Medicina física y rehabilitación. 4ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 1997.
- * López Miedes JL. Electroestética aplicada a estética integral. Madrid: Videocinco; 2005.
- * Martín Cordero JE. Agentes físicos terapéuticos. La Habana: ECIMED; 2008.
- * Martín Urrialde, JA. Métodos invasivos: electrolisis percutánea intratisular y mesoterapia. En: Seco Calvo J. Métodos específicos de intervención en Fisioterapia. Madrid: Médica Panamericana; 2016. pp. 215-23.
- * Martínez Morillo M, Pastor Vega JM, Sendra Portero F. Manual de Medicina Física. Madrid: Harcourt Brace de España; 1998.
- * Nalty T. Electrotherapy clinical procedures manual. New York: McGraw-Hill; 2001.
- * Nanda BK. Electrotherapy Simplified. New Delhi: Jaypee Brothers Medical Publishers; 2008.
- * Nelson RM, Currier DP. Clinical electrotherapy. 2ª de. Connecticut: Appleton & Lange; 1991.
- * Nelson RM, Hayes KW, Currier DP (coordinadores). Clinical electrotherapy. 3ª ed. Connecticut: Appleton & Lange; 1999.
- * Nicolau MC, Burcet J, Rial RV. Manual de técnicas en electrofisiología clínica. Palma: Universitat de les Illes Balears; 1995.
- * Pombo Fernández M, Rodríguez Barnada J, Brunet Pàmies X, Requena Sánchez B. Electroestimulación: entrenamiento y periodización. Aplicación práctica al fútbol y 45 deportes. Barcelona: Paidotribo; 2004.
- * Plaja J. Manual de ultrasonoterapia. Barcelona: Masson; 1988.
- * Prentice WE. Técnicas terapéuticas: medicina deportiva. Madrid: Mosby-Year Book; 1993.
- * Prentice WE. Técnicas de rehabilitación en Medicina Deportiva. 4ª ed. Badalona: Paidotribo; 2009.
- * Robertson V, Ward A, Low J, Reed A. Electrotherapy explained. Principles and practice. 4ª ed. London: Butterworth

Heinemann Elsevier; 2006.

* Robinson AJ, Snyder-Mackler L. Clinical electrophysiology: electrotherapy and electrophysiologic testing. 3rd ed. Philadelphia: Wolters Kluwer Health-Lippincott Williams & Wilkins; 2008.

* Rodríguez Martín, JM^a. Electroterapia de baja y media frecuencia. Madrid: Mandala; 1994.

* Schmid F. Aplicación de corrientes estimulantes. Barcelona: Jims; 1987.

* Serratrice G. Contracturas musculares. Encycl Med-Chir. 2011;26-088-A-10.

* Simpson BA (coordinador). Pain Research and Clinical Management (volume 15). Electrical Stimulation and the Relief of Pain. Amsterdam: Elsevier Science; 2003.

* Snyder -Mackler L, Schimtt L, Rudolph K, Woodzell W. Medios electrofísicos para el tratamiento de las lesiones deportivas. En: Kolt GS, Snyder-Mackler L (Ed.). Fisioterapia del deporte y el ejercicio. Madrid: Elsevier España; 2004.

* Valera Garrido F, Minaya Muñoz F. Fisioterapia invasiva. Madrid: Elsevier; 2013.

* Walsh DM. TENS: Clinical applications and related theory. New York: Churchill Livingstone; 1997.

* Watson T. Electroterapia. En: Porter S, coordinador. Tidy Fisioterapia. 14^a ed. Barcelona: Elsevier España; 2009. p. 451-84.

* Yamaguchi Ch. Procedimientos estéticos mínimamente invasivos. Conducta basada en la experiencia clínica y la visión estética actual. Caracas: AMOLCA; 2012.

* Zaragoza JR. Física e instrumentación médicas. 2^a de. Barcelona: Masson-Salvat Medicina; 1992.

* Zaragoza JR, Rodrigo P. Electroestética y fisioestética. Barcelona: Nueva Estética; 1995.

* Zauner A. Fisioterapia actual. Barcelona: Jims; 1980.

* Zauner A. Recientes avances en Fisioterapia. Barcelona: Jims; 1993.

Ademais da bibliografía sinalada, na páxina web do profesor (<http://webs.uvigo.es/gfuentes>), no seu apartado de “enlaces” ou ligazóns, facilítaselle ao alumnado páxinas web que poden ser do seu interese, tanto persoal como para levar adiante os traballos, sobre temática relacionada coa materia e coa saúde en xeral.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fisioterapia xeral/P05G170V01304

Radioloxía/P05G170V01403

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Outros comentarios

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia manipulativa articular				
Materia	Fisioterapia manipulativa articular			
Código	P05G170V01402			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Gutiérrez Nieto, Manuel			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío Gutiérrez Nieto, Manuel			
Correo-e	mg Nieto@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer

CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Explicar o concepto de Terapia Manual	CG2 CG3 CE7 CE19

Realizar a clasificación e descripción das técnicas de Terapia manual	CG3 CE19 CE20
Identificar as indicacions e contraindicacions das técnicas de Terapia Manual	CG1 CE7 CE16
Explicar o concepto de disfunción somática e as teorías que a sustentan	CG1 CG2 CE7
Identificar as diferencias entre síndrome radicular e pseudorradicular, así como as súas manifestacións e tratamentos	CG1 CG3 CG5 CE7 CE16 CE19 CE20 CT2 CT4 CT5 CT12
Describir as lesións sacroilíacas e iliosacras e as restriccións da columna	CG2 CE7
Describir os protocolos de valoración das restriccións a nivel da pelvis e da columna	CG7 CG15 CE37
Describir os protocolos de manipulación con impulso, lumar roll, dog tecnic e manipulación cervical en decúbito supino e en sedestación	CG7 CG15 CE37
Realizar a valoración da pelvis, interpretar os resultados, determinar e aplicar o tratamento con técnicas de Mitchell, avaliar os resultados	CG5 CG7 CG8 CG9 CG14 CG15 CG19 CE35 CE37 CE38 CE39 CE49 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Realizar a valoración da vertixe, Insuficiencia vertebrobasilar e pares cranais e interpretar os resultados	CG5 CG7 CE35 CE37 CE49 CE52 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT12 CT15 CT17 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29
Realizar a valoración da columna lumbar dorsal e cervical, interpretar os resultados e aplicar o tratamento de manipulación con impulso. Avaliar os resultados do tratamento.	CG5 CG7 CG8 CG9 CG14 CG15 CG19 CE35 CE37 CE38 CE39 CE49 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Extraer información relevante de artículos científicos sobre a terapia manual, expoñendo e defendendo o resultado	CG2 CG3 CG14 CG15 CG19 CE16 CE19 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Contidos

Tema	
TEMA 1: TERAPIA MANUAL	1.1.Terapia manual. Concepto. 1.2.Principios biomecánicos, leis de Freette, eixos teóricos da pelve.
TEMA 2: DISFUNCIÓN SOMÁTICA	2.1. Disfunción somática. Concepto. 2.1.2. Receptores sensitivos capsuloligamentosos. 2.1.3. Inervación da cápsula articular. 2.1.4. Interacción central dos mecanorreceptores e os impulsos nociceptivos. 2.1.5. Facilitación medular. 2.2. Teoría do mecanismo lesional. 2.2.1. Mecanismo dos receptores capsuloligamentosos. 2.2.2. Mecanismo dos fusos neuromusculares. 2.3. Tipos de disfuncións, características. 2.3.1. Disfunción primaria e disfunción secundaria. 2.4. Repercusións das disfuncións somáticas. 2.5. Acción das manipulacións. Acción mecánica e acción reflexa.
TEMA 3: CLASIFICACIÓN E DESCRIPCIÓN DAS TÉCNICAS. INDICACIÓNS.	3.1.Clasificación e descrición das técnicas de terapia manual. 3.1.2. Técnicas estruturais. 3.1.3. Técnicas funcionais. 3.2 Indicacións e contraindicacións.
TEMA 4: AVALIACIÓN DO PACIENTE	4.1. Anamnese. Valoración estática. Palpación. Valoración dinámica. Exame neurolóxico.
TEMA 5: TERAPIA MANUAL EN PELVE.	5.1. Exploración. Test para descartar patoloxías. 5.1.1. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado. Lesións de pube, valoración e tratamento. 5.1.2. Lesións sacroilíacas, valoración e tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral.

TEMA 6: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA LUMBAR.	6.1. Introducción. 6.1.1. Fixacións articulares e hipermovibilidade do raque lumbar. 6.1.2. Lesións discais. 6.2. Exploración da columna lumbar. Probas específicas. 6.3. Protocolo de manipulación lumbar. 6.3.1 Lumbar roll. 6.3.2. Técnica semidirecta en sedestación. 6.3.3. Técnica en decúbito supino para zona dorso lumbar.
TEMA 7: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA DORSAL.	7.1. Introducción. 7.2. Exploración da columna dorsal. Probas específicas. 7.3. Protocolo de tratamento. 7.3.1. Dog- tecnic. 7.3.2. Técnica Lift. 7.3.3. Técnica para números altas. Decúbito prono e sedestación. 7.4. Lesións costais. Valoración e tratamento.
TEMA 8: TERAPIA MANUAL NA COLUMNA CERVICAL	8.1. Introducción. 8.2. Exploración. Probas específicas. 8.2.1. Valoración da vertixe. 8.2.2. Insuficiencia vertebrobasilar. 8.2.3. Valoración pares craneais. 8.3. Protocolo de tratamento. 8.3.1. Técnica en decúbito supino. 8.3.2. Técnica en sedestación.
TEMA 9: TERAPIA MANUAL NA SINDROME RADICULAR E PSEUDORADICULAR	9.1. Características do Síndrome radicular e pseudorradicular ou espondíleo. Diferenzas entre a dor radicular e pseudoradicular. 9.2. Síndrome pseudorradicular segundo Brúgger. Síndrome espondíleo reflexo. 9.3. Dor referido. Punto doloroso. Punto gatillo miofascial. Características e tratamento.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 1	Localizar en sedestación EIPS Localizar en decúbito prono EIPS, AIL, Surco Sacro, Lig. Iliolumbares, Cóccix, Lig. Sacrococcígeos y Tuberosidad isquiática
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 2	Localizar en Bipedestación: EIPS. En Decúbito Supino: EIAS y Tubérculos púbicos. Localizar Apófisis en Columna Repaso de localizac. en Pelvis
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 3	Método Jones
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 4	Método Jones
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 5	Valoración e tratamento de piramidal e psoas. Realizar os test de: compresión de ás ilíacas. Rotes Querolle, Gaenslen, Patrick. Test de flexión en bipedestación e en sedestación. Test de cadeira de Gillet.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 6	Test de flexión en bipedestación. Test de flexión en sedestación. Localizar lesións en pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 7	Realizar protocolo de tratamento de: ilíaco anterior, ilíaco posterior, ilíaco aberto, ilíaco pechado, pube superior, pube inferior.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 8	Realizar protocolo de tratamento de: torsión anterior, torsión posterior, sacro en flexión unilateral. Técnica do fusilado.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 9	Localizar lesións na pelve e tratar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 10	Repaso de todos os protocolos de valoración e tratamento de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 11	Columna lumbar: protocolos de valoración e tratamento (lumbar roll). Repaso: protocolos de pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 12	Columna lumbar: Protocolos de valoración e tratamento (Lumbar roll). Repaso: Protocolos de Pelve.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 13	Columna dorsal media-baixa: protocolos de valoración e tratamento. (Dog Technique). Repaso: protocolos de C. Lumbar.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 14	Repaso protocolos de pelve, C. Lumbar e C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 15	Columna dorsal alta: protocio de valoración e tratamento en decúbito prono. Repaso: protocolos de C. Número media-baixa.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 17	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. protocolo de tratamento en decúbito supino. Repaso protocolos anteriores.

PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 16	Columna dorsal alta: protocolo de valoración e tratamento en sedestación. Repaso de protocolo de C. Número alta en decúbito prono.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 18	Columna cervical: protocolo de valoración, test da arteria vertebral. Protocolo de tratamento en decúbito supino (Técnica de Ashmore) Repaso protocolos anteriores.
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 19	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 20	Protocolos de valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 21	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).
PRÁCTICAS DE LABORATORIO: PRÁCTICA 22	Protocolos de Valoración e tratamento de pelve; C. Lumbar, C. Número e C. Cervical (repaso).

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	44	54	98
Traballos tutelados	1	23	24
Sesión maxistral	30	68	98
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorías, expoñer e defender un traballo. Cada grupo de acordo co profesor fará o traballo cunha orientación específica. Utilizarase a plataforma Tema.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma Tema os apuntamentos elaborados polo profesor que lle servirán de guía.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. A realización do Traballo en grupo e obrigatoria e as titorías de asesoramento e orientación do mesmo faranse en grupo pequeno (4 a 6 alumnos) e nas datas establecidas na programación da materia.
Sesión maxistral	As titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal, teñen unha dedicación de 6 horas á semana (MARTES e MERCORES DE 10:30 A 13:30). Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS.
Prácticas de laboratorio	As titorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal, teñen unha dedicación de 6 horas á semana (MARTES e MERCORES DE 10:30 A 13:30).

Avaliación	
Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a exposición e defensa, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas.	10	CG2
			CG3
			CG14
			CG15
			CG19
			CE16
			CE19
			CE20
			CE21
			CE44
			CE45
			CE49
			CE51
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT6
			CT7
			CT9
			CT10
			CT11
			CT12
			CT15
			CT16
			CT17
			CT18
			CT20
			CT23
			CT24
			CT25
			CT30
Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	45	CG1
			CG2
			CG3
			CG5
			CG7
			CG15
			CG19
			CE7
			CE16
			CE19
			CE20
			CE35
			CE37
			CT2
			CT4
			CT5
			CT12

Prácticas de laboratorio

Exame práctico:
Realizar o protocolo de valoración de pelve e o seu tratamento. O protocolo de valoración e tratamento en columna.

45

CG5
CG7
CG8
CG9
CG14
CG15
CG19
CE35
CE37
CE38
CE39
CE49
CE52
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT9
CT11
CT12
CT13
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT23
CT24
CT25
CT27
CT28
CT29
CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A realización do traballo é obrigatoria e a súa valoración farase a través das titorías establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe realizar o exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Aos alumnos que non superen a materia gardaráselles a parte superada para a segunda proba de avaliación dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información

Hoppenfeld S., Exploración física de la columna vertebral y extremidades, México: El Manual Moderno;1997,

Parsons J, Marcer N., Osteopatía. Modelos de diagnóstico, tratamiento y práctica, Madrid: Elsevier; 2007,

Ricard F, Salle J. , Tratado de osteopatía., 3ª ed. Madrid: Panamericana; 2003,

Dvorak J, Dvorak V., Medicina manual. Diagnostico, Barcelona: Scriba S.A; 1993,

Gibbons P, Tehan P. , Manipulación de la columna, el torax y la pelvis , Madrid: Mc Graw-Hill Interamericana; 2002,

Le Corre F, Raegot E. , Manipulaciones vertebrales. , 2ª ed. Barcelona: Masson; 1995,

---

ChaitowL, Fritz S., Cómo conocer, localizar y tratar los puntos gatillo miofasciales. , Barcelona: Elsevier; 2008,

---

Petty N, Moore G., Exploración y evaluación neuromusculoesquelética. , 2ªed. Madrid: McGraw-Hill Interamericana; 2003 ,

---

Meadows J.T. , Diagnóstico diferencial en Fisioterapia. , Madrid: Interamericana McGraw-Hill; 2000,

---

Torres Cueco R., La Columna Cervical síndromes clínicos y su tratamiento manipulativo, Madrid: Ed Medica Panamericana; 2008,

---

Seco J. [Dir.] , Métodos Específicos de Intervención en Fisioterapia. Serie Sistema Músculo-Esquelético, Volumen I. Ed. Panamericana. Madrid. 2015.,

---

Recomendaciones

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Radioloxía				
Materia	Radioloxía			
Código	P05G170V01403			
Titulacion	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	García Pomar, Dionisio			
Profesorado	García Pomar, Dionisio			
Correo-e	radioloxia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.			- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.			- saber facer - Saber estar / ser
CE2	Coñecer a estrutura do corpo humano dende o punto de vista dos medios de diagnóstico por imaxe			- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia			- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia			- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia			- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación			- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais			- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación			- saber - saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional			- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión			- saber facer - Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final			- saber facer - Saber estar / ser
CE57	Capacidade de identificar elementos estruturais e alteracións da normalidade nos diferentes métodos de análises e diagnóstico a través da imaxe			- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.			- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.			- saber facer
CT5	Resolución de problemas			- saber facer
CT6	Toma de decisións			- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo			- saber
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais			- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico			- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.			- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma			- saber facer

CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as diferentes bases físicas nas que se fundamentan as técnicas de diagnóstico pola imaxe e dos tratamentos de intervencionismo guiados pola imaxe. Describir as nocións básicas (propiedades, principios, interacción, efectos biolóxicos) coas distintas aplicacións clínicas de diagnóstico.	CG1 CE14 CE21 CT15
Explicar a validez dun test diagnóstico nos termos de sensibilidade e especificidade. Definir os binomios risco/beneficio e coste/eficacia que sirven de base para establecer os criterios para as indicacións das diversas técnicas de diagnóstico pola imaxe.	CG5 CE14 CE21 CE45 CT2 CT15
Coñecer o entorno clínico dos servizos de diagnóstico pola imaxe e de radioloxía intervencionista nos diferentes ámbitos asistenciais.	CG19 CE14 CE20 CT7 CT11 CT20 CT25 CT30
Manexar, tras a sistemática da historia clínica e a exploración física, a incerteza previa ao diagnóstico e a sobrevida no seguimento evolutivo. Coñecer como plantexar hipótesis no proceso diagnóstico. Valorar o impacto dos resultados das técnicas de diagnóstico pola imaxe no plan de intervención sobre o paciente.	CG5 CG19 CE14 CE35 CE36 CE45 CE49 CE50 CT2 CT3 CT5 CT12 CT15 CT17 CT24
Coñecer as posibilidades e limitacións das técnicas radiolóxicas básicas e as súas indicacións fundamentais.	CG5 CE14 CT2 CT5 CT15 CT17 CT19
Coñecer os efectos biolóxicos e os riscos derivados do uso das radiacións ionizantes. Coñecer os principios e procedementos básicos da protección radiolóxica do paciente. Valorar a xustificación de someter ao paciente a procedementos radiolóxicos.	CG1 CE21 CE35 CE36 CE49 CE50 CT6 CT12 CT23

Recoñecer, ante unha imaxe radiolóxica, a técnica empregada, as características de proxección ou corte, a utilización de contrastes e procesados básicos da imaxe. Identificar as estruturas anatómicas observables nestas imaxes. Valorar a información estrutural e funcional das imaxes radiolóxicas normais.	CG1 CG5 CE2 CE35 CE36 CE57 CT2 CT3 CT15
Coñecer a terminoloxía radiolóxica habitual. Diferenciar, seguindo análise semiolóxico aportado polo especialista, a existencia de alteracións na forma, estrutura ou relacións de algúns elementos que indican a existencia de patoloxía.	CG19 CE14 CE20 CE36 CE57 CT12
Comprender como se plantexan outras opcións terapéuticas en función da patoloxía diagnósticada que complementan ou están asociadas aos tratamentos da fisioterapia.	CG19 CE2 CE14 CE16 CE57 CT5 CT6 CT18
Elaborar e expor un traballo sobre un caso clínico no que se demostre a consecución das habilidades citadas e discutir os resultados.	CG5 CE2 CE14 CE21 CE36 CE45 CT6 CT7 CT18 CT19
Adquirir a sensibilidade humana e o sentido deontolóxico preceptivos para a relación co paciente e os seus familiares, respecto á utilización de técnicas diagnósticas incluídas na Radioloxía.	CG1 CG5 CG19 CE36 CT1 CT6 CT11 CT13 CT20 CT23

Contidos

Tema

Contido Teórico I:

Tema 1.- Introducción á Radioloxía

Tema 2.- O diagnóstico. Ámbito clínico dun servizo de diagnóstico pola imaxe.

Tema 3.- A radiación electromagnética.

Conceptos básicos.

Tema 4.- Interacción da radiación co organismo humano.

Tema 5.- Detección e medida da radiación.

Radioprotección. Xustificación dunha exploración.

Tema 6.- A imaxe radiolóxica. Medios de contraste. Técnicas radiolóxicas.

Tema 7.- Interpretación radiolóxica. Semioloxía básica.

Tema 8.- Ecografía. Xeneralidades.

Instrumentación. Modalidades.

Tema 9.- Ultrasonografía Döpler: tipos. Semiología e indicacións.

Tema 10.- Tomografía Axial Computerizada. Bases do TAC. Tipos.

Tema 11.- Tomografía Axial Computerizada. Semioloxía básica e indicacións.

Tema 12.- Resonancia Magnética (RM): Xeneralidades.

Tema 13.- Resonancia Magnética. Semioloxía básica e indicacións.

Tema 14.- Medicamento Nuclear. Radiotrazadores e radiofármacos.

Tema 15.- Medicamento Nuclear. Estudos morfolóxicos e funcionais con isótopos dos principais órganos e aparellos.

Tema 16.- Medicamento Nuclear. Estudos isotópicos. SPECT, PET e outras técnicas. Indicacións e semioloxía básica.

Tema 17.- Densitometría ósea.

Tema 18.- Radioloxía intervencionista.

SUBTEMA 1: Plan global da materia: Obxectivos da materia Radioloxía na Titulación de Fisioterapia, contidos, metodoloxía docente, bibliografía, links recomendables na web, elaboración dun traballo, datas de exames, sistemas de avaliación e criterios. Aproximación conceptual á Radioloxía e Medicamento Físico no ámbito docente e asistencial.

SUBTEMA 2: Localización da Radioloxía na contorna clínica, Exploracións instrumentais, Técnicas de diagnóstico pola imaxe, Estratexia en diagnóstico pola imaxe, O servizo de diagnóstico pola imaxe, Axencias de avaliación tecnolóxica, Avaliación das técnicas de diagnóstico por imaxe. SUBTEMAS 3 e 4: Os RAIOS X, Natureza, Orixe, Propiedades, Produción. O equipo xerador de raios X. Interacción dos electróns coa diana, Espectro Continuo, Espectro característico. Parámetros que inflúen no espectro. Interacción dos RAIOS X coa materia viva.- Atenuación. Efecto fotoeléctrico. Dispersión Compton. A imaxe radiolóxica de proxección. Xeometría da imaxe. Concepto Radiodiagnóstico e de contraste na imaxe. Desenvolvemento das aplicacións médicas dos raios X.

SUBTEMA 5: Utilidade das Radiacións ionizantes. Valoración do índice beneficio / risco. A Protección Radiolóxica: orixe e desenvolvemento. Obxectivo da Protección Radiolóxica. Criterios de Protección Radiolóxica. Radiobioloxía. Recomendacións xerais para a redución de dose ao paciente. Control de Calidade en Radiodiagnóstico. Xustificación da indicación dun test radiolóxico.

SUBTEMAS 6 e 7: A imaxe radiolóxica nas técnicas de proxección. Evolución sistemas de imaxe, Clasificación xeral das imaxes radiolóxicas respecto da súa xénese, Sistemas de soportes de imaxe. Formato *DICOM (Dixital Imaging and Comunicación in Medicine). Parámetros de calidade da imaxe. A imaxe como portadora de información. O proceso de interpretación da imaxe. Semioloxía básica.

SUBTEMAS 8 e 9: Os ultrasóns en diagnóstico pola imaxe, Ecografía, desenvolvemento. Fundamentos da Ecografía, Ecografía modo A, modo B, modo T-M. Eco-3D, Ecografía de Alta resolución. Ecografía endoluminal. Fundamento Doppler, Ultrasonografía-Doppler cor, Power -Doppler, Vantaxes da ecografía diagnóstica, semioloxía, indicacións.

SUBTEMAS 10 e 11: Fundamentos físicos e obtención de imaxe. Xeracións de unidades TAC, A unidade de TAC, Estudos con contraste, Novas técnicas de estudos diagnósticos mediante TAC multicorte. Indicacións. SUBTEMAS 12 e 13: Fundamentos físicos da resonancia magnética nuclear, Os valores de relaxación, A relaxación lonxitudinal ou T1, A relaxación transversal ou T2, Técnica de adquisición de imaxe, Compoñentes dunha unidade de resonancia para diagnóstico clínico, Contrastes paramagnéticos, Estudos vasculares, as imaxes en RM, RM funcional, Vantaxes e inconvenientes. Indicacións.

SUBTEMAS 14, 15 e 16: Fundamento do Medicamento Nuclear, Isótopos radioactivos, Radiofármacos, Sistemas de detección e obtención de imaxe, Tipos de estudos en MN, Exemplos de exploracións, Tomografía por Emisión de Positróns (PET). Expansión actual da PET e aplicacións clínicas.

SUBTEMA 17: Carácter da Enfermidade. Impacto actual e predición a 50 anos. Contorna social do Problema. Actuacións específicas en Osteoporoses. Osteopenia. Osteoporose. Diagnóstico e seguimento da Osteoporose. Estudo da Masa ósea. Métodos de avaliación da Masa ósea. SUBTEMA 18: Técnicas de Radioloxía Intervencionista. Impacto asistencial da Radioloxía Intervencionista. Previsión de expansión das técnicas de Radioloxía Intervencionista. Técnicas e Procedementos: Endovascular, Extravascular, Oncolóxica. Protección Radiolóxica na Radioloxía Intervencionista.

Contido Teórico II:

Tema 19.- Estudos de imaxe no tórax: técnicas, indicacións, semioloxía básica

Tema 20.- Estudos de imaxe no abdome e aparello dixestivo: técnicas, indicacións, semioloxía básica

Tema 21.- Estudos de imaxe no aparello locomotor: técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Tema 22.- Estudos de imaxe no aparello locomotor: semioloxía básica.

Tema 23.- Estudos de imaxe no ril e vías urinarias: técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Tema 24.- Estudos de imaxe no sistema nervioso: técnicas, indicacións, semioloxía básica.

Tema 25.- Estudos de imaxe no sistema circulatorio: Técnicas, indicacións, semioloxía básica.

SUBTEMAS 19 e 20: Técnicas básicas de imaxe de proxección, Técnicas complementarias. Indicacións básicas das placas simples. Exame radiolóxico de urxencias. Constituíntes da imaxe radiolóxica. Semiología básica.

SUBTEMAS 21 e 22: Anamnesis osteoarticular. Indicacións de probas de imaxe: Radioloxía simple, Tomografía axial computerizada, Resonancia Nuclear Magnética, Gammagrafía ósea, Ecografía. Estudos de imaxe en traumatismos. Estudos de imaxe en articulacións. Tumores.

SUBTEMAS 23, 24 e 25: Estudos de radioloxía simple, Tomografía axial computerizada, Resonancia Nuclear Magnética, Gammagrafía ósea, Ecografía. Semioloxía básica.

Contido Práctico:

Práctica 1.- Xeneralidades. A imaxe como portadora de información.

Práctica 2.- A radiación ionizante. Uso de equipos para a detección e medida da radiación.

Práctica 3.- Radioloxía simple. Formatos de radiografías.

Práctica 4.- Radiografía dixital.

Práctica 5.- Análise e identificación de imaxes ecográficas.

Práctica 6.- Análise e identificación de imaxes de TAC

Práctica 7.- Análise e identificación de imaxes de RM

Práctica 8.- Análise e identificación de imaxes de Medicamento nuclear

Práctico 9.- Análise e identificación de imaxe en tórax e abdome.

Práctica 10.- Análise e identificación de imaxe en aparello locomotor, sistema nervioso e circulatorio

SUBTEMA Práctica 1: Impacto da información no diagnóstico e posterior manexo do paciente.

SUBTEMA Práctica 2: Utilización de diversos equipos para a detección e medida da radiación. Práctica con blindaxes.

SUBTEMA Práctica 3: Visualización de diversos formatos de radiografías no negatoscopio.

SUBTEMA Práctica 4: Distribución e explicación de titoriais TAC e RMN en CD.

SUBTEMAS Prácticas 5, 6, 7, 8, 9 e 10: Exposición de imaxes, observación e análise segundo técnicas de adquisición e procesado.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	27	44	71
Prácticas de laboratorio	18	40	58
Presentacións/exposicións	2	10	12
Prácticas autónomas a través de TIC	0	5	5
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de tipo test	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	O profesor explica os fundamentos teóricos. O alumno toma notas, formula dúbidas e cuestións complementarias.
Prácticas de laboratorio	O profesor presenta as imaxes, guía na observación, apoia co ámbito clínico, axuda na valoración. O alumno observa, valora, participa, asimila e elabora un catálogo de casos estudados.
Presentacións/exposicións	O profesor proporciona instrucións, asesora na elección dun tema, facilita bibliografía, realiza un seguimento individualizado, aclara dúbidas, valora resultados. O alumno afonda nun tema, realiza revisión bibliográfica en publicacións clínicas, prepara un resumo e expón en PWP.

Prácticas autónomas a través de TIC	O profesor proporciona tres programas de bancos de imaxes radiolóxicas normais que permiten ao alumno interaccionar coa orientación espacial e as referencias de radioanatomía. Explica o seu funcionamento. O alumno usa os programas no seu ordenador persoal.
Actividades introductorias	Expóñense os contidos da materia distribuídos en seis bloques: -Introdución xeral. -Bases da Radioloxía. -Diagnóstico por imaxe segundo os diversos procedementos radiolóxicos. -Radioloxía aplicada a Fisioterapia. -Radiobioloxía e Protección radiolóxica. -Radioterapia. Os obxectivos establecidos. Os créditos asignados e a súa distribución. A bibliografía dispoñible. A forma de avaliación final e a súa ponderación.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Alta na plataforma TEMA para o seguimento da materia. Titorías de orientación e seguimento individual en horario de titoría. Resolución de dúbidas respecto ao funcionamento dos titoriais multimedia que se facilitan en formato CD ou dispoñibles na web.
Presentacións/exposicións	Titorías de orientación no alcance e contidos do traballo. Tutela e revisión do traballo individual, durante a súa elaboración.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Un exame escrito de desenvolvemento de 6-10 preguntas do temario. Un exame tipo «test» con 30-40 preguntas de catro opcións das cales só unha é válida. As respostas erróneas restan 1/3.	60	CG1 CG5 CE2 CE14 CE16 CE20 CE21 CE35 CE36 CE45 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT12 CT15 CT17 CT18 CT19 CT24 CT30

Prácticas de laboratorio	Control de asistencia.	30	CE2
	Prácticas autónomas a través de TIC		CE35
	Control seguimiento de casos.		CE36
	Exame: descripción de 6 imaxes de diversas técnicas radiolóxicas sen patoloxía, que se explicaron en prácticas e nos programas de TIC.		CE49
			CE50
			CE57
			CT1
			CT2
			CT3
			CT5
			CT6
			CT7
			CT11
			CT12
			CT13
			CT15
			CT17
			CT20
			CT23
			CT24
			CT25
Presentacións/exposicións	Valoración do traballo do alumno realizado sobre a revisión dun tema, a súa revisión bibliográfica, a calidade das imaxes, a súa descrición, a discusión sobre os resultados, a calidade da súa exposición en PWP.	10	CG1
			CG5
			CG19
			CE2
			CE14
			CE16
			CE35
			CE36
			CE45
			CE49
			CE50
			CE57
			CT1
			CT2
			CT3
			CT5
			CT6
			CT7
			CT12
			CT18
			CT19
			CT25
			CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Bibliografía. Fontes de información

José Luis del Cura, Radiología Esencial, Editorial Panamericana, , 2010

Adam Greenspan, Radiología de huesos y articulaciones, MARBAN Libros S.L., 4ª edición, 2006

Nigel Raby, Laurance Berman, Gerald de Lacey , Radiología de Urgencias y Emergencias, Manual de supervivencia, Elsevier, Madrid, 2ª edición, 2006

Fleckenstein P., Trantum-Jensen J., Bases anatómicas del diagnóstico por imagen, Harcourt, ELSEVIER Madrid España, 2006

González J., Delabat R.G., Tecnología radiológica, Paraninfo, Madrid, 1996

Monnier J.P., Manual de Radiodiagnóstico, Masson, S.A. Barcelona 3ª edición, 1994

A maior parte dos libros recomendados encóntranse a disposición do alumno para a súa consulta na biblioteca da Facultade de Fisioterapia.

Establecéronse unhas preferencias en canto á consulta para facilitar a posible adquisición, por parte do alumno, dalgún dos libros incluídos como bibliografía básica. O resto dos libros inclúense como bibliografía ampliada., aínda que moitos tamén puidesen considerarse básicos. A este fin consideráronse como factores de prioridade:

- Textos de carácter xeral que desenvolven dunha forma clara e concisa en algúns dos diferentes puntos das leccións do programa.
- Contidos clásicos e simples. Extensión.
- Esquemas, imaxes e táboas.
- Idioma castelán. Prezo.

Nalguns dos temas escritos facilítanse direccións de internet para que o alumno se familiarice coa consulta por este medio. Os alumnos poden consultar na plataforma FAITIC os traballos doutros alumnos realizados en anos anteriores. Nos devanditos traballos hai referencias bibliográficas e enlaces ás fontes con moitas direccións de internet nas que obtiveron información.

Recomendacións

Outros comentarios

É fundamental un coñecemento da estrutura e función do corpo humano como punto de partida para poder valorar a información estrutural e funcional das imaxes radiolóxicas normais. É necesario un coñecemento de patoloxía xeral en fisioterapia para guiar a identificación polo alumno das alteracións estruturais e funcionais que se reflicten nas imaxes radiolóxicas. É desexable que o alumno estea introducido na sistemática da historia clínica e no ámbito da incerteza previa ao diagnóstico e a sobrevida no seguimento para que poida valorar o impacto dos resultados das técnicas radiolóxicas no plan de intervención sobre o paciente.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Saúde pública e fisioterapia comunitaria				
Materia	Saúde pública e fisioterapia comunitaria			
Código	P05G170V01404			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	2	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes Nóvoa Castro, Borja			
Profesorado	González Norés, José Carlos Maceiras García, María Lourdes Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	borja@uvigo.es lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CE12	Coñecer e comprender as teorías da aprendizaxe a aplicar na educación para a saúde e no seu propio proceso de aprendizaxe ao longo de toda a vida	- saber - saber facer
CE13	Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado	- saber - saber facer
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE23	Coñecer e comprender os procesos de administración e xestión sanitaria, especialmente dos servizos de fisioterapia, no contexto diverso e cambiante no que esta se desenvolve	- saber
CE24	Coñecer e comprender as implicacións das disposicións organizativas e dos modelos traballo	- saber
CE25	Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais	- saber
CE26	Coñecer e comprender os conceptos fundamentais da saúde, os sistemas de saúde e niveis asistenciais. A Fisioterapia no proceso saúde-enfermidade	- saber
CE27	Coñecer e comprender o impacto das políticas socio-sanitarias na práctica profesional	- saber
CE28	Coñecer e comprender os factores que interveñen nos problemas de desigualdade social e nas necesidades de saúde dos diferentes grupos sociais	- saber
CE29	Coñecer e comprender as condicións éticas, legais e profesionais que conforman a práctica da Fisioterapia	- saber
CE30	Coñecer e comprender os códigos deontolóxicos da profesión	- saber
CE31	Coñecer e comprender as normas legais de ámbito profesional	- saber
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer

CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT21	Coñecemento doutras culturas e costumes	- saber
CT22	Sensibilidade cara a temas ambientais	- Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Recoñecer os determinantes da saúde da poboación, tanto os dependentes do estilo de vida, como os demográficos, xenéticos, ambientais, sociais, económicos, psicolóxicos e culturais.	CG12 CG14 CE21 CE26 CE27 CE28 CE42 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27

Descibir e analizar os indicadores de mortalidade, enfermidade, lesións e discapacidade na comunidade.	CG12
	CG14
	CE21
	CE26
	CE27
	CE28
	CE42
	CT1
	CT2
	CT4
	CT5
	CT6
	CT7
	CT9
	CT10
	CT12
	CT13
	CT15
	CT17
	CT18
	CT21
	CT22
	CT23
	CT24
	CT25
	CT27

Recoñecer o seu papel, tanto a nivel individual como en equipos multiprofesionais, en accións de promoción e protección da saúde, e de prevención de enfermidades, así como de diagnóstico, tratamento e rehabilitación, de cara a manter a saúde a nivel individual e comunitario.	CG12
	CG14
	CE12
	CE13
	CE21
	CE26
	CE27
	CE28
	CE42
	CT1
	CT2
	CT4
	CT5
	CT6
	CT7
	CT9
	CT10
	CT12
	CT13
	CT15
	CT17
	CT18
	CT21
	CT22
	CT23
	CT24
	CT25
	CT27

Coñecer as organizacións internacionais de saúde e o marco xeral no que se desenvolven as intervencións orientadas á mellora da saúde da poboación.

CG12
CG14
CE12
CE13
CE21
CE26
CE27
CE28
CE42
CT1
CT2
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT10
CT12
CT13
CT15
CT17
CT18
CT21
CT22
CT23
CT24
CT25
CT27

Coñecer os programas de saúde na atención primaria e a tarefa dos fisioterapeutas no desenvolvemento destes.

CG12
CG15
CE13
CE27
CE28
CE29
CT16
CT28
CT29

Coñecer os protocolos de fisioterapia en atención primaria.

CG12
CG15
CE13
CE25
CT2
CT3
CT4
CT10
CT28

Coñecer o marco lexislativo en atención primaria.

CG14
CG15
CG18
CE23
CE25
CE26
CE27
CE29
CE30
CE31
CT9

Saber como se xestiona un servizo de fisioterapia en atención primaria.

CG12
CG15
CG18
CE23
CE24
CE25
CE26
CE31
CT3
CT19
CT20
CT30

A promoción da saúde e prevención da enfermidade na atención primaria dende o punto de vista da fisioterapia.

CG12
CE12
CE13
CE27
CE42
CT9
CT17
CT18
CT24
CT25
CT28

Contidos

Tema	
Unidade I:	SAÚDE PÚBLICA
Concepto de saúde	Evolución histórica. Determinantes da saúde. Historia natural da enfermidade; niveis de prevención.
Saude pública	Concepto e evolución histórica.
Sistema sanitario español	Índices e indicadores. Sistemas de Información Sanitaria. Planificación e xestión sanitaria. Diagnóstico de saúde.
Educación para a saúde (EpS)	Concepto de EpS. Modelo de aprendizaxe do comportamento. Medición dos fenómenos de saúde e enfermidade. Promoción da saúde.
Dereitos fundamentais e de igualdade. Dereito á saúde.	Determinantes sociais da saúde. Desigualdades en saúde. Valores propios dunha cultura de paz e democracia. Organismos sanitarios internacionais. Organizacións non gobernamentais e saúde.
Unidade II	FISIOTERAPIA COMUNITARIA
A Fisioterapia no sistema sanitario español.	A fisioterapia no ámbito da atención primaria, hospitalaria e saúde laboral. Programas de saúde. Protocolos de Fisioterapia na Atención Primaria.
Marco lexislativo da Fisioterapia na atención primaria	Marco lexislativo da fisioterapia na atención primaria en España.
Xestión dun servizo de Fisioterapia.	Organización e xestión.
Criterios de calidade.	Calidade asistencial.
SEMINARIOS de Saúde Pública	Técnicas cualitativas de planificación. Medición dos fenómenos de saúde e enfermidade.
SEMINARIOS de Fisioterapia Comunitaria	A consulta de Fisioterapia en Atención Primaria.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	10	10	20
Traballos tutelados	2	30	32
Presentacións/exposicións	4	0	4
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	60	105	165
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Empregaranse como complemento das clases teóricas.
Traballos tutelados	O alumnado, dividido en grupos, elaborará un documento sobre unha temática da materia, baixo as directrices e supervisión do profesorado. É unha actividade autónoma que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción..., etc., e posterior exposición del ante os seus compañeiros e profesorado da materia.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais, por parte dos grupos de alumnado, ante os seus compañeiros e profesorado da materia, do traballo tutelado realizado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Seguindo o Proceso de Bolonia, a aprendizaxe estará cada vez máis baseada no estudiantado e na súa aprendizaxe activa e participativa.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Organización social do traballo do alumnado: Para o desenvolvemento da docencia faranse grupos: * Grupo A ou grupo grande (hai 1): clases teóricas e exposicións de traballos na aula. * Grupo B ou grupo mediano (hai 3): seminarios. * Individual: exame. // Tutorías: Ademais das tutorías de grupo pequeno, de cara á realización do traballo tutelado da materia, existen as tutorías de orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das tutorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Seminarios	Tutorías individuais ou en grupo pequeno. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das tutorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Traballos tutelados	Tutorías individuais ou en grupo pequeno. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das tutorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Presentacións/exposicións	Tutorías individuais ou en grupo pequeno. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das tutorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado, indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.
Actividades introdutorias	O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Haberá un exame final, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula:
Cualificación = acertos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta).

Unidade de Fisioterapia Comunitaria:

Probas de resposta longa, de desenvolvemento. Non se pode deixar ningunha pregunta sen contestación efectiva. Durante estas sesións maxistras, poderán desenvolverse exercicios que, de ser superados polo alumnado, desgravarán materia nas probas de avaliación.

CG12
CG14
CG15
CE12
CE13
CE21
CE23
CE24
CE25
CE26
CE27
CE28
CE29
CE30
CE31
CE42
CT2
CT4
CT9
CT12
CT15
CT16
CT18
CT21
CT22
CT23
CT24
CT29

Seminarios	A asistencia aos seminarios é obrigatoria. Realizarase unha observación sistemática do alumnado para recoller datos sobre a súa participación no desenvolvemento deles.	10	CG12 CG14 CG15 CG18 CE12 CE13 CE21 CE25 CE27 CE28 CE29 CE30 CE31 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Traballos tutelados	A asistencia ás titorías, realización, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG12 CG15 CG18 CE12 CE21 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT21 CT22 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Presentacións/exposicións Valorarase a presentación do traballo con medios audiovisuais, a súa exposición e defensa.

5

CG12
CG15
CG18
CE12
CE21
CE42
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT10
CT12
CT13
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT20
CT21
CT22
CT23
CT24
CT25
CT27
CT28
CT29
CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse ao exame teórico, en calquera das dúas convocatorias, é obrigatorio asistir aos seminarios e realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Esta materia consta de dúas unidades: Unidade I: Saúde Pública e Unidade II: Fisioterapia Comunitaria. A avaliación farase de cada unidade por separado; sendo necesario, para aprobar a materia, asistir aos seminarios, ás titorías do traballo, e realizar, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia, e superar as dúas Unidades independentemente (e, dentro delas, cada unha das súas partes: teórica, seminarios e práctica, tamén independentemente).

A nota final será a media das dúas Unidades, se ambas están aprobadas. Se só se aproba unha unidade, consérvase ese aprobado dentro do mesmo curso académico (ata xullo), pero non dun curso aos seguintes.

Bibliografía. Fontes de información

Louro González A, Serrano Peña J, González Guitián C., Guías para la consulta de atención primaria. Gestión de la información y el conocimiento en el punto de atención., 3ª ed. A Coruña: Casitérides; , 2008.

Martín Zurro A, Cano Pérez JF, Gené Badia J., Compendio de Atención Primaria: conceptos, organización y práctica clínica., 8ª ed. Madrid: Elsevier; , 2014.

Martínez Navarro F, Antó JM, Castellanos PL, Gili M, Marset P, Navarro V. , Salud Pública., Madrid: MacGraw Hill / Interamericana; , 1998.

Medina F., Bases para la incorporación de fisioterapia en los equipos de atención primaria., Fisioterapia. 14: 125 - 153, 1992.

Pineault R, Daveluy C., La planificación sanitaria. Conceptos, métodos y estrategias., 2ª ed, 3ª reimp. Barcelona: SG / Masson; , 1994.

Salleras Sanmartí L., Educación Sanitaria. Principios, métodos y aplicaciones., 1ª ed, 2ª reimp. Madrid: Díaz de Santos; , 1990.

Sierra A, Sáenz MC, Fernández-Crehuet J, Salleras LI, Cueto A, Gestal JJ, Domínguez V, et al., Piédrola Gil. Medicina Preventiva y Salud Pública., 12ª ed. Barcelona: Masson; , 2015.

Varela J, Galego P., Bases para la mejora continua de la calidad de los servicios de salud., Santiago de Compostela: Xunta de Galicia; , 2000.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia neurolóxica e especial				
Materia	Fisioterapia neurolóxica e especial			
Código	P05G170V01501			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Norés, José Carlos			
Profesorado	González Norés, José Carlos			
Correo-e	nores@uvigo.es			
Web	http://nores@uvigo.es			
Descrición xeral	Sería aconsellable que o alumno tivese coñecementos de Fisioloxía humana e Anatomía humana.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
- DEFINIR A FISIOTERAPIA NEUROLÓXICA CENTRAL E NA ESCOLIOSIS	CG2 CE20
-COÑECER OS PRINCIPIOS BASICOS DA MECANICA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E DA ESCOLIOSE	CG2 CE16
DESCRIBIR OS PRINCIPIOS DA RELAXACION E DA PROPIOCEPCION	CG2 CE16
COÑECER,EXECUTAR E REXISTRAR A VALORACION DUN PACIENTE NEUROLÓXICO CENTRAL E NA ESCOLIOSE	CG2 CG5 CG8 CG14 CG19 CE16 CE20 CE35 CE38 CE44 CE49 CE52
NOMBRAR E APLICAR TECNICAS TERAPEUTICAS E METODOS ESPECIAIS PARA AS ENFERMEDADES DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E NA ESCOLIOSE	CG5 CG8 CG14 CG19 CE20 CE35 CE38 CE44 CE49 CE52 CT2 CT4 CT6 CT11 CT16 CT18 CT27 CT29
RELATAR AS BASES FISIOLÓXICAS E TERAPEUTICAS DOS METODOS DE FISIOTERAPIA NEUROLÓXICA: BOBATH,PERFETTI,BRUMMSTRONG,VOJTA, LE METAYER, ASI COMO DA ESCOLIOSE: SCHROTH, NIEDERHÖFFER, F.E.D., KLAPP.	CG2 CE16
EXECUTAR AS MANIOBRAS DOS METODOS DE FISIOTERAPIA NEUROLÓXICA: BOBATH,PERFETTI,BRUMMSTRONG,VOJTA, LE METAYER, ASI COMO DA ESCOLIOSE: SCHROTH, NIEDERHÖFFER, F.E.D., KLAPP.	CG8 CE16 CE20 CE35 CE38 CE49 CE52 CT2 CT4 CT6 CT11 CT13 CT16 CT18 CT20 CT24 CT29

Contidos

Tema

1.- FACILITACIÓN NEUROMUSCULAR PROPIOCEPTIVA	1A- Concepto de patrón neuromuscular. Aferencias utilizadas. Principios de realización. Técnicas específicas. 1B- Patrones de facilitación de membro superior. Diagonais e quebrados. 1C.- Patrones de facilitación de membro inferior. Diagonais e quebrados.
2.- MÉTODOS DE FISIOTERAPIA NA ESCOLIOSE	2A- Actitude escoliótica. 2B- Introducción á patoloxía e signos clínicos dende o punto de vista do fisioterapeuta: Alteracións óseas, musculares, signos externos, etc. Métodos de medición. Avaliación da progresión da curva escoliotica. Realización da historia de fisioterapia. Valoración de Fisioterapia 2C- Introducción ao método de Schroth. 2D- Introducción ao método Niederhoffer. 2E-- Introducción ao método F.E.D. 2F- Introducción ao método de Klapp (prácticas de laboratorio).
3.- MÉTODOS DE FISIOTERAPIA NO TRATAMENTO DA HEMIPLEXÍA	3A.- Movemento normal. Requisitos básicos. 3B.- Introducción á hemiplexía: signos clínicos máis importantes dende o punto de vista do fisioterapeuta. 3C.- Valoración de fisioterapia dun paciente hemipléxico. 3D- Introducción aos principios do método de Bobath. 3E- Introducción ao método Perfetti. 3F- Introducción ao método Brummstrong. Prácticas de laboratorio: tratamento postural e transferencias tratamento xeral do paciente hemipléxico en cada fase da súa evolución.
4.-A PROPIOCEPCIÓN	4A- Principios básicos de propiocepción. 4B- A reeducación propioceptiva na escordadura de nocello.
5.- TÉCNICAS DE RELAXACIÓN	5a- Introducción ás distintas técnicas de relaxación. Prácticas de laboratorio: exercicio guiado dunha técnica de relaxación.

6.- INTRODUCCIÓN Á PARÁLISE CEREBRAL INFANTIL

6A- Ontoxénese humana.

6B- Reflexos neonatais.

6C- Parálise cerebral infantil. Recordo introdutorio. Evolución funcional de cada tipo de P.C.I.

6E- Introducción ao método de Bobath.

6F- Introducción ao método Vojta.

6G- Introducción ao método Le Metayer.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	25	60	85
Traballos tutelados	2	30	32
Prácticas de laboratorio	45	60	105
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases teóricas por parte do profesor.
Traballos tutelados	Distintos traballos en relación coa materia.
Prácticas de laboratorio	O profesor realiza a práctica e o alumno repíteo baixo a supervisión do profesor.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Distintos traballos a realizar polo alumno en grupo. As dúbidas consultaránse no horario das tutorías
Sesión maxistral	Clases teóricas onde se incentive a participación do alumno con preguntas do profesor e con propostas de resolución de casos clínicos adaptados ao contido dado .
Prácticas de laboratorio	O profesor explicará cun alumno as técnicas que correspondan, posteriormente os alumnos realizan cada unha das técnicas coa supervisión do profesor

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados	Distintos traballos a realizar polo alumno en grupo.	10	CG19 CE20 CE44 CE49 CE52 CT2 CT4 CT6 CT11 CT13 CT16 CT18 CT20 CT24 CT29

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Avaliación da practica: en grupos de 2 alumnos, o profesor pregunta supostos aprendidos en clase. Serán tres bloques separados, o alumno deberá aprobar cada un deles para aprobar a materia.	50	CG2 CG5 CG8 CG14 CG19 CE16 CE20 CE35 CE38 CE44 CE49 CE52 CT6 CT13 CT16 CT18 CT24 CT27 CT29
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Consta de 6 a 8 preguntas de resposta longa sobre o temario exposto na sesión maxistral e nos traballos entregados polos alumnos.	40	CG2 CG19 CE16 CE20 CE44 CT2 CT4 CT18

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Valoración do exame teórico: 40%: consta de 6 a 8 preguntas de resposta longa. o alumno debe demostrar un coñecemento global do temario, non cuantificándose por número de preguntas respondidas, senón por concepción xeral de todas as respostas dadas. é imprescindible aprobar o exame teórico para aprobar o práctico.

Valoración do exame práctico: 50%: o alumno deberá aprobar cada un dos tres bloques separados nos que se divide o exame: neuroloxía, columna e f.n.p. é imprescindible aprobar os tres bloques por separado.

Valoración traballo de aula: 10%. É obrigatorio presentar os traballos de aula solicitados.

Bibliografía. Fontes de información

Voss D, Facilitacion Neuromuscular Propioceptiva, PANAMERICANA BUENOS AIRES 3ª edicion,
JAMES,J, Escoliosis, JIMS Barcelona,
bobath, B, desarrollo infantil en distintos tipos de p.c.i., panamericana Buenos Aires,
le metayer, M, reeducacion cerebro motriz del niño, masson, Barcelona,
vojta, V, el principio vojta, springer-velag iberica barcelona,
perfetti, C, el ejercicio terapeutico cognoscitivo, edika med. barcelona,
Downie, P. , Neurologia Para Fisioterapeutas, Panamericana. Buenos Aires.,
Rainaut,J., Les Escolioses., Ellipses. Paris ,
Viel,E, El Metodo Kabat., Masson. Barcelona,
Callet,R, Escoliosis, Ed: El Manual Moderno. Mexico,
Klapp,B, Le Méthode Quadrupédique., 3ª Ed. Maloine. Bruselas,
Martinez Ruiz, F, Biomecanica De La Columna Vertebral Y Sus Implantes, Nueva Imprenta S.A. Madrid,
Bobath, B, Hemiplegia Del Adulto, Panamericana. Buenos Aires,
Brunnstrom, S, Reeducacion Motora En La Hemiplegia, Jims. Barcelona.,
Plas, F. Viel,E, La Marcha Humana, Masson. Barcelona,

Instituto Biomecanico De Valencia, Bbiomecanica De La Marcha Humana Normal Y Patologica, Ed: I.B.M. Valencia.,
Bobath,B, Actividad Postural Refleja Anormal Causada Por Lesiones Cerebrales, Panamericana. Buenos Aires.,
Zemach-Bersin,D, Ejercicios De Relajacion, Paidos. Buenos Aires.,
Paeth, Bettina, Experiencias en el concepto Bobath, panamericana Madrid,
Davies, Patricia M., Pasos a seguir: tratamiento integrado en pacientes con hemiplegia, panamericana Madrid,
Macias Merlo, L, Fisioterapia en pediatria, Mac graw-hill-interamericana Madrid,
Levitt, Sophie, Tratamiento de la paralisis cerebral y del retraso motor, panamericana,

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial				
Materia	Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial			
Código	P05G170V01502			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Abalo Núñez, María del Rocío González González, Yoana Lantarón Caeiro, Eva María Soto González, María Mercedes			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber

CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; prevenen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Definir a Fisioterapia Respiratoria e identificar seus antecedentes.	CG2 CE20
Enunciar os principios básicos da mecánica respiratoria	CG1 CE16
Analizar, executar e rexistrar a valoración do paciente respiratorio	CG1 CG2 CG5 CG9 CE7 CE16 CE20 CE35 CE36 CE39
Coñecer e aplicar ejercicios terapéuticos, métodos especiais para as enfermidades e lesións cardiorespiratorias.	CG3 CG7 CG8 CE19 CE38 CE52 CT9 CT16 CT18 CT23 CT27 CT28 CT29 CT30
Deseñar e analizar o plan de intervención de fisioterapia respiratoria.	CG7 CG14 CG15 CE36 CE37 CE44 CE45 CT5 CT6 CT9 CT10 CT12 CT13 CT15 CT23
Definir e describir as bases fisiolóxicas e terapéuticas dos métodos de masoterapia especial: Ciriex, maxase do tecido conxuntivo, Drenaje linfático manual.	CG1 CG2 CG3 CE19
Executar as maniobras dos métodos de masoterapia especial: Ciriex, maxase do tecido conxuntivo, Drenaje linfático manual.	CG8 CE7 CE38 CE52 CT13 CT23 CT27 CT28 CT29

Desenvolver, expoñer e defender en grupo un traballo sobre un tema da materia.

CG19
CE21
CE45
CE49
CE51
CT1
CT2
CT3
CT4
CT7
CT10
CT11
CT16
CT17
CT19
CT20
CT24
CT25

Contidos

Tema

TEMARIO TEÓRICO

UNIDADE I: FISIOTERAPIA RESPIRATORIA	Introdución á Fisioterapia respiratoria. Valoración do paciente respiratorio. Métodos de fisioterapia respiratoria: - Técnicas de permeabilización da vía aérea: Técnicas basadas en vibracións. Técnicas basadas en variacións do fluxo aéreo. Técnicas de presión positiva espiratoria. Técnicas de aerosolterapia. - Reeducación do patrón ventilatorio. - Técnicas de reacondicionamento muscular: Específicas. Xeralizadas.
UNIDADE II: MASOTERAPIA ESPECIAL	Métodos especiais de Masoterapia: - Masaxe transversa profunda. - Drenaxe linfática manual. - Masaxe de tecido conxuntivo.

TEMARIO PRÁCTICO

UNIDADE I: FISIOTERAPIA RESPIRATORIA

Valoración física	Práctica 1: Valoración física do paciente respiratorio. Práctica 2: Valoración dos ruidos respiratorios. Práctica 3: Exploración funcional respiratoria en reposo. Práctica 4: Exploración funcional respiratoria durante o exercicio.
Técnicas de permeabilización da vía aérea.	Práctica 5: Técnicas basadas en vibracións. Utilización de Flutter, R.C. Cornet, Acapella. chaleco vibratorio (smartbest) Práctica 6: Técnicas basadas en variacións do fluxo aéreo: - AFE e EI. - ELTGOL, ELPr, EDIC. - Ciclo activo de técnicas respiratorias. - Reeducación da tos e expectoración asistida (Ambú e Cough assist). Práctica 7: Técnicas Basadas en presión positiva espiratoria. Práctica 8: Aerosolterapia.
Reeducación patrón ventilatorio	Práctica 9: Ventilación dirigida

Reacondicionamiento muscular	Práctica 10: Protocolo de adestramento muscular (Treshold, P-flex e cicloergómetro).
UNIDAD II: MASOTERAPIA ESPECIAL	Práctica 11: Masaxe transversa profunda.
	Práctica 12: Drenaxe linfática manual.
	Práctica 13: Masaxe de tecido conxuntivo.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	27	58	85
Prácticas de laboratorio	44	59	103
Traballos tutelados	1	16	17
Presentacións/exposicións	3	0	3
Actividades introdutorias	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	4	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	8	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Clases teórico-participativas, onde se fomenta a participación activa do alumnado. Utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais, fundamentalmente ordenador persoal e proxector de vídeo. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor, que lle servirán de guía, a través da plataforma Tem@.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polos profesores e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte, a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as diapositivas elaboradas polo profesor, que lle servirán de guía, a través da plataforma Tem@.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre unha temática da materia. Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción... Utilizarase a plataforma tem@.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TITORÍAS.
Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía.
Traballos tutelados	Titorías de grupo pequeno realizaranse para un máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 20 minutos. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión maxistral	1. Exame teórico. Ao lado das preguntas indicárase o valor destas. Non se poderá deixar ningunha sen contestación efectiva.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG15 CG19 CE7 CE16 CE19 CE20 CE21 CE36 CE37 CT1 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT12 CT15

Prácticas de laboratorio	2. Un exame práctico onde o alumno contesta dun modo práctico a 2- 3 supostos. Estes supostos prácticos son elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de métodos de valoración e técnicas de tratamento que se fixeron ao longo do curso. Sacarase un listado no seu momento co horario de exame de cada alumno matriculado na materia. Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno ten que presentarse primeiro ao exame teórico.	50	CG5 CG7 CG8 CG9 CG14 CG19 CE20 CE35 CE36 CE37 CE38 CE39 CE44 CE49 CE52 CT1 CT5 CT6 CT9 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Traballos tutelados	3. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG14 CG19 CE20 CE21 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT16 CT20 CT23 CT25 CT30
Presentacións/exposicións Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.			5
			CG14 CE19 CE20 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT10 CT11 CT16 CT17 CT20 CT23 CT25 CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

A realización do traballo é obrigatorio e a súa valoración farase a través das titorías establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

O sistema de cualificacións exprésase mediante cualificación numérica de acordo co establecido no art.5 do Real Decreto 1125/2003 de 5 de Setembro (BOE 18 de Setembro).

Bibliografía. Fontes de información

Giménez, M. , Servera, E., Vergara, P., Prevención y Rehabilitación en Patología Respiratoria Crónica. Fisioterapia, entrenamiento y cuidados respiratorios., Médica Panamericana. 2ª Edic. , 2001

Postiaux, G. , Fisioterapia respiratoria en el niño. , McGraw-Hill/Interamericana de España., 1999

Leduc, A. Leduc, O. , Drenaje Linfático Teoría y Práctica. , Masson ., 2006

, www.separ.es, ,

Asociación Española de Fisioterapeutas, Fisioterapia. Monográfico 2 Masaje. , Volumen 21., 1999

Ferrandez Jean-Claude. , El Sistema linfático., Panamericana. , 2006

Antonello M, Delplanque D., Fisioterapia respiratoria: del diagnóstico al proyecto terapéutico. , Masson. Barcelona., 2002

Calderon, F.J., Fisiología Humana. Aplicación a la actividad física, Madrid: Médica Panamericana., 2012

Millán Casas, Laura , Linfedema : estudio y tratamiento, Alcalá la Real: Formación Alcalá, 2012

Pleguezuelos, E; Miranda G; Gómez, A; Capellas L., Rehabilitación integral en el paciente con enfermedad pulmonar obstructiva crónica, Panamericana, 2007

Giraldo Estrada, Horacio, EPOC Diagnóstico y tratamiento integral, Panamericana, 2008

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisiología: Fisiología humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde				
Materia	Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde			
Código	P05G170V01701			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	4	1c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde Estatística e investigación operativa			
Coordinador/a	Novegil Souto, José Vicente			
Profesorado	González Represas, Alicia Novegil Souto, José Vicente			
Correo-e	vnovegil@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia ten un marcado carácter instrumental estando moi ligada ao proxecto fin de grao. A súa situación no plano de estudos favorece este obxectivo. Os Métodos de Investigación en Fisioterapia son unha materia básica para o exercicio profesional no que respecta á análise cuantitativa e cualitativa da información. Así mesmo como ferramenta para comprender aspectos de investigación en Fisioterapia.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber - saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer

CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e identificar os distintos métodos e modelos de Investigación cualitativa e cuantitativa	CE21 CE22 CE45 CE46 CT3 CT4 CT12 CT15
Saber analizar de forma crítica a evidencia científica actualizada	CG15 CE21 CE45 CE46 CT2 CT4 CT7 CT9 CT12 CT13 CT16 CT17 CT24
Saber realizar unha revisión da literatura científica sobre un tema de saúde	CG15 CG19 CE21 CE22 CE45 CE46 CT1 CT2 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT12 CT16 CT17 CT23 CT24 CT25 CT30

Realizar, expoñer e defender en grupo un traballo sobre un tema da materia

CG14
CE22
CE45
CE46
CE49
CT3
CT4
CT7
CT9
CT10
CT11
CT13
CT18
CT19
CT20
CT23
CT25
CT30

Contidos

Tema	
Tema 1: Método de investigación científica en Ciencias da saúde.	Principios xerais dunha investigación Deseños de investigación. Clasificación dos tipos de estudo Estudos experimentais Estudos de cohortes Estudos de casos e controis Estudos descritivos Revisións Sistemáticas e Metaanálises
Tema 2: Elaboración do marco de investigación	O marco teórico Definición e alcance da investigación: hipótesis e fases do deseño As fontes de documentación Búsquedas e recuperación de información científica.
Tema 3: Métodos e Modelos de Investigación Cualitativa	Metodoloxía cualitativa en Ciencias da Saúde Deseño de Estudos Cualitativos: Os Cuestionarios
Tema 4. Métodos e Modelos de Investigación cuantitativa I	Técnicas exploratorias e descritivas
Tema 5. Métodos e Modelos de Investigación cuantitativa II	Potencia dun Estudo. Sesgos. Inferencia causal. Contrastes de hipóteses. Modelos Experimentais
Tema 6. Elaboración do informe de investigación.	O informe de investigación científica.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Prácticas autónomas a través de TIC	32	64	96
Traballos tutelados	0	21	21
Sesión maxistral	43	60	103
Probas de resposta curta	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1
Cartafol/dossier	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Prácticas autónomas a través de TIC	O profesor dirixe, orienta e resolve dúbidas. O alumno resolve exercicios prácticos. Aprendizaxe baseada en proxectos.
Traballos tutelados	O profesor titora, orienta, resolve dúbidas e valora. O alumno elabora un traballo en grupos pequenos. Aprendizaxe baseada en proxectos.
Sesión maxistral	O profesor explica os fundamentos teóricos. Resolve dúbidas. Avalía. O alumno toma notas, formula dúbidas e cuestións complementarias. Examínase. Aprendizaxe baseada en proxectos.

Atención personalizada			
Metodoloxías	Descrición		
Prácticas autónomas a través de TIC	Titorización presencial e on-line con uso de TIC: Vídeo Conferencia (Hangout), Redes Sociais		
Sesión maxistral	Titorización presencial e on-line con uso de TIC: Vídeo Conferencia (Hangout), Redes Sociais		
Traballos tutelados	Titorización presencial e on-line con uso de TIC: Vídeo Conferencia (Hangout), Redes Sociais		
Probas	Descrición		
Cartafol/dossier	Titorización presencial e on-line con uso de TIC: Vídeo Conferencia (Hangout), Redes Sociais		
Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas autónomas a través de TIC	O alumno fará unha demostración práctica de estratexia de busca en diferentes bases de datos sobre un tema de ciencias da saúde asignado aleatoriamente.	15	CT2 CT3 CT4 CT6 CT7 CT15
Probas de resposta curta	Exame final: preguntas resposta curta correspondentes aos contidos teóricos traballados na sesión maxistral.	45	CG15 CE21 CE22 CE45 CE46 CT2 CT4 CT7 CT9 CT12 CT15 CT16 CT17 CT24

Traballos e proxectos	Defensa do traballo de aplicación práctica sobre Metodoloxía da investigación en ciencias da saúde aplicado a un caso concreto de revisión bibliográfica. Utilizarase un sistema de rúbricas para a avaliación por pares do traballo realizado en grupo.	10	CG14
			CG15
			CG19
			CE22
			CE45
			CE46
			CE49
			CT1
			CT3
			CT4
			CT7
			CT9
			CT10
			CT11
			CT12
			CT13
			CT17
			CT18
			CT19
			CT20
			CT23
			CT25
			CT30
Cartafol/dossier	Elaboración dun caderno/informe das prácticas realizadas a través das TIC. Utilizarase un sistema de rúbricas para a súa avaliación continuada por pares unha vez finalizada cada práctica.	30	CE45
			CE46
			CT1
			CT4
			CT5
			CT6
			CT7
			CT9
			CT12
			CT15
			CT16

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para superar a materia deberá ser superada cada parte de forma independente. A nota final, unha vez superada cada parte con un mínimo de 5 sobre 10, será un promedio ponderado segundo as porcentaxes indicadas.

Avaliación Continuada. Optativamente ao exame final (preguntas resposta curta) o alumno terá a opción de ser avaliado mediante o seu traballo continuado dos contidos teóricos. E requisito que teña realizadas e superadas todas as actividades propostas nos diferentes temas nos prazos indicados para cada actividade. Estas actividades se avaliarán mediante cartafol.

Bibliografía. Fontes de información

- Argimón Pallás, J.M. y Jiménez Villa, J. (1993), Métodos de Investigación, Ed. Dogma,
- Dawson-Sauders, B. y Trapp, R.G. (1993), Bioestadística Médica, Ed. Manual Moderno,
- Castro Rey, H. (2010). , Recursos de Información para Fisioterapeutas, , <http://www.netvibes.com/referenciapo#Principal>
- Hulley, S.B. y Cummings, S.R. (1993), de la Investigación Clínica, Ed. Dogma,
- Novegil Souto, J. V. (2009), Metodología de la Investigación, , <http://sites.google.com/site/researchmethodsfsiot>
- Novegil Souto, J.V. (2009), Metodoloxía da Investigación en Ciencias da Saúde, , <http://faitic.uvigo.es/>
- Novegil Souto, J.V. (2010), , Metodoloxía da Investigación en Ciencias da Saúde, , ; <http://redesocial.uvigo.es/pg/groups/8717/metodo>
- William, J.V (2005), Statistics in Kinesiology, Ed. Human Kinetics,

Berenguera A, Fernández de Sanmamed MJ, Pons M, Pujol E, Rodríguez D., Escuchar, observar y comprender. Recuperando la narrativa en las, Barcelona:

Díaz Portillo, J.; Orgaz Morales, T e Roviralt Arango, J.E., Guía del Curso de Metodología de Investigación en Ciencias de la Salud, , Accesible en: <http://www.ingesa.msssi.gob.es/esta>

Héctor Bayarre Vea. Rubén Hosford Saing, Métodos y Técnicas Aplicadas a la Investigación en Atención Primaria de Salud., , Accesible en: <http://www.sld.cu/galerias/pdf/siti>

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Trabajo de Fin de Grao/P05G170V01991

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Prácticas externas: Estadías clínicas				
Materia	Prácticas externas: Estadías clínicas			
Código	P05G170V01801			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	42	OB	4	An
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento				
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Aboal Quintás, Sebastián Jesús Álvarez Groba, María del Rocío Aroco Zaballos, Maria del Pilar Bernárdez Pérez, Antonia María Bilbao Ogando, Guillermo Bouzas López, María Esther Caamaño del Castillo, Óscar Carreiro Carballal, Susana Crespo Pouso, Ana Isabel del Río López, Sara Ferreiro Rodríguez, Susana Fortes Alvarez, Carmen Frieiro Novoa, Alfonso Gutiérrez Nieto, Manuel Hernández Lucas, Pablo Lantarón Caeiro, Eva María Lorenzo Salgado, Amalia Moleiro Rodríguez, Flora Nóvoa Blanco, Silvia Pazos Gomez, Aitor Luis Pazos Rosales, José Manuel Pereira Rodríguez, María Trinidad Pérez Mariño, Pablo Rodrigo Rodrigues Gomes, Ricardo Miguel Rovira García, Ana Suárez Vicente, María del Pilar			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.	- saber - saber facer
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer

CG9	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento en relación cos obxectivos marcados.	- saber - saber facer
CG10	Elaborar o informe de alta dos coidados de Fisioterapia unha vez cubertos os obxectivos propostos.	- saber facer
CG11	Proporcionarlles unha atención de fisioterapia eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes.	- saber facer - Saber estar / ser
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber facer
CG13	Saber traballar en equipos profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais.	- saber facer - Saber estar / ser
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG16	Levar a cabo as intervencións fisioterapéuticas baseándose na atención integral da saúde que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial.	- saber facer
CG17	Comprender a importancia de actualizar os coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes que integran as competencias profesionais do fisioterapeuta.	- saber - Saber estar / ser
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE13	Coñecer e comprender os factores que interveñen no traballo en equipo e en situacións de liderado	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiocirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE25	Coñecer e comprender os criterios e indicadores que garantan a calidade na prestación do servizo de fisioterapia, mediante o uso de guías de boa práctica clínica e de estándares profesionais	- saber
CE34	Elaborar e cumprimentar de forma sistemática a Historia Clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistre de forma adecuada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe ao alta de Fisioterapia	- saber - saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE39	Avaliar a evolución dos resultados obtidos co tratamento de Fisioterapia en relación aos obxectivos marcados e aos criterios de resultados establecidos. Para iso será necesario: definir e establecer os criterios de resultados; realizar a valoración da evolución do paciente/usuario; rediseñar os obxectivos segundo a valoración, si é preciso; e adecuar o plan de intervención ou tratamento aos novos obxectivos, no seu caso	- saber facer

CE40	Elaborar o informe ao alta de Fisioterapia. Cando considere que se cubriron os obxectivos propostos, ben por curación do proceso ou ben porque se esgotaron as posibilidades de recuperación coas medidas terapéuticas ao alcance, propoñer a alta de Fisioterapia e elaborarse o informe pertinente	- saber - saber facer
CE41	Proporcionar unha atención de Fisioterapia de forma eficaz, outorgando unha asistencia integral aos pacientes/usuarios, para o que será necesario: Interpretar as prescricións facultativas; preparar o entorno en que se levará a cabo a atención de Fisioterapia para que sexa comfortable; manter informado ao paciente do tratamento que se lle aplica, explicándolle as probas e manobras que se lle practican, a preparación que requiren, e exhortarlle a que colabore en todo momento; rexistrar diariamente a aplicación da atención en Fisioterapia, a evolución e os incidentes da mesma; identificar signos e síntomas de alteración das funcións biolóxicas relacionados coa atención de Fisioterapia; controlar e interpretar os signos vitais durante a execución do tratamento diario; orientar as actividades e modo de actuación en relación cos pacientes/usuarios, do persoal non sanitario e subalterno; e avaliar a propia atención proporcionada aos pacientes/usuarios	- saber facer - Saber estar / ser
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber facer
CE43	Relacionarse de forma efectiva con todo o equipo pluridisciplinar. Iso inclúe: establecer os obxectivos de Fisioterapia no seo do equipo; recoller, escoitar e valorar as reflexións do resto do equipo pluridisciplinar cara ás súas actuacións; aceptar e respectar a diversidade de criterios do resto dos membros do equipo; recoñecer as competencias, habilidades e coñecementos do resto dos profesionais sanitarios; participar e integrarse nos traballos do equipo nas súas vertentes científicas e profesionais, así como de relación cos familiares, grupos de interese e institucións; facer da comunicación e o respecto aos profesionais as ferramentas de superación dos conflitos interprofesionais e de competencias	- saber facer - Saber estar / ser
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber - saber facer
CE47	Desenvolver actividades de planificación xestión e control dos servizos de Fisioterapia	- saber facer
CE48	Aplicar os mecanismos de garantía de calidade na práctica da Fisioterapia, axustándose aos criterios, indicadores e estándares de calidade recoñecidos e validados para a boa práctica profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CE57	Capacidade de identificar elementos estruturais e alteracións da normalidade nos diferentes métodos de análises e diagnóstico a través da imaxe	- saber
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	
CT8	Comunicación a persoal cualificado como a non cualificado	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser

CT14	Traballo nun equipo de carácter interdisciplinar	- saber facer - Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT21	Coñecemento doutras culturas e costumes	- saber
CT22	Sensibilidade cara a temas ambientais	- Saber estar / ser
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT26	Colaborar e cooperar con outros profesionais	- saber facer - Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Valorar o estado funcional do paciente en todos os seus aspectos, establecendo un diagnóstico dos coidados de fisioterapia	CG1 CG4 CG5 CG6 CG14 CG17 CG19 CE34 CE35 CE36 CE44 CE49 CE50 CE52 CE57 CT1 CT2 CT5 CT6 CT8 CT9 CT11 CT12 CT13 CT19 CT21 CT27 CT29

Diseñar o plan de intervención en fisioterapia

- CG1
  - CG3
  - CG4
  - CG7
  - CG12
  - CG13
  - CG14
  - CG15
  - CG17
  - CG18
  - CG19
  - CE13
  - CE18
  - CE19
  - CE20
  - CE25
  - CE34
  - CE37
  - CE42
  - CE43
  - CE44
  - CE45
  - CE46
  - CE47
  - CE48
  - CE49
  - CE50
  - CT1
  - CT2
  - CT3
  - CT4
  - CT5
  - CT6
  - CT7
  - CT8
  - CT9
  - CT12
  - CT13
  - CT15
  - CT16
  - CT17
  - CT18
  - CT21
  - CT22
  - CT23
  - CT24
  - CT25
  - CT26
  - CT28
  - CT29
  - CT30
-

Executar o plan de intervención

CG3
CG4
CG8
CG11
CG12
CG13
CG14
CG16
CG19
CE18
CE19
CE38
CE41
CE42
CE43
CE44
CE49
CE51
CE52
CT1
CT5
CT6
CT9
CT10
CT11
CT14
CT17
CT18
CT21
CT23
CT25
CT26
CT27
CT29
CT30

Avaliar os resultados do plan de intervención

CG1
CG3
CG4
CG5
CG6
CG9
CG14
CG19
CE34
CE35
CE39
CE44
CE46
CE49
CE50
CE52
CT1
CT2
CT4
CT5
CT6
CT8
CT9
CT11
CT12
CT13
CT19
CT21
CT27
CT29

Elaborar informes.

CG10
CG13
CG14
CG19
CE34
CE40
CE44
CE46
CE47
CE48
CT1
CT2
CT4
CT6
CT7
CT8
CT9
CT12
CT16
CT23
CT26
CT27
CT29

Contidos

Tema

Fisioterapia neurolóxica adultos

Fisioterapia neurolóxica infantil

Fisioterapia osteoarticular

Fisioterapia noutras especialidades

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Seminarios	18	49	67
Estudo de casos/análises de situacións	54	98	152
Prácticas clínicas	596	190	786
Cartafol/dossier	24	15	39
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	3	3	6

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun caso clínico, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e marcar obxectivos e o plan de tratamento.
Prácticas clínicas	O estudante desenvolve actividades nun contexto clínico relacionado co exercicio profesional do fisioterapeuta.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas clínicas	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 2 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na web da Facultade.
Seminarios	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na web da Facultade.
Estudo de casos/análises de situacións	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na web da Facultade.

Avaliación		
	Descripción	Cualificación Competencias Avaliadas

CG1
CG3
CG4
CG5
CG6
CG7
CG8
CG9
CG10
CG11
CG12
CG13
CG14
CG15
CG16
CG17
CG18
CG19
CE13
CE18
CE19
CE20
CE25
CE34
CE35
CE36
CE37
CE38
CE39
CE40
CE41
CE42
CE43
CE44
CE45
CE46
CE47
CE48
CE49
CE50
CE51
CE52
CE57
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT8
CT9
CT10
CT11
CT12
CT13
CT14
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT21
CT22
CT23
CT24
CT25
CT26
CT27
CT28
CT29
CT30

Seminarios	Realizarase unha observación sistemática do alumno para recoller datos sobre a participación deste.	5	CG3 CG15 CE45 CT4 CT10 CT15 CT24
Estudo de casos/análises de situacións	Valorarase a análise realizada sobre a base do diagnóstico, obxectivos e o plan de tratamento, así como a exposición e defensa do mesmo.	20	CG3 CG17 CG19 CE20 CE25 CE34 CE45 CE46 CE49 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT8 CT9 CT11 CT12 CT15 CT16 CT24 CT25 CT27 CT29
Cartafol/dossier	O estudante recolle información sobre as experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación das estancias clínicas.	5	CG19 CE20 CT1 CT2 CT9 CT27

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas. O alumno realizará a valoración, sobre a base desta marcará os obxectivos, o plan de tratamento, e executará o tratamento.

21

CG1
CG3
CG4
CG5
CG6
CG7
CG8
CG9
CG10
CG11
CG12
CG13
CG14
CG15
CG16
CG17
CG18
CG19
CE13
CE18
CE19
CE20
CE25
CE34
CE35
CE36
CE37
CE38
CE39
CE40
CE41
CE42
CE43
CE44
CE45
CE46
CE47
CE48
CE49
CE50
CE51
CE52
CE57
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT8
CT9
CT10
CT11
CT12
CT13
CT14
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT21
CT22
CT23
CT24
CT25
CT26
CT27
CT28
CT29
CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Tal e como se indica no Regulamento das Prácticas Académicas externas. Artigo 4.

e) Proceso para a avaliación e cualificación das Estancias clínicas. A nota final da materia Estancias clínicas estará formada por un 70% de prácticum clínico, un 20% de sesións clínicas e un 10% de seminarios e portafolio.

Prácticum clínico: realizarase unha valoración sistemática do alumno onde o profesor recollerá datos sobre a participación deste, tendo en conta as actitudes e aptitudes adquiridas, tendo un valor do 70% da nota do practicum clínico (49% do total). Ademais realizarase unha proba práctica ao final de cada rotatorio na que debe realizar a valoración, marcar os obxectivos, establecer o plan de tratamento e executalo, tendo un valor do 30% da nota do practicum clínico (21% do total). O profesor indicará ao alumno ao final do rotatorio a súa avaliación continua e do exame, incidindo sobre os puntos fortes e débiles desta valoración co propósito de que o alumno reflexione e nos seguintes rotatorios poida mellorar os seus puntos débiles. Sesións clínicas: valorase por unha parte a exposición dous casos clínicos tendo en conta a valoración diagnóstica, obxectivos e plan de tratamento, claridade expositiva e a utilización de medios audiovisuais, e por outra banda a participación nun debate dos casos clínicos dos seus compañeiros. Ten un valor do 20 % das Estancias Clínicas. Seminarios e portafolio: realizar unha valoración sistemática sobre a participación e interese do alumno no desenvolvemento do seminario e a realización do portafolio. Ten un valor do 10% das Estancias Clínicas. Ademais indicase que na Guía docente de cada ano académico establécense os requisitos que o alumno debe cumprir para superar a Materia de Estancias clínicas que son os seguintes:

CRITERIOS PARA SUPERAR A MATERIA: Para superar a materia o alumno debe realizar as Prácticas clínicas, Seminarios, Sesións clínicas e o Caderno.

Realizarase control de asistencia mediante sinatura nas Prácticas Clínicas.

Nos Seminarios e Sesións clínicas pasarase lista.

O alumno que suspenda dous ou máis probas prácticas terá opción de recuperalas na segunda convocatoria do mesmo ano académico conservando as notas das outras partes da materia.

DEBERÁ CURSAR DE NOVO A MATERIA:

- Se ten máis dun 15% de faltas nos Rotatorios debidamente xustificadas.
- Se ten 3 faltas nos Rotatorios sen xustificar.
- Se ten máis dun 15% de faltas nos Seminarios e Sesións clínicas.
- Se ten dous ou máis Observacións sistemáticas non superadas.
- Se ten o Caderno de dous ou máis Rotatorios sen entregar.

Bibliografía. Fontes de información

Meadows, J.T., Diagnostico diferencial en Fisioterapia, Madrid: Interamericana. Mc Graw-Hill; 2000,

Porter S., Tidy. Fisioterapia., 14 Ed. Barcelona: Elsevier;2009,

, Enciclopedia Medicoquirúrgica. Fisioterapia, Elsevier France; 2003,

Seco J.[Dir.], Métodos Específicos de Intervención en Fisioterapia. Serie Sistema Músculo-esquelético. Volúmen I, Madrid: Ed. Panamericana; 2015,

Seco J. [Dir.], Fisioterapia en Especialidades Clínicas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. Volumen II, Madrid. Ed. Panamericana; 2015.,

Seco J. [Dir.], Afecciones Médico-Quirúrgicas para Fisioterapeutas. Serie Sistema Músculo-Esquelético. Volumen III. , Madrid. Ed. Panamericana; 2015.,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104

Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde/P05G170V01203

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Afeccións médicas/P05G170V01302
Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301
Cinesiterapia/P05G170V01303
Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401
Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402
Saúde pública e fisioterapia comunitaria/P05G170V01404
Fisioterapia neurolóxica e especial/P05G170V01501
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

Outros comentarios

Para poder matricularse de Estancias clínicas, o alumno ten que ter cursado previamente as materias de Fisioterapia en especialidades clínicas I e Fisioterapia en especialidades clínicas II.
Entendese por cursar a materia ter consumida unha convocatoria

---

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01802			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	12	OB	4	An
Lingua impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01803			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	4	An
Lingua impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01804			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	21	OB	4	An
Lingua impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01805			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	30	OB	4	An
Lingua impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS**Estadías clínicas**

Materia	Estadías clínicas			
Código	P05G170V01806			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	33	OB	4	An
Lingua impartición				
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			

----- GUÍA DOCENTE NON PUBLICADA -----

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioloxía do exercicio e do esforzo				
Materia	Fisioloxía do exercicio e do esforzo			
Código	P05G170V01901			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Galego Inglés			
Departamento	Didácticas especiais			
Coordinador/a	Silva Alonso, Telmo			
Profesorado	Silva Alonso, Telmo Varela Martínez, Silvia			
Correo-e	telmosilva@edu.xunta.es			
Web				
Descrición xeral	Fundamentos da fisioloxía do esforzo; respostas e adaptacións dos diferentes sistemas ao exercicio físico; probas de esforzo.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CB1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.	- saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.	- saber
CB4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.	- saber
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE1	Coñecer e comprender a Anatomía e Fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparato locomotor e os sistemas nervioso e cardio-respiratorio	- saber
CE4	Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións	- saber
CE8	Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na biomecánica e na electrofisioloxía	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE53	Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental	- saber - saber facer
CE54	Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas	- saber - saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber - saber facer - Saber estar / ser

CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT5	Resolución de problemas	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT6	Toma de decisións	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT9	Compromiso ético	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT16	Motivación por a calidade.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT20	Liderado	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

1D Coñecer e comprender a anatomía e fisioloxía humanas, destacando as relacións dinámicas entre a estrutura e a función, especialmente do aparello locomotor e os sistemas nervioso e *cardiorrespiratorio.	CB1 CG1 CG19 CE1 CE4 CE21 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT10 CT12
4D Coñecemento e comprensión da estrutura e función do corpo humano a nivel molecular, celular, de órganos e sistemas; dos mecanismos de regulación e control das diferentes funcións.	CB1 CG1 CE4 CE8 CE21 CE53 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17
8D Coñecer e comprender os principios e aplicacións dos procedementos de medida baseados na *biomecánica e na *electrofisioloxía.	CB2 CG1 CE8 CE20 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT17

12*P Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional.	CB4 CE21 CE45 CE53 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16
16*P Afrontar a tensión, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión.	CB4 CE49 CT1 CT2 CT3 CT5 CT9
20*P Habilidade para o manexo de instrumentos de laboratorio e de aparellos básicos para o estudo experimental.	CB1 CE21 CE53 CT1 CT2 CT4 CT5 CT9 CT10 CT12 CT17
21*P Interpretar os resultados dun experimento básico en ciencias biolóxicas e físicas.	CB1 CE1 CE21 CE53 CE54 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT12
1A Traballar con responsabilidade.	CB2 CT2 CT3 CT5 CT9 CT10 CT11 CT16 CT18
2A Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora.	CB1 CT4
8A Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir.	CB4 CT3
1TI Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	CT1
2TI Capacidade de análise e síntese.	CT2
3TI Capacidade de organización e planificación.	CT3

4TI Capacidade de xestión da información.	CT4
5TI Resolución de problemas.	CT5
6TI Toma de decisións.	CT6
7*T1 Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo.	CT7
1*TP Compromiso ético.	CT9
2*TP Traballo en equipo.	CT9
3*TP Habilidades nas relacións interpersoais.	CT10
	CT11
4*TP Razoamento crítico.	CT12
5*TP Recoñecemento á diversidade e a *multiculturalidad.	CT13
1TS Aprendizaxe autónoma.	CT15
2TS Motivación pola calidade.	CT16
3TS Adaptación a novas situacións.	CT17
4TS Creatividade.	CT18
5TS Iniciativa e espírito emprendedor.	CG19
	CT19
6TS Liderado.	CT20

Contidos

Tema

PROGRAMA TEÓRICO

1. Introducción á fisioloxía do exercicio e do esforzo.	1.1. Orixe e primeiros estudos. 1.2. Escolas: USA e países nórdicos.
2. Nutrición e enerxía	2.1. Macronutrientes e micronutrientes. 2.2. Enerxía dos alimentos. 2.3. Suplementos nutricionais para a mellora do rendemento físico.
3. Transferencia de enerxía	3.1. Fundamentos da transferencia de enerxía durante o exercicio. 3.2. Avaliación da potencia e capacidade dos sistemas bioenerxéticos. 3.3. Gasto enerxético.
4. Sistemas fisiolóxicos de apoio: respostas e adaptacións	4.1. Sistema respiratorio e exercicio. 4.2. Sistema cardiovascular e exercicio. 4.3. Sistema neuromuscular e exercicio. 4.4. Sistema endocrino e exercicio.
5. Probas de esforzo	5.1. Test de campo. 5.2. Probas de laboratorio.

PROGRAMA PRÁCTICO

1. Probas de esforzo para a avaliación da resistencia	1.1. Índice CV 1.2. VO2 máximo 1.3. VO2 asociado a zona de transición aeróbica-anaeróbica. 1.4. Drif CV 1.5. VAM 1.6. Potencia anaeróbica máxima.
2. Probas de esforzo para a avaliación da forza	2.1. Repeticións máximas. 2.2. Potencia máxima.
3. Composición corporal	3.1. Dimensións corporais. 3.2. Porcentaxe de graxa corporal. 3.3. Masa muscular esquelética.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	25	37.5	62.5
Prácticas de laboratorio	16	24	40
Prácticas de laboratorio	16	24	40
Probas de tipo test	1	1	2
Informes/memorias de prácticas	1	1	2
Traballos e proxectos	1	1	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente			
	Descrición		
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.		
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e *procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios, aulas informáticas, *etc).		
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e *procedimentales relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios, aulas informáticas, *etc).		
Atención personalizada			
Metodoloxías	Descrición		
Prácticas de laboratorio	Aclaración de dúbidas xurdidas durante desenvolvemento dos contidos prácticos e apoio para a confección da memoria de prácticas.		
Sesión maxistral	Aclaración de dúbidas xurdidas durante as exposicións en clase.		
Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de tipo test	Proba teórica	50	CB1 CB2 CB4 CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT15
Informes/memorias de prácticas	Recollida diaria individualizada e *grupal dos datos obtidos no laboratorio, en cada práctica realizada no laboratorio.	10	CB1 CB2 CB4 CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT16 CT17

Traballos e proxectos	Revisión *bibliográfica sobre unha serie de temas relacionados cos contidos da materia. Individual ou en grupo, cun máximo de tres compoñentes.	10	CB1 CB2 CB4 CG19 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT18 CT19
Resolución de problemas e/ou exercicios	Relacionados cos contidos prácticos desenvolvidos	30	

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Na segunda e seguintes convocatorias teranse en conta os mesmos criterios que na primeira convocatoria, para aprobar a materia.&*nbsp;As prácticas aprobadas conservaranse durante dúas convocatorias. Para aprobar a materia entre todas as probas debera alcanzarse o 50% ou máis para aprobala materia.A asistencia ás prácticas é obrigatoria, soamente permítese un 10% de faltas xustificadas durante curso.

Bibliografía. Fontes de información

López Chicharro J., FISIOLÓGÍA DEL ENTRENAMIENTO AERÓBICO, 2013,
Calderón Montero F., Fisiología Humana aplicada a la actividad física., 2012,
Mac. Ardle y F. Katz, Fundamentos de Fisiología del ejercicio., 4ª. 2015.,
Powers S., Exercise Physiology: Theory and Application to Fitness and Performance., 2012,
Kraemer W., Exercise Physiology, 2011,
Vivian H. Heyward, EVALUACIÓN DE LA APTITUD FÍSICA Y PRESCRIPCIÓN DEL EJERCICIO, 2008,
Mora Rodríguez Ricardo, Fisiología del deporte y el ejercicio : prácticas de campo y laboratorio ., 2010,
D. Bernadot, Nutrición deportiva avanzada., 1ª. 2007,
N. Clark, La guía de nutrición deportiva., 1ª. 2006.,
J. Wilmore y D. Costill, Fisiología del esfuerzo y del deporte., 5ª. 2004.,
Guillén del Castillo, M. y Linares Girela D, Bases biológicas y fisiológicas del movimiento., 1ª. 2002.,
R. Barbany, Fisiología del ejercicio físico y del entrenamiento., 1ª. 2002.,

BIBLIOGRAFIA BASICA:

- 1.-López Chicharro J. Fisiología del Entrenamiento Aeróbico Ed. Médica Paramericana, Madrid, 2013.
- 2.- Calderon Montero M. Fisiología Humana aplicada a la actividad física. Ed. Médica Paramericana, Madrid, 2012.
- 3.- Lopez Chicharro J, Hernández Vaquero M. Fisiología del Ejercicio. Ed. Panamericana, 3ª edición, Madrid 2006.
- 4.- Wilmore JH, Costill DL. Fisiología del Esfuerzo y del Deporte. Ed. Paidotribo, 5ª Edición, Barcelona, 2004.
- 5.- Astrand PO, Rodahl K. Fisiología del trabajo físico. Ed. Panamericana, 3ª Edición. Buenos Aires, 1992.

BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA:

- 1.- Mora Rodríguez, Ricardo. Fisiología del deporte y el ejercicio: prácticas de campo y laboratorio. Ed. Médica Panamericana, Madrid, 2009.

- 2.- Villa JG., Córdova A., González J. Nutrición del Deportista. Ed. Gymnos. Madrid, 2000.
- 3.- Legido Arce JC., Segovia Martínez JC., L-Silvarrey Varela FJ. Manual de Valoración Funcional. Ediciones Eurobook. Madrid, 1996.
- 4.- George JD., Garth Fisher a., Vehrs PR. Test y Pruebas Físicas. Ed. Paidotribo. Barcelona 1996.
- 5.- López-Chicharro J, Legido JC. Umbral Anaeróbico. Ed. Interamericana, Madrid, 2004.
- 6.- López-Chicharro J. Transición Aeróbica-Anaeróbica. Ed. Master Line & Prodigio SL, Madrid, 2004.
- 7.- Terreros JL, Navas F. Valoración Funcional, Aplicaciones al entrenamiento deportivo. Ed. Gymnos. Madrid, 2003.
- 8.- Córdova Martínez A. La Fatiga muscular en el rendimiento deportivo. Ed. Síntesis, Madrid, 1997.
- 9.- Barbany JR. Fisiología del Ejercicio Físico y del Entrenamiento. Ed. Paidotribo, Barcelona, 2002.
- 10.- Fernández-García B., Terrados, N. La fatiga del deportista. Ed. Gymnos. Madrid, 2004.
- 11.- López-Chicharro J, López-Mojares LM. Fisiología Clínica del Ejercicio. Ed. Paramericana. Madris, 2008.
- 12.- Córdova A, Álvarez de Mon M. Inmunidad en el Deporte. Ed. Gymnos, Madrid, 2001.
- 13.- Bernadot D. Nutición deportiva avanzada. Ed. Tutor: Madrid. 2007.
- 14.- Clark N. La guía de la nutrición deportiva. Ed. Paidotribo: Badalona. 2006.
- 15.- Burke L. Nutrición en el Deporte. Ed. Panamericana: Madrid. 2010.
- 16.-Cabañas MD, Esparza F. (Coords.) Compendio de Cineantropometría. CTO D.L.: Madrid. 2009.

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia ergonómica				
Materia	Fisioterapia ergonómica			
Código	P05G170V01902			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Nóvoa Castro, Borja			
Profesorado	Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	borja@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonomía, aplicables á fisioterapia	- saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber

CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Realizar en grupo, ou individualmente, expoñer e defender un traballo sobre un tema relacionado coa ergonomía no campo das ciencias da saúde.

CG1
CG2
CG5
CG7
CG12
CG14
CE6
CE9
CE20
CE21
CE22
CE35
CE37
CE42
CE45
CT1
CT2
CT3
CT4
CT7
CT10
CT12
CT13
CT17
CT18
CT20
CT29

Definir as bases elementais da ergonomía e a súa relación coa biomecánica.

CG2
CE6
CE9
CE20
CE45
CT12

Describir e diferenciar as principais alteración e particularidades dun ambiente de traballo, deportivo e domiciliario que poidan levar a alteracións ergonómicas.

CG1
CG2
CG5
CE6
CE9
CE20
CE22
CE35
CE42
CT2
CT5
CT12
CT15
CT16
CT17

Describir os principais recursos existentes (instrumental, temporal, actitudinal) para a modificación dun ambiente de cara a promover a ergonomía.

CG2
CG7
CG12
CG14
CE6
CE9
CE20
CE21
CE37
CE42
CE45
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT13
CT19
CT30

Plantexar e describir a abordaxe mais adecuada en situacións individuais ou grupais de cara a promover a ergonomia nun determinado ambiente (profesional, domiciliario ou deportiva).	CG1 CG2 CG5 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG19 CE6 CE9 CE20 CE21 CE37 CE38 CE42 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT24 CT25 CT29 CT30

Describir e diferenciar as principais formas de avaliación das modificacións realizadas e dos efectos logrados nun determinado ambiente de cara a promoción da saúde.	CG2 CG5 CG12 CG14 CG18 CG19 CE9 CE20 CE35 CE42 CE49 CE51 CT1 CT4 CT9 CT11 CT12 CT13 CT16 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29 CT30

Contidos

Tema	
Introdución á ergonomia.	Concepto de ergonómia e obxectivos xerais da ergonómia.
Antropometría	Deseño dimensional de postos de traballo, asentos,...
Metodoloxía ergonómica.	Evaluación e abordaxe de trastornos músculo-esqueléticos (movementos repetitivos, movemento de cargas, posturas forzadas)
Hixiene Postural	Hixiene postural no ámbito laboral, escolar e actividades da vida diaria

Ergonomía no uso das pantallas de visualización de datos	Recomendacións no deseño de actividades con ordenador, traballos en sedestación,...
Autoprevención	Ergonomía aplicada a profesión de fisioterapia e outras profesións sanitarias. Prevención de lesións músculo -esqueléticas na profesión.
Patoloxías músculo-esqueléticas máis frecuentes no ámbito da ergonomía	Estudo das patoloxías músculo-esqueléticas que se evalúan e prevenen no ámbito da ergonomía (movementos repetitivos, manexo de cargas, posturas forzadas,...)
Fisioterapia laboral	A profesión do fisioterapeuta no ámbito da empresa e da ergonomía
Avaliación da carga física de actividades laborais, deportivas, da vida diaria,...	Métodos de avaliación

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	41	70	111
Traballos tutelados	4	23	27
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	9	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Durante estas sesións maxistrais, poderanse desenvolver exercicios, que de ser superados polo alumno, desgravarán materia nas probas de avaliación.
Traballos tutelados	O alumno realizará un traballo relacionado co temario da materia. Este poderá ser individual ou en grupo e debe ser pactado co profesor. O alumnado realizará exposición do traballo ante o docente e os demais compañeiros do traballo tutelado.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Tutelarase a elaboración do traballo
Sesión maxistral	Abordaránse contidos necesarios para a elaboración do traballo. Abordaránse os contidos das probas de avaliación

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valoraranse a participación nas titorías do traballo, a formulación e a análise realizada, así como a redacción e a utilización de fontes bibliográficas. Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais e a súa exposición e defensa.	20	CG1
			CG2
			CG5
			CG7
			CG12
			CG14
			CE6
			CE9
			CE20
			CE21
			CE22
			CE35
			CE37
			CE42
			CE45
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT7
			CT10
			CT12
			CT13
			CT17
			CT18
			CT20
			CT29

Sesión maxistral	O exame consistirá en preguntas con resposta de desenvolvemento.	80	CG1
	Os alumnos que participen e superen as actividades levadas a cabo durante as sesión maxistrais o longo do curso, desgravarán esos contidos da materia desta proba.		CG2
			CG5
			CG7
			CG8
			CG12
			CG14
			CG15
			CG18
			CG19
			CE6
			CE9
			CE20
			CE21
			CE22
			CE35
			CE37
			CE38
			CE42
			CE45
			CE49
			CE51
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT6
			CT7
			CT9
			CT11
			CT12
			CT13
			CT15
			CT16
			CT17
			CT18
			CT19
			CT23
			CT24
			CT25
			CT28
			CT29
			CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse ao exame teórico é obrigatorio realizar, asistir a titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder superar a materia é obrigatorio ter superado en un 50% cada bloque da avaliación, traballo por unha banda e exame teórico pola outra.

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano

académico.

Bibliografía. Fontes de información

Falzón, P., Manual de Ergonomía, Modus Laborandi, 2009

Llaneza Álvarez, J., Ergonomía y psicología aplicada: manual para la formación del especialista., Lex Nova, 2009

Azcuenaga Linaza, L.M., Accidentes laborales y enfermedades profesionales: análisis, riesgos y medidas preventivas. , Fund. Confemetal, 2010

Llorca Rubio, J.L., Manual de ergonomía aplicada a la prevención de riesgos laborales., Piramide, 2015

Revista de Biomecánica, Revista de Biomecánica, Instituto de Biomecánica de Valencia,

---

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisiología: Movimiento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Cinesiterapia/P05G170V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia na discapacidade e dependencia				
Materia	Fisioterapia na discapacidade e dependencia			
Código	P05G170V01903			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Iglesias Santos, Rosa			
Profesorado	Iglesias Santos, Rosa			
Correo-e	rosai@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida	- saber
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber

CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorrespiratorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afíns ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer

CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir o concepto de minusvalía e dependencia, ademais do seu contexto actual na sociedade.	CG1 CG5 CE3 CE9 CE15 CE20 CT4 CT13 CT15
Describir o proceso natural do desenvolvemento psicomotor e en distintas situacións patolóxicas, as cales levan a unha alteración do proceso natural de desenvolvemento psicomotor.	CG1 CG5 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE20 CE35 CE36 CT1 CT2 CT4 CT12 CT13 CT15
Describir o proceso natural do envellecemento e as distintas situacións patolóxicas que concurren con esa etapa da vida.	CG1 CG5 CG6 CE3 CE9 CE14 CE15 CE16 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE45 CT1 CT2 CT4 CT12 CT13 CT15 CT24

Describir as principais abordaxes de fisioterapia para a intervención con pacientes con algún tipo de minusvalía ou situación de dependencia.

CG1
CG2
CG3
CG5
CG6
CG7
CE3
CE7
CE9
CE14
CE15
CE16
CE18
CE19
CE20
CE21
CE22
CE35
CE36
CE45
CE52
CT1
CT2
CT4
CT5
CT7
CT12
CT13
CT15
CT24
CT25

Describir e diferenciar os principais recursos de axuda técnica dispoñibles para persoas con distintos graos de dependencia e minusvalía para facilitar as súas tarefas diarias, profesionais ou deportivas.

CG1
CG2
CG5
CG6
CG7
CG15
CE3
CE9
CE14
CE15
CE16
CE20
CE21
CE22
CE35
CE36
CE37
CE42
CE45
CE52
CT1
CT2
CT4
CT5
CT7
CT12
CT13
CT15
CT17
CT24
CT25
CT29

Describir e demostrar como avaliar o estado funcional e intervir cun protocolo de estimulación psicomotriz en poboación infantil.

- CG1
- CG2
- CG3
- CG5
- CG6
- CG7
- CG8
- CG12
- CG15
- CG18
- CG19
- CE3
- CE7
- CE9
- CE14
- CE15
- CE16
- CE18
- CE19
- CE20
- CE21
- CE22
- CE35
- CE36
- CE37
- CE38
- CE42
- CE45
- CE49
- CE51
- CE52
- CT1
- CT3
- CT5
- CT6
- CT9
- CT10
- CT11
- CT12
- CT13
- CT15
- CT16
- CT17
- CT18
- CT19
- CT23
- CT24
- CT25
- CT28
- CT29

Describir e demostrar como avaliar o estado funcional e intervir con un programa de reeducación psicomotriz en poboación maior.

- CG1
- CG3
- CG5
- CG6
- CG7
- CG8
- CG12
- CG14
- CG15
- CG18
- CG19
- CE3
- CE9
- CE14
- CE15
- CE16
- CE19
- CE20
- CE35
- CE36
- CE37
- CE38
- CE42
- CE45
- CE49
- CE51
- CE52
- CT1
- CT3
- CT5
- CT6
- CT9
- CT11
- CT12
- CT13
- CT15
- CT16
- CT17
- CT18
- CT23
- CT24
- CT28
- CT29

Realizar, expoñer e defender un traballo en grupo ou individual acerca dun tema relacionado cos contidos da materia.

CG1
CG2
CG3
CG5
CG6
CG7
CG8
CG12
CG14
CG15
CG18
CG19
CE3
CE9
CE14
CE15
CE16
CE18
CE19
CE20
CE22
CE42
CE44
CE45
CE49
CE51
CE52
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT10
CT11
CT12
CT13
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT20
CT23
CT24
CT25
CT28
CT30

Contidos

Tema

Minusvalía e dependencia.	A minusvalía e dependencia no contexto actual.
Proceso de desenvolvemento e envellecemento.	Proceso de desenvolvemento psicomotriz. Proceso de envellecemento.
Fisioterapia e dependencia.	Abordaxe fisioterapéutico na dependencia.
Fisioterapia e minusvalía.	Abordaxe fisioterapéutico na minusvalía.
Contido práctico	Programas de revitalización na dependencia Reeducación psicomotriz

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	22	52	74

Prácticas de laboratorio	16	35	51
Traballos tutelados	2	20	22
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán a práctica entre eles, sendo corrixis polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Traballos tutelados	O alumno realizará un traballo en grupo o individual relacionado co temario da materia e debe ser pactado co profesor.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a interrogación didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas, favorecendo a participación personalizada.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.
Traballos tutelados	Cada alumno deberá, asistir a tutorías, expoñer e defender un traballo, dentro de un grupo. Este traballo será sobre un tema determinado pactado co profesor.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión
maxistral

Proba de resposta longa, de desenvolvemento. Consta de 5
preguntas e non se deberá deixar ningunha sen contestación efectiva.

50

CG1
CG2
CG3
CG5
CG6
CG7
CG15
CE3
CE7
CE9
CE14
CE15
CE16
CE18
CE19
CE20
CE21
CE22
CE35
CE36
CE37
CE42
CE45
CE52
CT1
CT2
CT4
CT5
CT7
CT12
CT13
CT15
CT17
CT24
CT25
CT29

Prácticas de laboratorio	O alumno deberá responder (explicación e demostración práctica) dúas preguntas prácticas elixidas ao azar sobre os contidos desenvolvidos nas prácticas.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE3 CE7 CE9 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT5 CT6 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, a redacción e utilización de fontes bibliográficas, así como a exposición e defensa do traballo.	10	CG1
			CG2
			CG3
			CG5
			CG6
			CG7
			CG8
			CG12
			CG14
			CG15
			CG18
			CG19
			CE3
			CE9
			CE14
			CE15
			CE16
			CE18
			CE19
			CE20
			CE22
			CE42
			CE44
			CE45
			CE49
			CE51
			CE52
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT6
			CT7
			CT9
			CT10
			CT11
			CT12
			CT13
			CT15
			CT16
			CT17
			CT18
			CT19
			CT20
			CT23
			CT24
			CT25
			CT28
			CT30

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, asistir a titorías, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Aos alumnos que non superen a materia gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico.

Bibliografía. Fontes de información

Timiras P., Bases fisiológicas del envejecimiento y geriatría, Barcelona: Masson, 1997

Mishara B L. , El proceso de envejecimiento, Madrid: Morata, 2000

INSERSO, Atención a las personas en situación de dependencia en España. Libro blanco, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Madrid, 2005

Alcantud Marín J., Discapacidad, envejecimiento y dependencia: el papel de las tecnologías, Universitat de Valencia, 2009

Sanchez Fierro J. et al, Libro Verde sobre la Dependencia en España, Madrid: Fundación AstraZeneca, 2004

Querejeta González M., Discapacidad/dependencia: unificación de criterios de valoración y clasificación., Madrid:Insero, 2004

Technosite | Fundación ONCE, Discapnet, Technosite | Fundación ONCE, 2012

Centro Estatal de Autonomía Personal y Ayudas Técnicas (CEAPAT), Catálogo de Ayudas Técnicas, IMSERSO / Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales, 2015

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Fisioterapia neurológica e especial/P05G170V01501

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisiología: Fisiología humana/P05G170V01103

Afecciones médicas/P05G170V01302

Afecciones quirúrgicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

Radiología/P05G170V01403

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Inglés para ciencias da saúde				
Materia	Inglés para ciencias da saúde			
Código	P05G170V01904			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Inglés			
Departamento	Filoloxía inglesa, francesa e alemá			
Coordinador/a	García de la Puerta, Marta			
Profesorado	García de la Puerta, Marta			
Correo-e	mpuerta@uvigo.es			
Web	http://Faitic			
Descrición xeral	1. Desenvolvemento da comprensión e expresión orais en inglés para as Ciencias da saúde. Adquisición dos coñecementos e utilización práctica dos termos, expresións e estruturas gramaticais específicas, esenciais, para o/a futuro/a fisioterapeuta na súa relación co/a paciente de fala inglesa. Adquirir competencia en comunicación non verbal coa fin de saber interpretar mensaxes non verbais na comunicación cara a cara. 2. Adquisición de destreza oral para expresar en lingua inglesa, mediante a axuda de medios tecnolóxicos, traballos previamente elaborados. Mediante a utilización completa e fluída dos recursos lingüísticos adquiridos, o/a futuro/a fisioterapeuta terá unha maior e mellor competencia lingüística oral en inglés para a súa utilización práctica en situacións directamente relacionadas coas prestación de coidados fisioterapéuticos a pacientes estranxeiros. Deste modo, entenderaos cando necesite información sobre a súa saúde, minusvalía ou problema físico, informaraos concisa claramente acerca do tratamento e aplicación de medios físicos e técnicas manuais, e atenderaos, facendo uso, segundo cada caso, de ordes, instrucións, peticións amables e expresións de alento e ánimo. 3. Adquisición da destreza lectora que lle permita ampliar os seus coñecementos, coñecer os avances da investigación no estranxeiro, consultar bibliografía especializada no seu campo de estudo, acceder a documentación en xornais, artigos, revistas especializadas e libros de texto específicos, así como facilitar o manexo de equipos de alta tecnoloxía. Buscar e extraer información de textos en inglés para as ciencias da saúde. 4. Adquisición da destreza escrita de carácter científico, co obxecto de utilizala na elaboración de artigos e resumos destes («abstracts»), para a súa publicación en revistas especializadas. 5. Adquisición da destreza escrita de carácter epistolar, para a redacción de cartas formais, solicitudes de traballo, inscricións en cursos especializados, peticións de admisión de comunicacións ou conferencias en congresos, así como de cartas informais, coa fin de manter contacto con colegas ou profesionais foráneos. 6. Abordar aspectos interculturais relacionados coas Ciencias da saúde. 7. Formación e capacitación profesional para traballar en contextos, empresas e institucións estranxeiras relacionadas co ámbito das ciencias da saúde. Estas destrezas adquiridas, xunto cunha revisión das estruturas esenciais da comunicación oral en inglés, permitiránlle, igualmente acceder a bolsas, ampliar estudos de posgrao, así como asistir a conferencias, cursos e congresos no estranxeiro.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE33	Coñecer o vocabulario Inglés imprescindible para poder entender e realizar textos no ámbito de Ciencias da Saúde	- saber

CE58	Comprender e redactar textos en inglés no ámbito de Ciencias da Saúde	- saber - saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
1. Desenvolver as destrezas de comprensión oral e escrita, así como as destrezas de expresión oral e escrita en Inglés para as Ciencias da Saúde a nivel intermedio.	CG19 CE20 CE33 CE58 CT2 CT4 CT5 CT6 CT7 CT12 CT15 CT18
2. Fomentar o desenvolvemento da lingua inglesa no ámbito das Ciencias da Saúde co fin de aplicala en situacións profesionais e, particularmente, durante unha consulta.	CG19 CE20 CE33 CT3 CT4 CT6 CT7 CT10 CT11 CT13 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT25 CT30

3. Formación e capacitación profesional para traballar en contextos, institucións e centros de fisioterapia nacionais e estranxeiros relacionados co ámbito das Ciencias da Saúde.

CG19
CE20
CE33
CE58
CT3
CT4
CT5
CT6
CT10
CT11
CT13
CT17
CT19
CT20
CT23
CT24
CT25
CT30

Contidos

Tema

1. Introduction to communication	Recognising the different elements that make up communication. Understanding how good communication benefits the patient interview. Numerals.
2. Developing language and communications skills for the patient encounter	Receiving the patient. The presenting complaint. Past medical and family history. The social history and telephone consultations.
3. Taking past medical history, family history and carrying out the physical examination	Giving results. Planning treatment and closing the interview. Dealing with sensitive issues. Breaking bad news.
4. Interviewing different patient categories	Communicating with challenging patients. Communicating with the elderly. Communicating with children and adolescents
5. Professional Presentations	Key features of an effective presentation. Making a good introduction: Introducing yourself and your talk. Rapport building. Smooth structure: Identifying ways of organizing a presentation. Linking the parts. Non-verbal communication: Illustrating the importance of body language and voice power. Visual aids: Designing visual aids. Closing: Signalling the end, summarizing, thanking, Q&A session.
6. Writing Skills for the Health Professionl.	Medical spelling. Writing the patient note. Standard medical abbreviations.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminarios	22	47	69
Metodoloxías integradas	22	48	70
Probas de resposta curta	1	4	5
Traballos e proxectos	1	4	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia: obxectivos, contidos, metodoloxía, criterios de avaliación etc. Realización dunha enquisa de análise de necesidades para detectar os coñecementos previos de inglés e descubrir os intereses e motivacións do alumnado.
Seminarios	Fomentarase a competencia comunicativa do alumnado mediante a posta en práctica das catro destrezas lingüísticas. Formulación, análise, resolución e debate de exercicios relacionados coa materia. Exposición oral por parte do alumnado dun tema concreto ou dun traballo relacionado coa materia. Utilización de vídeos e gravacións relacionados cos temas tratados como recurso metodolóxico importante. Actividades a través das TIC na aula de informática: busca de información en Internet, enciclopedias informáticas etc.

Metodoloxías integradas Polas características da materia, as clases teóricas e prácticas non se imparten por separado e van integradas no transcurso da clase. Por medio de textos relacionados coas súas materias curriculares e explicacións do profesor, o alumno adquire a terminoloxía específica e a base lingüística en lingua inglesa. A metodoloxía da materia consiste nun enfoque eminentemente comunicativo e interactivo, que permite manexar as destrezas lingüísticas básicas do inglés no futuro ámbito profesional do alumno.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Metodoloxías integradas	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia.
Seminarios	A atención personalizada, basicamente, estará centrada en solucionar dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Seminarios	Recollelense os resultados de traballos e actividades realizadas polo estudante ao longo do curso.	10	CG19 CE20 CE33 CE58 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT11 CT12 CT15 CT17 CT18 CT20 CT23

Probas de resposta curta	Análisis e resolución de exercicios prácticos relacionados coa materia.	50	CG19 CE20 CE33 CE58 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30
Traballos e proxectos	O/a alumno/a realizará a exposición oral en inglés dun traballo individual o en grupo.	40	CG19 CE20 CT3 CT4 CT7 CT10 CT11 CT15 CT19 CT23 CT25 CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Existen dous sistemas de avaliación. A elección dun sistema exclúe ao outro.

Para poder acollerse ao sistema de avaliación continua é necesario asistir ao 80% das horas presenciais con aproveitamento e participación. No caso de non acadar este mínimo, a cualificación máxima a que poderá aspirar é 8 puntos sobre 10.

Os alumnos que se acollan á avaliación continua se lles computará un 50% da cualificación final con traballos e probas do curso, e un 50% cunha proba final.

A nota final calcularase como media ponderada das diferentes partes, debendo obter un mínimo dun 30% da puntuación máxima en calquera delas; no caso de non acadar o 30% nalguna das partes, a nota final será como máximo do 45%.

No primeiro 50% anteriormente citado, valorarase a participación nas actividades de clase, realización de exercicios prácticos, preparación e entrega de traballos para completar a unidade didáctica abordada, exposicións orais e outros traballos. Os traballos solicitados deberán entregarse ou presentarse nos prazos e datas marcados. Os traballos non realizados e entregados en prazo computaranse cunha cualificación de 0,0 puntos.

A avaliación única (avaliación non continua) consistirá nunha proba global final que se realizará na mesma data que a proba oficial do alumnado que se acolla á avaliación continua. Consistirá nunha proba escrita (50%) e unha exposición oral (50%).

A exposición oral terá lugar a continuación da proba escrita. Igualmente, para superar a materia, deberá acadarse un mínimo do 30% da nota máxima de cada unha das partes, quedando noutro caso a nota final nun máximo 45 %.

No caso de non superar a materia na convocatoria de decembro, na convocatoria de xullo considerarase, para cada una das partes, a nota máis alta das acadadas nas dúas oportunidades.

Compromiso ético: espérase que o alumno presente un comportamento ético adecuado. En caso de detectar un comportamento non ético (copia, plagio, utilización de aparellos electrónicos non autorizados, por exemplo). Considerarase que o alumno non reúne os requisitos necesarios para superar a materia. Nese caso a cualificación global será de suspenso (0,0).

Bibliografía. Fontes de información

Manual de clase (texto obrigatorio):

McCULLAGH, M. *Good Practice. Communication Skills in English for the Medical Practitioner*. Student's Book. Cambridge: Cambridge University Press, 2008.

Bibliografía complementaria:

BLACK, A. & C. *Check your English Vocabulary for Medicine*. London, 2006.

GLENDINNING, E.H. y B. A.S. HOLMSTÖM. *English in Medicine*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

GLENDINNING, E.H. *Professional English in Use. Medicine*. Cambridge: Cambridge University Press, 2007.

GOODMAN, N.W. y M.B. EDWARDS. *Medical writing: A prescription for clarity*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.

HULL, M. *Basic English for Health Care Workers*. Canada: Clayton International Consulting and Educational, 2005.

HULL, M. *Dialogues and readings: an English language workbook for nurses and medical personnel*. Canada: Clayton International Consulting and Educational, 2003.

LONGMORE, Murray et al. *Oxford Handbook of Clinical Medicine*. Oxford: Oxford University Press, 2007.

MEIER PENN, E. *Anatomy and physiology for English Language Learners*. New York: Pearson Longman, 2006.

MILNER, M. *English for Health Sciences*. Thomson Paraninfo, S.A., 2007.

PARKINSON, J. *Manual of English for the Overseas Doctor*. Edinburgh: Churchill Livingstone, 1999.

POHL, A. *Test your professional English*. England: Penguin English, 2007.

RIBES, R. y P. Ros. *Medical English*. USA: Springer EDT, 2006.

VILLEMAIRE, D. y VILLEMAIRE, L. *Grammar and writing skills for the Health Professional*. New York: Delmar/Thomson Learning, 2005.

Gramáticas:

MURPHY, R. *English Grammar in Use*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004.

MURPHY, R. *Essential Grammar In Use: Spanish edition*. Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

SCHRAMPFER, A. *Understanding & Using English Grammar*. 3ª edición. New Jersey: Prentice Hall, 1999.

Diccionarios:

GARRIDO, J.A. *Diccionario de terminología médica inglés-español/español-inglés. Dictionary of medical terminology English-Spanish/Spanish-English*. 4ª edición. Barcelona: Espaxs, 2006.

McElroy, O.H. *Spanish-English-Spanish Medical Dictionary for PDA. Diccionario médico español-inglés-español para PDA* (recurso electrónico). 3ª edición. Philadelphia: Lippincot Williams & Wilkins, 2006.

NOLTE-SCHLEGEL, I. *Medical Dictionary: English-Spanish-Portuguese. Diccionario de medicina: Inglés-Español-Portugués*. New York: Springer Verlag, 2004.

ROGERS, G.T. *English-Spanish, Spanish-English medical dictionary. Diccionario médico inglés-español, español-inglés*. 3ª

edition. New York: McGraw-Hill, 2007.

Cambridge Advanced Learner's Dictionary (2nd edition). Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

Gran Diccionario Oxford. Español-Inglés/Inglés-Español. (3ª edición). Oxford: Oxford University Press, 2007.

Recursos electrónicos:

<http://www.thefreedictionary.com>

<http://www.englishmed.com>

<http://www.englishclub.com/english-for-work/medical.htm>

Recomendacións

Outros comentarios

É conveniente que o alumno teña uns coñecementos previos de inglés equivalentes a un nivel intermedio de inglés (A2/B1 dentro do Marco Europeo de Referencia para as Linguas).

Lémbrese que é obrigatorio o Manual de Texto que aparece no apartado de bibliografía básica.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Rehabilitación cardíaca				
Materia	Rehabilitación cardíaca			
Código	P05G170V01905			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	1c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Represas, Alicia			
Profesorado	González Represas, Alicia			
Correo-e	alicia@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral	As enfermidades cardiovasculares constituen o principal problema de saúde nos países desenvolvidos. O obxectivo da asignatura é lograr que os alumnos acaden os coñecementos necesarios para formar parte do equipo multidisciplinar dos programas de Rehabilitación Cardíaca.			

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser

CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- saber facer - Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Describir o concepto da Rehabilitación Cardíaca	CG2 CG12
Describir a estrutura dos programas de Rehabilitación Cardíaca	CG2 CG12 CG18
Describir a anatomía do corazón e dos grandes vasos	CG1
Explicar a fisiopatoloxía das cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardíaca	CG1
Describir os tratamentos médico-cirúrxicos das cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardíaca	CE15
Describir e explicar os principais signos e síntomas das cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardíaca	CG5 CE14
Describir as probas/test de valoración cardiovascular en Rehabilitación Cardíaca	CG5 CE14
Analizar e interpretar os resultados das principais probas/test de valoración cardiovascular en Rehabilitación Cardíaca	CG5
Explicar os efectos fisiolóxicos e terapéuticos do exercicio nas cardiopatías máis frecuentes nos programas de rehabilitación cardíaca	CG3 CE7 CE16
Diseñar un programa de exercicio nas cardiopatías máis frecuentes nos programas de Rehabilitación Cardíaca	CG3 CG7 CE18 CE19 CE37
Describir extratexias de prevención cardiovascular	CG3 CG12 CE42
Executar o protocolo de reanimación cardiorespiratoria	CG12
Executar o procedemento de valoración cardiovascular	CG5 CG6 CG8 CG19 CE14 CE35 CT27 CT28 CT29
Executar un programa de exercicio en Rehabilitación Cardíaca	CG8 CG19 CT27 CT28

Contidos

Tema	
Temario teórico	I.1. Concepto de rehabilitación cardíaca. Indicacións e aplicacións da rehabilitación cardíaca I.2. Anatomía, fisioloxía e patoloxía cardíaca.
I. Introducción á rehabilitación cardíaca.	I.2.1. Patoloxía cardíaca en diferentes grupos poboacionais (nenos, embarazadas, deportistas, etc).
II. Procedementos de exploración - valoración cardiovascular.	II.1. Obxectivo da exploración cardíaca e de grandes vasos II.2. Métodos e técnicas de exploración cardíaca e de grandes vasos.
III. Tratamentos en patoloxía cardíaca	III.1. Tratamentos médico - cirúrxicos. III.2. Tratamentos farmacolóxicos. III.3. Fisioterapia no preoperatorio e postoperatorio.
IV. Recoñecemento físico orientado aos programas de exercicio terapéutico para a súa prescrición e seguimento.	IV. Protocolos de exploración cardíaca e interpretación das probas para o deseño de programas de exercicio terapéutico.
V. Programas de rehabilitación en patoloxía cardíaca.	V.1. Programas de rehabilitación cardíaca en fase I en diferentes grupos poboacionais e patoloxías. V.2. Programas de rehabilitación e prevención cardíacas en fase II en diferentes grupos poboacionais e patoloxías. V.3. Programas de rehabilitación en fase III en diferentes grupos poboacionais e patoloxías.
VI. Programas de prevención de patoloxía cardíaca	VI.1. Estratexias para prevención de patoloxías cardíacas.
Temario Práctico	I.1. Realización de diferentes probas de exploración cardíaca. I.2. Interpretación de probas de exploración cardíaca.
I. Protocolos de exploración.	
II. Programas de rehabilitación cardíaca	II.1. Deseño de programas de rehabilitación cardíaca axustados aos parámetros de avaliación ou exploración cardíaca.
III. Parada cardiorespiratoria e reanimación cardiopulmonar	III.1. Actuación en caso de parada cardiorespiratoria. Protocolo de reanimación cardiopulmonar.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos tutelados	0	16	16
Presentacións/exposicións	2	0	2
Prácticas de laboratorio	14	29	43
Sesión maxistral	24	60	84
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Traballos e proxectos	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.			

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, exposición e defensa do traballo.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado
Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixidos polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Ademais da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén os estudantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxectivo responder as dúbidas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten
Traballos tutelados	Ademais da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén os estudantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxectivo responder as dúbidas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten
Prácticas de laboratorio	Ademais da atención ao alumnado nas titorías establecidas e dependendo do tema a tratar, atenderase tamén os estudantes a través do correo electrónico. A atención personalizada terá como obxectivo responder as dúbidas que poidan xurdir con respecto a materia e/ou asesorar en materia académica e profesional naqueles casos que así o soliciten

Avaliación	
	Descrición
	Cualificación Competencias Avaliadas

Sesión maxistral	O exame teórico constará de 5 preguntas de desenvolvemento relacionadas cos contidos teóricos da asignatura.	50	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG12 CG18 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE37 CE42
Traballos tutelados	A realización e exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Esta actividade inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción e análise crítica.	5	CG5 CG14 CG15 CG18 CG19 CE20 CE21 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CE44 CE45 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Presentacións/exposicións	Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.	5	CE49 CT1 CT2 CT7 CT17 CT18 CT25
Prácticas de laboratorio	No exame o alumno deberá explicar o significado e facer unha interpretación clínica dos datos dunha valoración cardíaca así como deseñar un programa de exercicio axustado a valoración dun caso clínico para un programa de rehabilitación cardíaca.	40	CG5 CG6 CG8 CG19 CE14 CE35 CT27 CT28 CT29

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente e realizar, asistir a tutorías, expor e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para poder presentar ao exame práctico, o alumno debe presentarse ao exame teórico.

Bibliografía. Fontes de información

Antoni Bayes de Luna, Cardiología Clínica, Masson, 2002

Ricard Serra Grime, Prescripción de ejercicio físico para la salud, Paidotribo, 2004

American College of Sports Medicine, Manual ACSM para valoración y prescripción del ejercicio, 2Ed. Ed. Paidotribo, 2007

Sociedad Española de Cardiología, Revista Española de Cardiología online, <http://www.revespcardiol.org>,

Frank G. Yanowitz; Paul S. Fardy, Rehabilitación Cardíaca. La forma física del adulto y las pruebas de esfuerzo, Editorial Paidotribo, 2003

Juan Salvador Espinosa, Rehabilitación Cardíaca y Atención primaria, Panamericana, 2002

Paul S. Fardy, Insuficiencia Cardíaca, Panamericana, 2007

Juan Jose Rupilanchas Sanchez; Eduardo Otero Coto, Riesgo y complicaciones de Cirugía Cardíaca, Panamericana, 2004

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Estadías clínicas/P05G170V01803

Estadías clínicas/P05G170V01802

Estadías clínicas/P05G170V01804

Estadías clínicas/P05G170V01806

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia en especialidades clínicas I				
Materia	Fisioterapia en especialidades clínicas I			
Código	P05G170V01906			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	González Norés, José Carlos			
Profesorado	González González, Yoana González Norés, José Carlos			
Correo-e	nores@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.	- saber - saber facer
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber

CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE34	Elaborar e cumprimentar de forma sistemática a Historia Clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistre de forma adecuada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe ao alta de Fisioterapia	- saber - saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber - saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer

CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar os procesos neurolóxicos do Sistema Nervioso Central, Periférico, Enfermidades neurodexenerativas, lesións medulares e enfermidades pediátricas susceptibles de recibir tratamento de fisioterapia.	CG1 CG2 CG5 CG7 CG12 CE14 CE15 CE20 CE35 CE36 CT6 CT12

Facer a valoración, establecer os obxectivos e aplicar o tratamento de fisioterapia axeitado nas patoloxías de orixe neurolóxico relacionadas co Sistema Nervioso Central, Periférico, Enfermidades Neurodexenerativas, Lesións medulares, e Enfermidades Pediátricas.

CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG6
CG7
CG8
CG12
CG14
CG15
CE7
CE14
CE15
CE16
CE18
CE19
CE20
CE34
CE35
CE36
CE37
CE38
CE44
CE50
CE52
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT12
CT13
CT16
CT17
CT18
CT19
CT20
CT23
CT24
CT25
CT27
CT28
CT29
CT30

Avaliar os resultados do tratamento e realizar tanto os informes de seguimento como o informe de alta do paciente.

CG5
CG6
CG12
CG18
CG19
CE16
CE20
CE34
CE35
CE36
CT1
CT2
CT4
CT11

Extraer información relevante dun tema relacionado coa materia, tanto no referente a patoloxías, métodos e técnicas de tratamento, a promoción e prevención da saúde, así como expoñer e defender o mesmo.

CG12
CG19
CE20
CE21
CE42
CE46
CE49
CE51
CT1
CT2
CT3
CT4
CT7
CT9
CT10
CT11
CT12
CT15
CT24

Contidos

Tema

Temario teórico. Sen subtemas

-Fisioterapia nas afeccións do sistema nervioso central.

-Métodos de Fisioterapia no tratamento das patoloxías pediátricas.

-Fisioterapia nas afeccións do sistema nervioso periférico.

-Fisioterapia nas lesións medulares.

-Fisioterapia nos procesos neuromusculares.

-Fisioterapia en oncoloxía. Fisioterapia nos procesos dexenerativos (parkinson, esclerose múltiple, ELA...)

Temario práctico. Sen subtemas

-Formularanse casos e simulacións relacionadas co temario teórico, os alumnos formularán e executarán o tratamento e corríxiranse os erros e as dúbidas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	34	60	94
Prácticas de laboratorio	40	60	100
Presentacións/exposicións	2	24	26
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a interrogación didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Demostración práctica de distintos supostos clínicos e repetición destes cos compañeiros.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Clases expositivas participativas
Prácticas de laboratorio	O profesor expón casos clínicos que reproducen os alumnos supervisados polo profesor
Actividades introdutorias	Temática relacionada coa materia

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame teórico: Tipo pregunta, larga e curta	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE21 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE44 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT5

Prácticas de laboratorio	Catro preguntas. Para aprobar o exame práctico, as catro preguntas deberán responderse nun período de tempo de 20 minutos, farán media entre elas para obter a nota final. O exame práctico esixe non só a explicación do que se debería facer senón tamén a execución das manobras oportunas, tendose en conta a postura do alumno, coma a do que simula ser paciente. A realización de algunha manobra contraindicada, si é absoluta non puntuaría nesa pregunta, se fose relativa restaría algunha decima.	50	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE35 CE36 CE38 CE42 CE46 CE49 CE50 CE52 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT12 CT29
Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.	10	CG19 CE20 CE21 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT15 CT18 CT23 CT25

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse a examen teórico e práctico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico

---

Bibliografía. Fontes de información

Shumway-Cook, A. – Woollacott, M., MOTOR CONTROL. TRANSLATING RESEARCH INTO CLINICAL PRACTICE (INTERNATIONAL EDITION), Ed. LIPPINCOT 4ª ed , febrero 2011.

Wilson-Pauwels, L. – Akesson, E. – Stewart, P. – Spacey, S., NERVIOS CRANEALES. En la salud y la enfermedad, Editorial Medica Panamericana 3ª ed , sept 2013

Stokes, M. – Stack, E., FISIOTERAPIA EN LA REHABILITACIÓN NEUROLÓGICA, Ed. Elsevier 3ª ed. , junio 2013

Levitt, S., TRATAMIENTO DE LA PARÁLISIS CEREBRAL Y DEL RETRASO MOTOR, Editorial Medica Panamericana 5ª ed , Octubre 2012

Paeth, B., EXPERIENCIAS CON EL CONCEPTO BOBATH. Fundamentos, tratamientos y casos , Editorial Medica Panamericana 2ª , abril 2012

Bisbe – Santoyo – Segarra, FISIOTERAPIA EN ENUROLOGIA. Procedimientos para resolver la capacidad funcional, Editorial Medica Panamericana 1º , febrero 2012

Cano, r. – Colado, S., NEURORREHABILITACIÓN.Métodos específicos de valoración y tratamiento. , Editorial Medica Panamericana 1º ed , febrero 2012

Haines, D., NEUROANATOMIA. ATLAS DE ESTRUCTURAS, SECCIONES Y SISTEMAS, Ed. LIPPINCOTT. 8ª ., nov 2011

Barker, R. – Barasi, S., NEUROCIENCIA EN ESQUEMAS, Ed. AKADIA 3ª , dec 2012.

Harvey, L. , TRATAMIENTO DE LA LESION MEDULAR. GUIA PARA FISIOTERAPEUTAS, Ed. Elsevier 1ª , marzo 2010

Calero, M., ACTUACIÓN DEL FISIOTERAPEUTA EN ESCLEROSIS MÚLTIPLE, Ed. Formación Alcala 2ª ed , febrero 2007

Recomendacións

Outros comentarios

É obrigatorio terse avaliado desta materia para poder cursar a materia de Estancias clínicas.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia en especialidades clínicas II				
Materia	Fisioterapia en especialidades clínicas II			
Código	P05G170V01907			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Pazos Rosales, José Manuel			
Profesorado	Pazos Rosales, José Manuel			
Correo-e	jmpazos@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG4	Adquirir a experiencia clínica axeitada que proporcione habilidades intelectuais e destrezas técnicas e manuais; que facilite a incorporación de valores éticos e profesionais; e que desenvolva a capacidade de integración dos coñecementos adquiridos.	- saber - saber facer
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber facer
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber - saber facer
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber

CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorrespiratorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE34	Elaborar e cumprimentar de forma sistemática a Historia Clínica de Fisioterapia completa, onde se rexistre de forma adecuada e eficaz todos os pasos seguidos dende a recepción do paciente/usuario ata o informe ao alta de Fisioterapia	- saber - saber facer
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE46	Analizar criticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber - saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber facer - Saber estar / ser
CE50	Asumir riscos e vivir en entornos de incerteza, é dicir, ter a capacidade para desempeñar unha responsabilidade sen coñecer ao 100% o resultado final	- saber facer - Saber estar / ser
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber facer - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser

CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Identificar os procesos muscular esqueléticos, reumatolóxicos, ortopédicos, uroxincolóxicos e dermatolóxicos susceptibles de recibir tratamento de fisioterapia	CG1 CG2 CG5 CG7 CG12 CE14 CE15 CE20 CE35 CE36 CT6 CT12

Facer a valoración, establecer os obxectivos e aplicar o tratamento de fisioterapia axeitado nas patoloxías de orixen musculo esqueletico, reumatolóxico, ortopédico, uroxincolóxico e dermatolóxico

CG1
CG2
CG3
CG4
CG5
CG6
CG7
CG8
CG12
CG14
CG15
CE7
CE14
CE15
CE16
CE18
CE19
CE20
CE34
CE35
CE36
CE37
CE38
CE44
CE50
CE52
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT12
CT13
CT16
CT17
CT18
CT19
CT20
CT23
CT24
CT25
CT27
CT28
CT29
CT30

Avaliar os resultados do tratamento e realizar tanto os informes de seguemento como o informe de alta do paciente

CG5
CG6
CG12
CG18
CG19
CE16
CE20
CE34
CE35
CE36
CT1
CT2
CT4
CT11

Extraer información relevante dun tema relacionado coa materia, tanto no referente a patoloxías, métodos e técnicas de tratamento, a prevención e a promoción da saúde, así como expoñer e defender o mesmo.	CG12 CG19 CE20 CE21 CE42 CE45 CE46 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT24

Contidos

Tema

•Unidade 1: Fisioterapia nos procesos traumáticos e óseos.

•Unidade 2: Fisioterapia nos procesos ortopédicos e en amputados.

•Unidade 3: Fisioterapia en reumatoloxía.

•Unidade 4: Fisioterapia en dermatoloxía.

•Unidade 5: Fisioterapia nos procesos uro-xinecolóxicos e obstétricos.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos tutelados	1	20	21
Sesión maxistral	34	64	98
Prácticas de laboratorio	40	60	100
Presentacións/exposicións	2	1	3
Probas de resposta curta	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorías, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a interrogación didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas.
Prácticas de laboratorio	Formularanse casos e simulacións relacionadas co temario teórico, os alumnos formularán e executarán o tratamento, corrixiñanse os erros e as dúbidas.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumnado ante o docente e os estudantes do traballo titorizado.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición

Sesión maxistral	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. Levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía, previa solicitude ao profesor para unha mellor organización. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TITORÍAS.
Prácticas de laboratorio	Titorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de titorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía.
Presentacións/exposicións	Realizaranse na data que figure na programación da materia
Traballos tutelados	Titorías de grupo pequeno. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Exame teórico: Tipo pregunta curta.	45	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE21 CE34 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE44 CE49 CE50 CT1 CT2 CT3 CT5

Prácticas de laboratorio	Dúas preguntas a sorteo. Para aprobar o exame práctico, as dúas preguntas deben ter unha cualificación de aprobado e despois farase a media entre as dúas. Se nunha pregunta o alumno non obtén esta cualificación, a cualificación será de suspenso. O exame práctico esixe non só a explicación do que se debería facer, senón tamén a execución das manobras oportunas, téndose en conta igualmente a postura na que se coloque tanto o alumno que simula ser paciente como do que asume o papel de fisioterapeuta. A realización dalgunha contraindicación tanto absoluta coma relativa suporá o suspenso directo deste exame.	45	CG1 CG2 CG3 CG4 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG14 CG15 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE46 CE49 CE50 CE52 CT1 CT2 CT3 CT5 CT6 CT12 CT29

Presentacións/exposicións	Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.	5	CG19 CE20 CE21 CE45 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT7 CT10 CT11 CT15 CT18 CT23 CT25
Traballos tutelados	A realización, asistencia titorias e exposición e defensa do traballo e obligatoria . Valorarase a participación nas titorias do traballo, o plantexamento e análise realizado así como a súa redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG15 CG19 CE20 CE21 CE45 CE46 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT18 CT19 CT23 CT25 CT29

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A realización do traballo e obrigatoria e a súa valoración farase a través das titorias establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe presentarse ao exame teórico.

As cualificacións expoñeranse no taboleiro de anuncios logo do consentimento do alumno, e tamén na páxina web da Universidade. A data de revisión e o lugar desta expoñeranse no taboleiro de anuncios.

Datos de exame:

A que figure no calendario oficial de exames da Facultade.

Bibliografía. Fontes de información

Alegre, C. , Fisioterapia en reumatología, Alcalá de Henares: Asetip, 2001

Goodyer, Paul, Compendio de técnicas en rehabilitación musculoesquelética, Madrid: McGraw-Hill. Interamericana, 2003

Jesús Seco Calvo, Fisioterapia en Especialidades Clínicas, Editorial Médica Panamericana, 2016

Haarer-Becker, R.; Schoer, Manual de técnicas de fisioterapia: (aplicación en traumatología y ortopedia)., Barcelona: Editorial Paidotribo, 2001

Miralles Marrero R, Miralles-Rull I., Biomecánica clínica de las patologías del aparato locomotor., Barcelona: Elsevier Masson, 2007

Walker, C. , Fisioterapia en obstetricia y uroginecología. , Barcelona: Masson, 2006

Sthephenson, R. G., Fisioterapia en obstetricia y ginecología., Madrid: Mc Graw Hill-Interamericana, 2003

, , ,

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104

Psicoloxía: Aplicacións en ciencias da saúde/P05G170V01203

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

Electroterapia e ultrasonoterapia/P05G170V01401

Fisioterapia xeral/P05G170V01304

Fisioterapia manipulativa articular/P05G170V01402

Radioloxía/P05G170V01403

Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

Outros comentarios

É obrigatorio terse avaliado desta materia para poder cursar a materia Estancias clínicas.

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Farmacoloxía				
Materia	Farmacoloxía			
Código	P05G170V01908			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es			
Web	http://mpsp.webs.uvigo.es			
Descrición xeral				
Competencias				
Código				Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.			- saber
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.			- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.			- saber facer
CE3	Coñecer e comprender os factores que inflúen sobre o crecemento e desenvolvemento humanos ao longo de toda a vida			- saber
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia			- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos			- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación			- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico			- saber
CE27	Coñecer e comprender o impacto das políticas socio-sanitarias na práctica profesional			- saber
CE31	Coñecer e comprender as normas legais de ámbito profesional			- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais			- saber - saber facer
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde			- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade			- saber - saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico			- saber
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.			- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.			- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.			- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información			- saber facer
CT5	Resolución de problemas			- saber facer
CT6	Toma de decisións			- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo			- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético			- Saber estar / ser

CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer as características farmacocinéticas e farmacodinámicas dos principais grupos de fármacos, e comprender os seus mecanismo de acción, dosis, interaccións, contraindicacións e efectos adversos.	CG1 CE3 CE7 CE15 CE35 CE42 CT1 CT2 CT4 CT7 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT27 CT29
Coñecer as formas medicamentosas, as pautas de administración de medicamentos e as principais vías de administración de fármacos, sobre todo as que teñen lugar a través da pel.	CG1 CE3 CE7 CE15 CE35 CE42 CT1 CT2 CT4 CT7 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT23 CT27 CT29

Detectar e analizar as posibles interaccións entre o tratamento fisioterapéutico e a toma de medicamentos, e prever as consecuencias do uso de fármacos no tratamento fisioterapéutico. Programar as sesións de fisioterapia segundo a pauta farmacolóxica prescrita no paciente, para optimizar os efectos da fisioterapia.

CG12
CG14
CE21
CE22
CE27
CE31
CE38
CE46
CT3
CT5
CT6
CT9
CT10
CT11
CT13
CT19
CT20

Detectar e identificar problemas que poidan aparecer por incorrecta utilización de fármacos por parte do usuarios, orientalos cara a un uso adecuado, facendo educación para a saúde, e informalos sobre os aspectos da prescripción de fármacos que poden mellorar o tratamento fisioterapéutico.

CG12
CG14
CE21
CE22
CE27
CE31
CE38
CE46
CT3
CT5
CT6
CT9
CT10
CT11
CT13
CT19
CT20

Contidos

Tema

Tema 1: Principios Xerais	Principios xerais de farmacocinética e farmacodinamia. Vías de administración de medicamentos, vía transdérmica. Reaccións adversas e interaccións. Factores fisiolóxicos e patolóxicos que modifican a acción dos fármacos.
Tema 2: Farmacoloxía do sistema nervioso autónomo	Fármacos adrenérxicos e bloqueantes adrenérxicos. Fármacos colinérxicos e anticolinérxicos. Fármacos anestésicos locais.
Tema 3: Farmacoloxía da dor e inflamación	Fármacos analxésicos-antitérmicos e antiinflamatorios non esteroideos (AINE). Fármacos antirreumáticos. Fármacos hipouricemiantes e antigotosos. Analxésicos opioides. Agonistas e antagonistas opioides.
Tema 4: Farmacoloxía do Sistema Nervioso Central	Fármacos antiepilépticos. Fármacos antiparkinsoniano. Fármacos ansiolíticos. Fármacos hipnóticos e sedantes. Fármacos antidepressivos. Anestésicos xerais.
Tema 5: Farmacoloxía do Sistema Cardiovascular e Renal.	Fármacos utilizados no tratamento da insuficiencia cardíaca e das arritmias. Fármacos utilizados no tratamento da hipertensión arterial. Fármacos utilizados na profilaxe e tratamento da arteriosclerose. Diurese.
Tema 6: Farmacoloxía do Sistema Hematopoiético	Fármacos utilizados no tratamento das anemias. Fármacos utilizados nos trastornos da coagulación sanguínea.
Tema 7: Farmacoloxía do Aparello Respiratorio	Fármacos antitusíxenos, mucolíticos e expectorantes. Terapéutica antiasmática.
Tema 8: Farmacoloxía do Aparello Dixestivo	Fármacos utilizados para inhibir ou neutralizar a secreción ácida gástrica. Fármacos laxantes, antidiarreicos e antieméticos.
Tema 9: Farmacoloxía do Sistema Endocrino	Insulina e hipoglicemiantes orais. Fármacos glucocorticoides
Tema 10: Quimioterapia antiinfecciosa	Principios xerais da utilización de antiinfecciosos. Antisépticos xerais e locais. Antibióticos. Farmacoloxía das infeccións por micobacterias. Fármacos antivíricos. Fármacos antifúnxicos e antiparasitarios.
Tema 11: Quimioterapia Antineoplástica e inmunosupresora	Fármacos antineoplásicos. Terapía inmunomoduladora

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Sesión maxistral	42	106	148
Actividades introdutorias	1	0	1
Probas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Sesión maxistral	Exposición dos contidos sobre a materia obxecto de estudo. Serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. Seguindo o Proceso de Bolonia, a aprendizaxe estará cada vez máis baseada no estudiantado e na súa aprendizaxe activa e participativa.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Actividades introdutorias	O alumnado ten que se dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto, e participar nas actividades que se fan a través del, para o correcto seguimento da materia.
Sesión maxistral	Titorías: Poden realizarse en grupo ou de xeito individualizado, de cara á orientación e asesoramento académico, profesional e persoal. Lévanse a cabo no horario establecido no documento das titorías e no despacho do profesorado da materia, sendo de 6 horas á semana. Tamén poden realizarse por correo electrónico ao enderezo electrónico do profesorado indicando no asunto: TITORÍAS, ou a través da FaiTIC.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Probas de tipo test	Haberá un exame final, unha proba tipo test de resposta única. Cada pregunta ben respondida contará 1 punto; as deixadas en branco non descontarán puntuación, pero as que teñan a resposta equivocada si, segundo a fórmula: Cualificación = acertos - (erros / nº de opcións de resposta en cada pregunta).	100	CG1 CG12 CG14 CE3 CE7 CE15 CE21 CE22 CE27 CE31 CE35 CE38 CE42 CE46 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT20 CT23 CT27 CT29

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Bibliografía. Fontes de información

- Azanza JR., Farmacología Clínica para profesionales de la salud., 2ª ed. Pamplona: Eunate; , 2004.
- Betés M, Durán M, Mestres C, Nogues MR., Farmacología para Fisioterapeutas., Madrid: Panamericana;, 2008.
- Brunton LL, Lazo JS, Parker KL. Goodman & Gilman., Las Bases Farmacológicas de la Terapéutica., 11ª ed. México D.F.: McGraw-Hill / Interamericana; , 2006.
- Castell S, Hernández M., Farmacología en enfermería., 2ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2007.
- De Ahumada JI, Santana ML, Serrano JS. , Farmacología práctica. Para las diplomaturas en Ciencias de la Salud. , Madrid: Díaz de Santos;, 2002.
- Florez J, Armijo JA, Mediavilla A., Farmacología humana. , 5ªed. Barcelona: Elsevier/Masson;, 2008.
- Lüllmann H, Mohr K, Ziegler A. , Atlas de Farmacología. , Barcelona: Masson / Salvat; , 1992.
- Rang HP, Dale MM, et al. , Farmacología. , 7ª ed. Barcelona: Elsevier / Churchill Livingstone; , 2012.
- Yassin, G. , Lo esencial en Farmacología., 3ª ed. Barcelona: Elsevier;, 2011.

Recomendacións

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Bioquímica-Física: Bioquímica e biofísica/P05G170V01102

Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia				
Materia	Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia			
Código	P05G170V01909			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Soto González, María Mercedes			
Profesorado	Soto González, María Mercedes			
Correo-e	m.soto@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer

CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Distinguir entre o labor do fisioterapeuta no eido da xinecoloxía e obstetricia e outros ámbitos da fisioterapia	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG14 CG18 CG19 CE7 CE14 CE20 CE21 CE42 CE45 CE49 CE51 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT7 CT9 CT10 CT13 CT15 CT16 CT17 CT18 CT19 CT30

Identificar e valorar cada unha das estruturas anatómicas do chan pélvico así como a súa función	CG1
	CG2
	CG3
	CG5
	CG6
	CG7
	CG8
	CE7
	CE14
	CE15
	CE16
	CE36
	CE37
	CE38
	CT1
	CT2
	CT5
	CT6
	CT11
	CT12
	CT16
	CT23
	CT27
	CT28
Distinguir entre as medidas de prevención e as medidas de tratamento da disfunción do chan pélvico	CG1
	CG3
	CG5
	CG6
	CG12
	CG15
	CE14
	CE15
	CE16
	CE19
	CE36
	CE37
	CE38
	CE42
	CE44
	CE45
	CT1
	CT2
	CT5
	CT6
	CT11
	CT12
	CT16
	CT23
	CT24
	CT25
	CT27
	CT28
	CT29

Coñecer o manexo dous recursos (aparatos) necesarios para a exploración e tratamento xinecolóxico e obstétrico

CG1
CG3
CG6
CG7
CG8
CG12
CE7
CE18
CE19
CE20
CE21
CE36
CE37
CE38
CE44
CE45
CT1
CT2
CT5
CT6
CT11
CT12
CT28
CT29

Ser capaz da valoración da disfunción do chan pelvico

CG1
CG3
CG5
CG6
CG14
CE18
CE19
CE21
CE36
CE37
CE38
CE44
CE45
CE49
CT1
CT2
CT5
CT6
CT11
CT12
CT16
CT20
CT23
CT24
CT25
CT27
CT28
CT29

Identificar e resolver as causas que producen incontinencia urinaria e as disfuncións sexuais

CG1
CG3
CG5
CG6
CG7
CG8
CG12
CG15
CE14
CE15
CE16
CE36
CE37
CE38
CE51
CE52
CT1
CT2
CT5
CT6
CT11
CT12
CT16
CT28
CT29

Coñecer e aplicar os diferentes programas de psicoprofilaxe obstétrica (preparto, durante e posparto)

CG1
CG2
CG3
CG6
CG7
CG12
CG15
CG18
CG19
CE14
CE15
CE16
CE36
CE37
CE38
CE51
CE52
CT1
CT5
CT6
CT11
CT12
CT28
CT29

Contidos

Tema	
TEMARIO TEÓRICO	DESENVOLVEMENTO TEMARIO TEÓRICO
TEMA 1 - BASES DA FISIOTERAPIA EN XINECOLOXÍA E OBSTETRICIA	Fundamentos de Fisioterapia en xinecoloxía e obstetricia. Papel da Fisioterapia. Consideracións anatómicas e fisiolóxicas.
TEMA 2 - FISIOTERAPIA E EMBARAZO	Fisioterapia preparto. Coidados de Fisioterapia durante o parto. Fisioterapia postparto.
TEMA 3 - DISFUNCIÓNS DO CHAN PÉLVICO	Incontinencia urinaria. Disfuncións sexuais.
TEMA 4 - FISIOTERAPIA E MENOPAUSA	Deseño de programas de fisioterapia na menopausa.
TEMARIO PRÁCTICO	DESENVOLVEMENTO TEMARIO PRÁCTICO
TEMA 1 - BASES ANATÓMICAS	Recoñecemento de estruturas.
TEMA 2 - FISIOTERAPIA E EMBARAZO	Programas de Fisioterapia preparto e postparto.
TEMA 3 - DISFUNCIÓNS DO CHAN PÉLVICO	Valoración e tratamento das disfuncións.
TEMA 4 - FISIOTERAPIA E MENOPAUSA	Programas de Fisioterapia na menopausa.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos tutelados	1	19	20
Prácticas de laboratorio	16	40	56
Presentacións/exposicións	1	4	5
Sesión maxistral	22	44	66
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	O estudante, en grupo, elabora un traballo sobre a temática da materia. Trátase dunha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a busca e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía e redacción.

Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental e a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e o adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán a práctica entre eles, corrixiendo o profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa do traballo con apoio audiovisual.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Presentacións/exposicións	A orientación e asesoramento para a exposición e presentación dos traballos, realizarase en titoría de grupo grande
Sesión maxistral	O alumno deberá darse de alta na plataforma Tema para o correcto seguimento da materia. As titorías de orientación e asesoramento académico levaranse a cabo no horario e lugar indicados no apartado da guía correspondente, 6 horas á semana. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor indicando en asunto: TITORÍAS.
Traballos tutelados	As titorías de orientación e asesoramento realizaranse en grupo pequeno, de 4 a 6 alumnos, e nas horas establecidas na programación semanal da materia

Avaliación

	Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

Prácticas de laboratorio	O alumno deberá executar dúas probas prácticas elixidas ao azar sobre os contidos desenvolvidos nas prácticas.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG14 CG15 CG18 CG19 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE36 CE37 CE38 CE45 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT15 CT16 CT17 CT19 CT20 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Presentacións/exposicións	Terase en conta o contido, presentación, claridade de contidos e a exposición	5	CG3 CG12 CG18 CG19 CE20 CE21 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT4 CT9 CT10 CT11 CT12 CT13 CT17 CT18

Exame teórico de resposta longa non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.
Poderanse realizar probas ao longo das sesións maxistrais que se terán en conta na cualificación final desta parte. Os alumnos que as realicen correctamente faráselle media co exame teórico. Os que non as realicen valoraráselle só o exame teórico.

CG1
CG2
CG3
CG7
CG8
CG12
CG14
CG15
CG18
CG19
CE7
CE14
CE15
CE16
CE18
CE19
CE20
CE21
CE36
CE37
CE38
CE42
CE44
CE45
CE49
CE51
CE52
CT1
CT2
CT3
CT4
CT7
CT9
CT11
CT12
CT13
CT15
CT16
CT17
CT19
CT20
CT23
CT24
CT25
CT27
CT28
CT29
CT30

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías exposición e defensa do traballo é obrigatoria. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas	5	CG1
			CG2
			CG3
			CG7
			CG8
			CG12
			CG19
			CE7
			CE14
			CE15
			CE16
			CE18
			CE20
			CE21
			CE44
			CE45
			CE49
			CE51
			CE52
			CT1
			CT2
			CT5
			CT6
			CT7
			CT9
			CT10
			CT11
			CT12
			CT13
			CT16
			CT18
			CT23
			CT25
			CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A realización do traballo e obrigatoria e a súa valoración farase a traves das titorías establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Para superar a materia o alumno debe ter superados o exame teórico e práctico de forma independente.

Para poder presentarse ao exame práctico o alumno debe realizar o exame teórico.

Bibliografía. Fontes de información

, http://www.icsoffice.org/ASPNET_Membership/Membership/Documents/Documents.aspx, ,

Walker, C. , Fisioterapia en obstetricia y uroginecología. , ,

Stephenson, R. ; O`Connor L., Fisioterapia en obstetricia y ginecología. , segunda,

---

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101
Fisioloxía: Fisioloxía humana/P05G170V01103
Fundamentos de fisioterapia/P05G170V01104
Valoración en fisioterapia/P05G170V01204
Cinesiterapia/P05G170V01303
Fisioterapia xeral/P05G170V01304
Fisioterapia respiratoria e masoterapia especial/P05G170V01502

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia en deporte e en actividade física				
Materia	Fisioterapia en deporte e en actividade física			
Código	P05G170V01910			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Iglesias Santos, Rosa			
Profesorado	Iglesias Santos, Rosa Nóvoa Castro, Borja			
Correo-e	rosai@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonómia, aplicables á fisioterapia	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etiología endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer

CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE46	Analizar críticamente os métodos, protocolos e tratamentos da atención en Fisioterapia e velar porque estes se adecuen á evolución do saber científico	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias

Distinguir entre o labor do fisioterapeuta no eido do deporte e outros ámbitos da fisioterapia	CG1 CG3 CG15 CG18 CE6 CE15 CE42 CE44 CE45 CE46 CE51 CT1 CT6 CT7 CT9 CT10 CT13 CT15 CT23 CT25 CT27 CT30
Identificar e elixir as pautas axeitadas para a exploración e valoración do deportista	CG1 CG3 CG5 CG6 CG8 CE6 CE14 CE15 CE16 CE35 CE36 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT11 CT12 CT16 CT17 CT24 CT28

Modificar as malas condicións do equipamento deportivo

CG1
CG3
CG5
CG6
CG12
CG15
CG19
CE6
CE14
CE15
CE16
CE18
CE22
CE37
CE38
CE51
CE52
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT11
CT12
CT18
CT19
CT24
CT28
CT29

Identificar e resolver as causas que producen a patoloxía deportiva

CG1
CG3
CG5
CG6
CG7
CG8
CE6
CE14
CE15
CE16
CE18
CE22
CE35
CE36
CE37
CE38
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT12
CT16

Distinguir entre as medidas de prevención e as medidas de tratamento das lesións deportivas	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CE6 CE14 CE15 CE38 CE42 CE46 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT11 CT12 CT17 CT23 CT24 CT25
Coñecer e identificar cando se deben aplicar os diferentes métodos de estiramentos musculares	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CE6 CE14 CE15 CE16 CE22 CE35 CE37 CE38 CE45 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT12 CT16 CT19 CT24 CT25 CT29 CT30

Elexir e aplicar o tipo de vendaxe e ortesis axeitada a cada necesidade do deportista

CG3
CG5
CG6
CG7
CG8
CG15
CE6
CE14
CE15
CE16
CE22
CE35
CE36
CE37
CE38
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT12
CT15
CT17
CT29

Identificar e elixir a técnica de masoterapia que se debe de aplicar en cada momento do ámbito deportivo

CG3
CG5
CG6
CG7
CG8
CG18
CE6
CE14
CE15
CE16
CE18
CE35
CE36
CE37
CE38
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT12
CT16
CT27
CT28
CT29

Distinguir e resolver qué técnica pasiva ou activa se pode aplicar non ámbito da actividade física e do deporte

CG3
CG5
CG6
CG7
CG8
CG18
CE6
CE14
CE15
CE16
CE22
CE35
CE36
CE37
CE38
CE52
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT9
CT16
CT17
CT23
CT28

Contidos

Tema	
Xeneralidades.	Papel do fisioterapeuta no ámbito deportivo. Psicoloxía do deportista.
Avaliación de Fisioterapia previa á práctica deportiva. Actuación a pé de campo.	Valoración das lesións deportivas
Condicións do equipamento deportivo.	Material de protección.
Causas da patoloxía deportiva.	Patomecánica e xesto deportivo nas lesións deportivas.
Xeneralidades da prevención de lesións deportivas.	Tratamento das lesións deportivas. Papel da Fisioterapia na reincorporación á práctica deportiva.
Estiradas musculares. Xeneralidades.	Tipos de estiradas.
Profundización nos tipos de vendaxes funcionais no deporte.	Técnicas de aplicación. Ortese no deporte.
Criomasaxe.	Indicacións e contraindicacións. Método cricer.
Masoterapia no deporte.	Masaxe pre e post competición. Técnicas especiais

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Traballos tutelados	1	30	31
Presentacións/exposicións	1	2	3
Sesión maxistral	43	70	113
Probas de resposta curta	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo. Cada grupo realizará un traballo sobre un tema determinado pactado co profesor.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado

Sesión maxistral	As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didactica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	As clases teoricas serán participativas e utilizarase a interrogación didactica, debate, estudio de casos e estratexias de resolución de problemas, favorecendo a participación personalizada.
Traballos tutelados	Cada alumno deberá, asistir a titorias, expoñer e defender un traballo, dentro de un grupo . Este traballo será sobre un tema determinado pactado co profesor.
Presentacións/exposicións	Exposición con medios audiovisuais por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Sesión maxistral	Constará de 5 a 7 preguntas nas que o alumno demostrará os seus coñecementos teóricos razoados sobre aspectos fundamentais da materia.	80	CG1 CG3 CG5 CG6 CG7 CG8 CG12 CG15 CE6 CE14 CE15 CE16 CE18 CE22 CE35 CE36 CE37 CE38 CE42 CE44 CE45 CE52 CT1 CT2 CT3 CT4 CT9 CT16 CT17 CT23 CT24 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías exposición e defensa do traballo é obrigatoria para superar a materia. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análise realizada, así como a súa redacción e a utilización de fontes bibliográficas...	10	CG1
			CG3
			CG12
			CG15
			CG18
			CG19
			CE18
			CE22
			CE35
			CE36
			CE37
			CE44
			CE45
			CE46
			CE51
			CE52
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT7
			CT10
			CT11
			CT12
			CT13
			CT15
			CT16
			CT17
			CT18
			CT19
			CT23
			CT24
			CT25
			CT30

Presentacións/exposicións Valorarase a presentación do traballo en medios audiovisuais a súa exposición e defensa.

10

CG1
CG3
CG12
CG18
CG19
CE37
CE44
CE45
CE46
CE51
CT1
CT2
CT3
CT5
CT6
CT7
CT10
CT11
CT12
CT13
CT16
CT17
CT18
CT19
CT23
CT24
CT25
CT30

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para poder presentarse a examen teórico en calquera das dúas convocatorias é obrigatorio realizar, asistir as titorías, expoñer e defender o traballo nas datas que se establezan ao principio da docencia da materia.

Bibliografía. Fontes de información

Ballesteros Massó R. , Traumatología y medicina deportiva, Ed. Paraninfo. Madrid 2002.,

Baker Champ L., Manual de campo de Medicina del Deporte de la Hughston Clinic, Panameriaca. Madrid 1998.,

Arnheim D., Fisioterapia y entrenamiento atlético, Mosby/Doyma. Madrid 1994.,

Boyer Th., Patología del aparato locomotor en el deporte, Ed. Masson. Barcelona 1991.,

---

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Fisioterapia no linfedema				
Materia	Fisioterapia no linfedema			
Código	P05G170V01911			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Castelán			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Lantarón Caeiro, Eva María			
Profesorado	Lantarón Caeiro, Eva María			
Correo-e	lanfis@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	- saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	- saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	- saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	- saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	- saber - saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	- saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	- saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	- saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE7	Coñecer e comprender as bases físicas dos distintos axentes físicos e as súas aplicacións en Fisioterapia	- saber
CE14	Coñecer e comprender os conceptos de exploración física, valoración, diagnóstico e pronóstico; as bases teóricas das valoracións, test e comprobacións funcionais, a avaliación científica da súa utilidade e efectividade, así como as etapas e recursos do proceso de intervención de fisioterapia	- saber
CE15	Coñecer e comprender os aspectos xerais da patoloxía de etioloxía endóxena e exóxena relacionada coa fisioterapia de todos os aparatos e sistemas cos seus tratamentos médicos, cirúrxicos, fisioterapéuticos e ortopédicos	- saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	- saber
CE18	Coñecer e comprender os procedementos fisioterapéuticos xenerais e os derivados doutros axentes físicos	- saber

CE19	Coñecer e comprender os Procedementos fisioterapéuticos baseados en Métodos e Técnicas específicos de actuacións fisioterapéuticas a aplicar nas diferentes patoloxías de todos os aparatos e sistemas, e en todas as da saúde, e na prevención da enfermidade. Tales métodos están referidos, entre outros: aos procesos neurolóxicos; do aparato locomotor (terapias manuais, terapias manipulativas articulares, oteopatía e quiropraxia); do aparato respiratorio; do sistema cardiorcirculatorio; ás alteracións da estática e a dinámica; aos métodos específicos ortopédicos; e ás técnicas terapéuticas reflexas, alternativas ou complementarias afines ao campo de competencia da Fisioterapia	- saber
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; preveñen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser

CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT20	Liderado	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer la fisioloxía e fisiopatoloxía linfática e describir as bases da Drenaxe Linfático Manual y da Terapia Desconxectiva Complexa	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CG7 CG12 CG18 CE7 CE14 CE16 CE18 CE19 CE20 CE36 CE37 CE42 CE44 CE45
Identificar a fisiopatología en oncoloxía, en cirugía plástica, reparadora e estética susceptible de tratamento de linfedema.	CG1 CG2 CG3 CE7 CE15 CE20
Aplicar as distintas técnicas da Terapia Desconxectiva Complexa.	CG5 CG8 CG14 CG19 CE7 CE16 CE20 CE22 CE35 CE38 CE44 CE49 CE51 CE52 CT20 CT23 CT24 CT25 CT28 CT29

Contidos	
Tema	
TEMARIO TEÓRICO	
Fisioterapia do linfedema en cirurxía plástica, reparadora e estética.	Introdución ao sistema linfático. Fisioloxía linfática. Fisiopatoloxía linfática. Bases da drenaxe linfática manual. Anatomía do sistema linfático. Valoración e tipos de edemas. Profilaxis do edema. Indicacións e contraindicacións do DLM.
Fisioterapia do linfedema en Oncoloxía.	Fisioterapia desconxectiva complexa. Drenaxe linfática manual en pacientes oncolóxicos. Vendaxe multicapas. Presoterapia.
TEMARIO PRÁCTICO	
Drenaxe linfática manual.	Práctica de manobras de chamada en coxa. Prácticas de manobras de chamada en perna e pé. Práctica de manobras de chamada en brazo. Práctica de manobras de chamada en antebrazo e man. Protocolo de tratamento en membros inferiores sen afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores sen afectación axilar. Protocolo de tratamento en membros inferiores con afectación inguinal. Protocolo de tratamento en membros superiores con afectación axilar. Protocolo de tratamento en edemas en abdome e mama. Protocolo de tratamento en edema de cara.
Vendaxe multicapa.	Práctica de vendaxe multicapa para edemas linfáticos.
Presoterapia.	Práctica de presoterapia.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Prácticas de laboratorio	25	29	54
Traballos tutelados	1	15	16
Actividades introdutorias	1	0	1
Presentacións/exposicións	2	0	2
Sesión maxistral	12	30	42
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	15	16
Probas de resposta curta	1	18	19

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición

Prácticas de laboratorio	Utilizarase a demostración experimental, a estratexia de simulación, o tratamento didáctico de erros e adestramento sistemático. O profesor fará a demostración de como se debe realizar a valoración e/ou o protocolo de tratamento, a continuación os alumnos realizarán por parellas a práctica entre eles, sendo corrixis polo profesor e aclarando todas as dúbidas que poidan xurdir. Na corrección terase en conta por unha parte a posición do usuario/paciente, as tomas e contratomas realizadas, así como a execución da manobra e por outra parte a altura da mesa de tratamento e a postura do alumno que está a realizar a práctica. Así mesmo, terase en conta a actitude do alumno.
Traballos tutelados	Os alumnos deberán elaborar, asistir a tutorías, expoñer e defender un traballo. Utilizarase a Plataforma Tem@.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Presentacións/exposicións	Exposición e defensa por parte do alumno ante o docente e os estudantes do traballo tutelado.
Sesión maxistral	As clases teóricas serán participativas e utilizarase a consulta didáctica, debate, estudo de casos e estratexias de resolución de problemas. O alumno terá á súa disposición na plataforma tem@ apuntamentos que lle servirán de guía.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Prácticas de laboratorio	Tutorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de tutorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía.
Traballos tutelados	Tutorías de grupo pequeno realizaranse para un máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 20 minutos. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.
Presentacións/exposicións	Tutorías de grupo pequeno realizaranse para un máximo de 7-8 alumnos e terán unha duración de 20 minutos. Realizaranse nas datas establecidas na programación da materia.
Sesión maxistral	Tutorías de orientación e asesoramento individual. Realizaranse 6 horas de tutorías á semana. levaranse a cabo no horario e lugar indicados na guía. Tamén se poden realizar por correo electrónico á dirección do profesor que imparte a materia indicando como asunto: TUTORÍAS.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas

CG5
CG6
CG7
CG8
CG14
CG15
CG19
CE35
CE37
CE38
CE49
CE52
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT9
CT11
CT12
CT13
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT23
CT24
CT25
CT28
CT29
CT30

Traballos tutelados	A realización, asistencia a titorías, exposición e defensa do traballo é obrigatoria. Valorarase a participación nas titorías do traballo, a formulación e análises realizadas, así como a redacción e utilización de fontes bibliográficas.	5	CG2 CG3 CG7 CG14 CG15 CG19 CE7 CE16 CE19 CE20 CE21 CE22 CE44 CE45 CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT10 CT11 CT12 CT15 CT16 CT17 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30	
Presentacións/exposicións Valorarase a exposición e defensa do traballo tutelado.			5	CE49 CE51 CT1 CT2 CT3 CT6 CT7 CT15 CT18 CT20 CT23 CT24 CT25 CT30

Sesión maxistral	Exame teórico: consta de 5 preguntas, non podendo deixar ningunha sen contestación efectiva.	40	CG1 CG2 CG3 CG5 CG7 CG12 CG18 CG19 CE7 CE14 CE15 CE16 CE18 CE19 CE20 CE35 CE36 CE37 CE42 CE44 CE45 CE49 CT1 CT2 CT4 CT5 CT12

Outros comentarios e avaliación de Xullo

A realización do traballo é obrigatoria e a súa valoración farase a través das titorías establecidas na programación da materia e na presentación e defensa do mesmo.

Para poder presentarse ao exame práctico, o alumno debe realizar o exame teórico.

Para superar a materia, o alumno debe superar o exame teórico e o práctico de forma independente.

Bibliografía. Fontes de información

* Leduc, A. Leduc, O. , Drenaje Linfático Teoría y Práctica., Masson. Barcelona 2003,

* Ferrandez Jean-Claude. , El Sistema linfático, Panamericana. Madrid 2006.,

* Leduc, A. Leduc, O., <http://www.lympho.net>, ,

Millán Casas, Laura, Linfedema: estudio y tratamiento, Alcalá la Real: Formación Alcalá, 2012 ,

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Pilates aplicado en fisioterapia				
Materia	Pilates aplicado en fisioterapia			
Código	P05G170V01912			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OP	3	2c
Lingua impartición	Castelán Galego Inglés			
Departamento	Bioloxía funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Profesorado	Machado de Oliveira, Iris Rodríguez Fuentes, Gustavo			
Correo-e	gfuentes@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/gfuentes/			
Descrición xeral	Esta materia é unha materia optativa do 3º curso do Título de Grao de Fisioterapia (impártese no 2º cuadrimestre). Nela estúdase o uso terapéutico en Fisioterapia do método Pilates. Debido aos seus contidos, é importante ter coñecementos previos sobre anatomía do aparato musculoesquelético, biomecánica e física aplicada, localización de estruturas anatómicas e patoloxía medicocirúrxica. Por outra parte, o seu encadre dentro da Titulación serve ao mesmo tempo para incrementar no alumnado o arsenal terapéutico do que pode dispor para tratar aos doentes, actividade que vai a desenvolver na materia "Estancias Clínicas", de cuarto curso.			

Competencias			Tipoloxía
Código			
CG1	Coñecer e comprender a morfoloxía, a fisioloxía, a patoloxía e a conduta das persoas, tanto sas coma enfermas, no medio natural e social.	-	saber
CG2	Coñecer e comprender as ciencias, os modelos, as técnicas e os instrumentos sobre os que se fundamenta, articula e desenvolve a fisioterapia.	-	saber
CG3	Coñecer e comprender os métodos, procedementos e actuacións fisioterapéuticas, encamiñados tanto á terapéutica propiamente dita, a aplicar na clínica para a reeducación ou recuperación funcional, como á realización de actividades dirixidas á promoción e mantemento da saúde.	-	saber
CG5	Valorar o estado funcional do paciente, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais.	-	saber facer
CG6	Valoración diagnóstica de coidados de fisioterapia segundo as normas e cos instrumentos de validación recoñecidos internacionalmente.	-	saber saber facer
CG7	Deseñar o plan de intervención de fisioterapia atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia.	-	saber facer
CG8	Executar, dirixir e coordinar o plan de intervención de fisioterapia, utilizando as ferramentas terapéuticas propias e atendendo á individualidade do usuario.	-	saber facer
CG12	Intervir nos ámbitos de promoción, prevención, protección e recuperación da saúde.	-	saber
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	-	saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	-	saber facer
CG18	Adquirir habilidades de xestión clínica que inclúan o uso eficiente dos recursos sanitarios e desenvolver actividades de planificación, xestión e control nas unidades asistenciais onde se poña atención en fisioterapia e a súa relación con outros servizos sanitarios.	-	saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	-	saber facer Saber estar / ser
CE6	Coñecer e comprender os principios e teorías da física, a biomecánica, a cinesiología e a ergonomía, aplicables á fisioterapia	-	saber
CE9	Coñecer e comprender a aplicación dos principios ergonómicos e antropométricos	-	saber
CE11	Coñecer e comprender as teorías da comunicación e das habilidades interpersonais	-	saber
CE16	Coñecer e comprender os cambios estruturais, fisiolóxicos, funcionais e de conduta que se producen como consecuencia da intervención da Fisioterapia	-	saber

CE35	Valorar o estado funcional do paciente/usuario, considerando os aspectos físicos, psicolóxicos e sociais	- saber - saber facer
CE36	Determinar o Diagnóstico de Fisioterapia de acordo coas normas recoñecidas internacionalmente e cos instrumentos de validación internacionais. Esta competencia inclúe xerarquizar as necesidades do paciente/usuario para atender con prioridade aquelas que máis comprometan ao proceso de recuperación	- saber - saber facer
CE37	Deseñar o Plan de Intervención de Fisioterapia. Elaborar un Plan específico de Intervención de Fisioterapia empregando habilidades de resolución de problemas e razoamento clínico: en consonancia cos recursos dispoñibles; formulando os obxectivos de intervención co usuario e, no seu caso, coas persoas significativas do seu entorno, recollendo as súas expectativas respecto da atención; seleccionando os protocolos ou procedementos máis adecuados á atención planificada, atendendo a criterios de adecuación, validez e eficiencia	- saber
CE38	Executar, dirixir e coordinar, o Plan de Intervención de Fisioterapia, atendendo ao principio da individualidade do usuario e utilizando as ferramentas terapéuticas propias da Fisioterapia, é dicir, o conxunto de métodos, procedementos, actuacións e técnicas que mediante a aplicación dos medios físicos: curan, recuperan, habilitan, rehabilitan, adaptan e readaptan ás persoas con deficiencias, limitacións funcionais, discapacidades e minusvalías; prevenen as enfermidades e promoven a saúde ás persoas que queren manter un nivel óptimo de saúde	- saber facer
CE42	Intervir nos ámbitos de promoción da saúde e prevención da enfermidade	- saber - saber facer
CE44	Incorporar á cultura profesional os principios éticos e legais da profesión	- saber facer - Saber estar / ser
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CE49	Afrontar o estrés, o que supón ter capacidade para controlarse a si mesmo e controlar a contorna en situacións de tensión	- saber
CE51	Motivar a outros. O que supón ter a capacidade de xerar nos demais o desexo de participar activamente e con ilusión en calquera proxecto ou tarefa	- saber - Saber estar / ser
CE52	Aplicar os principios ergonómicos ou de hixiene postural no desenvolvemento da súa actividade	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber - saber facer
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT10	Traballo en equipo	- saber facer
CT11	Habilidades nas relacións interpersoais	- saber facer - Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT13	Recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade.	- Saber estar / ser
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT16	Motivación por a calidade.	- Saber estar / ser
CT17	Adaptación a novas situacións	- Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser
CT25	Manifestar respecto, valoración e sensibilidade ante o traballo dos demais	- Saber estar / ser
CT27	Manifestar discreción	- Saber estar / ser
CT28	Mostrar a súa orientación ao paciente/usuario	- saber facer
CT29	Axustarse aos límites da súa competencia profesional	- Saber estar / ser
CT30	Desenvolver a capacidade para organizar e dirixir	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Definir o método Pilates e lembrar os seus antecedentes	CG2 CG3

Describir os principios básicos do método Pilates	CG1 CG2 CG3 CG12 CE6
Diferenciar e aplicar as distintas modalidades de aplicación do método Pilates (con e sen pequenos implementos, en mat ou en máquinas)	CG2 CG3 CG5 CG6 CG8 CG14 CG19 CE6 CE9 CE11 CE16 CE35 CE36 CE38 CE42 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT3 CT9 CT11 CT13 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Analizar e demostrar os principios básicos da postura e do movemento implicados no método Pilates	CG1 CG2 CG3 CG6 CG14 CG19 CE6 CE11 CE16 CE44 CE49 CE52 CT1 CT3 CT5 CT9 CT11 CT12 CT13 CT23 CT25 CT27 CT28 CT29 CT30
Identificar os principios que rexen a programación dunha clase de Pilates, así como da progresión a efectuar nos exercicios	CG2 CG3 CG5 CE6 CE9 CE38 CE42 CT2

Deseñar en grupo unha clase de Pilates situada (en función dunha patoloxía e das características duns pacientes), demostrala e xustificala diante doutros grupos de alumn@s

CG3
CG5
CG6
CG7
CG8
CG12
CG14
CG15
CG18
CG19
CE6
CE9
CE11
CE16
CE35
CE36
CE37
CE38
CE42
CE44
CE45
CE49
CE51
CE52
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT10
CT11
CT12
CT13
CT15
CT16
CT17
CT18
CT19
CT23
CT24
CT25
CT28
CT29
CT30

Contidos

Tema

PROGRAMA TEÓRICO

1. Historia do método Pilates.
2. Principios básicos de Pilates.
3. Anatomía e biomecánica aplicada ao método Pilates.
4. Ferramentas que facilitan o movemento.
5. Máquinas e accesorios empregados no método Pilates
6. Valoración: análise da postura e do movemento
7. Principios para a progresión nos exercicios.
8. Principios para programar unha clase e dirixila.
9. Indicacións, precaucións e contraindicacións do método Pilates.

10. Consideracións en relación ás medidas de seguridade ao observar ao manexar o material empregado no método Pilates e ao executar os exercicios que o compoñen.

PROGRAMA PRÁCTICO

1. Análise da postura e dos movementos funcionais.

2. Exercicios pre-Pilates en mat (chan).

3. Exercicios de Pilates de nivel básico e intermedio en mat (chan).

4. Apoio e/ou progresión con pequenos implementos (balóns, rulos, bandas elásticas, círculos,...).

5. Clase básica de Pilates para traballar de forma individual ou en pequeno grupo con persoas sen problemas de saúde e en pacientes cunha patoloxía específica.

6. Consideracións básicas na montaxe das máquinas de Pilates (cadillac, reformer, cadeira e barril).

7. Introducción aos exercicios básicos de Pilates con máquinas.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Sesión maxistral	23	23	46
Prácticas de laboratorio	20	40	60
Presentacións/exposicións	2	38	40
Probas de tipo test	1	0	1
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	1	0	1
Traballos e proxectos	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Terán a finalidade de transmitir os obxectivos da materia, detallar os contidos sobre os que se traballarán e cómo se fará, e aclarar os criterios de avaliación a seguir.
Sesión maxistral	Nas clases teóricas combinarase a lección maxistral con clases teórico-participativas onde se fomenta e se motiva a participación activa do alumnado, xunto co estudio de casos. Emprego de forma xenérica de medios audiovisuais. O alumno recibirá ao longo do cuadrimestre as presentacións elaboradas polo profesorado que lle servirán de guía a través da plataforma Tem@ ou da páxina web do profesor coordinador da materia (http://webs.uvigo.es/gfuentes).
Prácticas de laboratorio	Nas prácticas seguirase unha metodoloxía demostrativa cunha análise razoada dos exercicios que compoñen o método Pilates. O profesor explicará e demostrará cómo se realizan os distintos exercicios, polo que serán prácticas guiadas onde se busque a integración, non só dos coñecementos teóricos da materia, senón tamén dos coñecementos anatómicos, biomecánicos, de localización anatómica e de patoloxía que xa posúan. Tódolos exercicios presentaranse nunhas fichas de prácticas, onde parte da información xa a vai a subministrar o profesor da materia, tendo o alumnado que completala segundo se vaian realizando. Ditas fichas poderanse atopar na plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faitic.uvigo.es/).
Presentacións/exposicións	Os traballos implicarán un papel completamente activo por parte do alumnado e serán elaborados en grupo (conformaranse 9 grupos de traballo). Os traballos consistirán en elaborar e impartir unha clase de Pilates enfocada, ben a unha patoloxía prevalente na nosa sociedade, ben a unha poboación cunhas condicións físicas determinadas. Ademais, os grupos deberán entregar un informe da clase proposta no cal se expoñan os obxectivos principais da sesión para aquela patoloxía ou poboación especial, así como a descrición dos exercicios que integran a clase e un vídeo coa representación dos exercicios que integren a clase. Na primeira quincena do mes de febreiro os grupos estarán conformados e cada grupo saberá o seu tema de traballo. A mediados do mes de marzo indicarse o día da súa exposición. O profesor exercerá un papel de orientador e apoio no proceso de elaboración do traballo en cada grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a orientar os seus esforzos na materia.
Prácticas de laboratorio	A atención personalizada estará centrada na solución das dúbidas que poida ter o alumnado e a clarear a rúbrica de avaliación do exame práctico.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada, basicamente, estará centrada na solucionar de dúbidas, en orientar o traballo a realizar na materia, e a levar rexistro e valorar o feito polo alumnado.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos e proxectos	A realización do traballo é obrigatoria para superar a materia. O esquema da clase terá que ser entregado en soporte informático ao profesor. Tamén pode empregarse a plataforma de ensinanza virtual faiTIC (http://faiTIC.uvigo.es/), subindo o conxunto do traballo ao espazo que o grupo terá na mesma dentro da materia. A metade da puntuación do traballo corresponderá ao informe e o vídeo entregado, e a outra metade corresponderá á clase presentada ao profesor e aos compañeiros. O traballo considerase superado se se acada, polo menos, 1,5 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a facer media cos exames teórico e práctico, o alumno debe acadar cando menos 1,2 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).	el valor del trabajo corresponderá al 30 de la calificación final de la materia (máxima calificación: 3 puntos, que representaría un 10 en una escala de 0 a 10 puntos).	CG1
			CG3
			CG7
			CG8
			CG12
			CG14
			CG15
			CG18
			CG19
			CE45
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT6
			CT7
			CT9
			CT10
			CT11
			CT12
			CT13
			CT15
			CT16
			CT17
			CT18
			CT19
			CT23
			CT24
			CT25
			CT28
			CT29
			CT30

Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	Exame onde o alumno dirixirá 3 exercicios dun xeito práctico (10 minutos por exercicio). Os exercicios serán elixidos ao azar polo alumno dentro do conxunto de exercicios que se fixeron ao longo do curso, correspondendo 1 ao apartado de exercicios en máquinas e 2 a exercicios en mat. Se así o desexa a maioría do alumnado, ao rematar as clases de Pilates en máquinas farase o exame práctico desa parte (suprimíndose esa pregunta da data que lle corresponda na convocatoria de maio-xuño). Tódalas preguntas valoraranse de 0 a 10 puntos. Para poder presentarse ao exame práctico, hai que presentarse primeiro ao teórico e ter feito e exposto o traballo (agás no caso do exame práctico de máquinas, se é que este se adianta ao rematar as clases susoditas). Sacarase listado, tras o exame teórico, co horario de exame para cada parella de alumnos. Farase un sorteo público para determinar a partir de qué alumno da comezo o exame práctico. Para superar o exame, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame teórico e co traballo, non se pode acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos).	el valor de este examen: 35 de la calificación final de la materia (máxima calificación: 3,5 puntos, que representaría un 10 en una escala de 0 a 10 puntos).	CG3 CG5 CG6 CG8 CG14 CG15 CG19 CE35 CE36 CE38 CE44 CE49 CE51 CE52 CT1 CT6 CT9 CT11 CT13 CT16 CT17 CT24 CT28 CT29 CT30
Probas de tipo test	Exame teórico de tipo test de 40 preguntas de resposta única (duración máxima de 1 hora). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico e co traballo, non se poderá acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). Por outra parte, sinalar que as deixadas en branco non descontarán, pero si o farán as contestacións erradas seguindo a seguinte formulación: Cualificación = [acertos - (erros/nº opcións-1) / nº preguntas] · 10	el valor de este examen: 35 de la calificación final de la materia (máxima calificación: 3,5 puntos, que representaría un 10 en una escala de 0 a 10 puntos).	CG1 CG2 CG3 CG5 CG6 CE16 CE36 CE42 CT4 CT15

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Aos alumnos que non superen a materia, gardaráselles a parte superada para a segunda convocatoria dentro do mesmo ano académico (parte superada significa ter un 5 de 10 ou máis).

O alumno poderá elixir entre dous tipos de probas para os contidos teóricos: exame tipo test ou exame de resposta curta. O exame de resposta curta constará de 5 preguntas (duración máxima de 1 hora). Tódalas preguntas terán o mesmo valor. Para superalo, o alumno terá que acadar, polo menos, 1,75 puntos (corresponde a un 5 nunha escala de 0 a 10 puntos). En todo caso, e de cara a unha posible media co exame práctico, non se poderá acadar menos de 1,4 puntos (corresponde a un 4 nunha escala de 0 a 10 puntos). No caso de optar por esta forma de exame da parte teórica da materia, non se fará a opción tipo test.

Bibliografía. Fontes de información

BÁSICAS:

* Bosco Calvo J. Pilates terapéutico. Para la rehabilitación del aparato locomotor. Madrid: Médica Panamericana; 2012.

* Isacowitz R. Pilates. Manual completo del método Pilates. Badalona: Paidotribo; 2009.

* Massey P. Anatomía & Pilates. Badalona: Paidotribo; 2010.

* Pilates JH. Volver a la vida con la Contrología de Pilates. (Originalmente publicado en 1945 con el título Return to life through Contrology). Incline Village, NV: Presentation Dynamics; 1998.

* Stott Pilates. Ejercicios completos de matwork. Toronto: Merrithew Corporation; 2006.

COMPLEMENTARIAS:

* Adamany K. Pilates para el postparto. Barcelona: Paidotribo; 2007.

* Adamany K, Loigerot D. Pilates: una guía para la mejora del rendimiento. Barcelona: Paidotribo; 2006.

* Aronovitch J, Taylor M, Craig C. Súbete en el Bosu® Balance Trainer. Ejercicios para desarrollar la fuerza del segmento central (core) y conseguir un cuerpo tonificado. Madrid: Tutor; 2009.

* Austin D. Pilates para todos. Un programa paso a paso de puesta en forma para reforzar, estirar y tonificar todo su cuerpo en tres semanas. 3ª ed. Madrid: Tutor; 2005.

* Baessler K, Schüssler B, Burgio KL, Moore KH, Norton PA, Stanton SL (Editors). Pelvic floor re-education. Principles and practice. 2ª ed. London: Springer-Verlag; 2008.

* Betz SR. Prenatal Pilates [dvd]. California: TheraPilates; 2002.

* Betz SR. The Osteoporosis Exercise Book: Building Better Bones. California: Osteo Physical Therapy; 1999.

* Bosco Calvo J, Cabral L. Fundamentos del método Pilates. Guía para una prescripción de ejercicios basada en Pilates. Madrid: Corpora Pilates; 2008.

* Bosco Calvo J, Cabral L. Los fundamentos del método Pilates [vídeo-dvd]: bases para la prescripción de ejercicio con el método Pilates. Madrid: Corpora Pilates; 2008.

* Brignell R. Pilates : guía para principiantes. Barcelona: Robin Book; 2005.

* Brotzman SB, Manske RC. Rehabilitación ortopédica clínica. Un enfoque basado en la evidencia. 3ª ed. Barcelona: Elsevier España; 2012.

* Calais-Germain B. Anatomía para el movimiento. Tomo I. Introducción al análisis de las técnicas corporales. Barcelona: La Liebre de Marzo; 1994.

* Calais-Germain B, Lamotte A. Anatomía para el movimiento. Tomo II. Bases de ejercicios. Barcelona: La Liebre de Marzo; 1991.

* Calais-Germain B. Anatomía para el movimiento. Tomo III. El periné femenino y el parto. Elementos de anatomía y bases de ejercicios. Barcelona: Los Libros de la Liebre de Marzo; 1998.

* Calais-Germain B. Anatomía para el movimiento. Tomo IV. El gesto respiratorio. Barcelona: La Liebre de Marzo; 2006.

* Calais-Germain B, Raison B. Pilates sin riesgo. 8 riesgos del Pilates y cómo evitarlos. Barcelona: La Liebre de Marzo; 2011.

* Cárceles Moreno R, Cos Morera F. Pilates: manual completo de pilates en suelo. Badalona: Paidotribo; 2009.

* Carral Hernández M, Sánchez Garrido J. Método Pilates. Manual de suelo. Madrid: AEFEP; 2011.

* Carral Hernández M, Sánchez Garrido J. Método Pilates. Manual de máquinas. Madrid: AEFEP; 2012.

* Casas Caro F, Reyes Sierra Y. El método Pilates en el entrenamiento personal. En Hernando Castañeda G. Nuevas tendencias en entrenamiento personal. Badalona: Paidotribo; 2009. p. 259-272.

* Casimiro Andújar AJ, Muyor Rodríguez JM (Coord). Columna vertebral, ejercicio físico y salud. Barcelona: INDE; 2010.

* Chéron G. Neurofisiología del movimiento. Aprendizaje motor. Encycl Med-Chir. 2011;26-007-B-60.

* Clippinger K. Anatomía y cinesiología de la danza. Badalona: Paidotribo; 2011.

* Clyde M. Pilates para golfistas. Ejercicios paso a paso para afianzar su juego. Madrid: Tutor; 2008.

* Esnault M. Columna vertebral y stretching. Badalona: Paidotribo; 2009.

* Fernández R, Moral González S, Paredes P. Manual de Pilates suelo con implementos. Badalona: Paidotribo; 2008.

- * Flett M. Fit-ball. La técnica más divertida para ponerse en forma. Barcelona: RBA Libros; 2005.
- * Girbau F. Pilates matwork 1-2-3 [dvd]. Paycom; 2000.
- * Girbau F. Pilates plus [dvd]. Paycom; 1998.
- * Girbau F. Pure Pilates [dvd]. Paycom; 1998.
- * Glenn C, Dunphy C. Peak Pilates System I Peak [dvd]. Pilates; 2005.
- * Gray K (director). Pilates con bandas elásticas [dvd]. Valladolid: IMC Vision; 2003.
- * Gray K (director). Pilates gymball [dvd]. Valladolid: IMC Vision; 2003.
- * Herman E. Pilates con accesorios. Barcelona: Paidotribo; 2007.
- * Herman E. Pilates reformer. Badalona: Paidotribo; 2011.
- * Hernando Castañeda G. Nuevas tendencias en entrenamiento personal. Badalona: Paidotribo; 2009.
- * Hessel J. Cadillac Techniques. Learn the in's and out's of this essential piece of advanced Pilates equipment [dvd]. Beverly Hills: The Well-Tempered Workout; 1997.
- * Hessel J. Cadillac Techniques with Jillian Hessel: Handbook. Beverly Hills: The Well-Tempered Workout; 1998.
- * Höfler H. Gimnasia para la zona pélvica. Barcelona: Hispano Europea; 2001.
- * Isacowitz R. Pilates: your complete guide to mat work and apparatus exercises. 2nd ed. Illinois: Human Kinetics; 2014.
- * Isacowitz R, Clippinger K. Anatomía del Pilates: guía ilustrada para trabajar la estabilidad del segmento somático central y mejorar el equilibrio. Madrid: Tutor; 2011.
- * Kaplanek BA, Levine B, Jaffe WL. Pilates y rehabilitación para síndromes y artroplastias. Badalona: Paidotribo; 2014.
- * King M, Green Y. El método Pilates para el embarazo. Barcelona: Oniro; 2004.
- * Ling M. Curso básico de... Pilates. Barcelona: Omega; 2013.
- * Lyon D. Pilates completo para hombres. Badalona: Paidotribo; 2008.
- * Martin S. The Scoliosis Series: Part 1. Management & Improvement featuring wall springs [dvd]. Alameda: Pilates Therapeutics; 2006.
- * Martin S. The Scoliosis Series: Part 2. Breathing exercises as part of Scoliosis management [dvd]. Alameda: Pilates Therapeutics; 2006.
- * Martin S. The Upper Core: Living a pain-free life [dvd]. Alameda: Pilates Therapeutics; 2006.
- * Marras WS. The working back. A Systems view. New Jersey: John Wiley & Sons; 2008.
- * Matty D, Burdell K. Programa paso a paso de Pilates con círculo mágico [libro+dvd]. Madrid: Tutor; 2008.
- * McAtee RE, Charland J. Estiramientos facilitados. Estiramientos y fortalecimiento con facilitación neuromuscular propioceptiva [libro+dvd]. 3ª ed. Madrid: Médica Panamericana; 2010.
- * Menezes A. Guía completa de las técnicas de Joseph H. Pilates. Con especial atención al dolor de espalda y el entrenamiento deportivo. Madrid: Tutor; 2009.
- * Morgan D (director). Iniciación al método Pilates [dvd]. Valladolid: IMC; 2001.
- * Morgan D (director). La fuerza del Pilates [dvd]. Valladolid: IMC; 2001.
- * Murakami C. Sesiones matinales de Pilates. Barcelona: De Vecchi; 2008.
- * Norris CM. La estabilidad de la espalda. Un enfoque diferente para prevenir y tratar el dolor de espalda. Barcelona: Hispano Europea; 2007.
- * Nyman B, Paarup L. Pilates. Todos los ejercicios de suelo para practicar en casa. Barcelona: Scyla Editores; 2006.
- * Otero Gargamala MD, Rodríguez Fuentes G. Pilates initial exercises protocol for a better control of the method principles in new patients. En: Vleeming A, Mooney V, Cusi M, editors. Actas del 6th Interdisciplinary World Congress on Low Back & Pelvis Pain. Diagnosis and Treatment; the Balance between Research and Clinic. Barcelona (España), 7-10 de noviembre,

2007. pp. 501-4.

- * Paredes Ortiz P. Manual de Pilates. Suelo básico [libro+dvd]. Badalona: Paidotribo; 2008.
- * Paterson J. Teaching Pilates for postural faults, illness & injury. A practical guide. Edinburgh: Elsevier; 2009.
- * Pilates JH. Tu salud: un sistema de ejercicios que ha revolucionado el mundo de la educación física. (Originalmente publicado en 1934). Incline Village, NV: Presentation Dynamics; 1998.
- * Pilates Physicalmind Institute. Osteoporosis exercise protocols. Awareness & Prevention of Osteoporosis using the Method Pilates. New York: Physicalmind Institute; 2005.
- * Pohlman J. Programa paso a paso de Pilates [libro+dvd]. Madrid: Tutor; 2006.
- * Pohlman J. Programa paso a paso de Pilates con balón [libro+dvd]. Madrid: Tutor; 2008.
- * Pohlman J. Segundo programa paso a paso de Pilates [dvd]. Madrid: Tutor; 2006.
- * Pohlman J. Programa paso a paso de Pilates con banda elástica [libro+dvd]. Madrid: Tutor; 2006.
- * Potenza LM. Pilates terapéutico. En: Seco Calvo J, dir. Métodos específicos de intervención en Fisioterapia. Madrid: Médica Panamericana; 2016. pp. 173-83.
- * Primal Pictures and Pilates World University. Anatomy for Pilates [dvd]. London: Primal Pictures; 2008.
- * Quick J. Swimalates. Pilates for swimmers [dvd]. Ames: Championship Productions; 2003.
- * Reyneke D. Pilates Moderno. A perfecta forma física ao seu alcance. Barueri: Manole; 2009.
- * Richardson C, Hodges P, Hides J. Therapeutic exercise for lumbopelvic stabilization. A motor control approach for the treatment and prevention of low back pain (2ª ed.). Edinburgh: Churchill Livingstone; 2004.
- * Richardson C, Jull G, Hodges P, Hides J. Therapeutic exercise for spinal segmental stabilization in low back pain (1ª ed.). London: Churchill Livingstone; 1999.
- * Rodríguez Fuentes G, Otero Gargamala MD. Autopercepción de la mejoría experimentada en su dolor de espalda por parte de pacientes que practican el método Pilates (comunicación). EGREPA XIth International Conference "Physical Activity, Health Promotion and Aging". Pontevedra (España), 18-20 de octubre, 2007.
- * Rodríguez Fuentes G, Otero Gargamala MD. Pilates method as treatment and prevention of lower back pain and health promotion. En: Vleeming A, Mooney V, Cusi M, editors. Actas del 6th Interdisciplinary World Congress on Low Back & Pelvis Pain. Diagnosis and Treatment; the Balance between Research and Clinic. Barcelona (España), 7-10 de noviembre, 2007. pp. 505-8.
- * Romani-Ruby C, Clark M. Pre/Post Natal Personal Training Video. The fitness approach to Pilates Exercise [VHS]. Pennsylvania: PowerHouse Pilates; 2002.
- * Royo-Villanova C. Pilates en casa. Madrid: Temas de Hoy; 2007.
- * Savall P. Pilates Reformer, manual de ejercicios. Barcelona: Tecno Sport Condition; 2007.
- * Sichel H (dir.). Power Pilates Post-Pregnancy Workout 3 [dvd]. New York: Power Pilates; 2004.
- * Stanmore T. Pilates para una espalda sana. Barcelona: RBA; 2006.
- * Stott Pilates. Essential Reformer. Toronto: Merrithew Corporation; 2003.
- * Thek Lineback K. Osteopilates para aumentar la densidad ósea, reducir los riesgos de fracturas, mejorar la apariencia física y sentirse maravillosamente! Buenos Aires: Kier; 2006.
- * Timón V. Enciclopedia de ejercicios de Pilates. Madrid: Pila Teleña; 2012.
- * Ungaro A. La promesa de Pilates. Madrid: Blume; 2004.
- * Vleeming A, Mooney V, Stoeckart R (Dir.). Movimiento, estabilidad y dolor lumbopélvico. Integración de la investigación con el tratamiento. Barcelona: Elsevier España; 2008.
- * Westlake L. Entrenamiento con balón de ejercicios. Badalona: Paidotribo; 2008.
- * Winsor M. Pilates: el centro de energía : sin necesidad de aparatos. 3ª ed. Barcelona: Paidotribo; 2005.

Ademais da bibliografía sinalada, na páxina web do profesor (<http://webs.uvigo.es/gfuentes>), no seu apartado de “enlaces” ou ligazóns, facilítaselle ao alumnado páxinas web que poden ser do seu interese, tanto persoal como para levar adiante os traballos, sobre temática relacionada coa materia e coa saúde en xeral.

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Prácticas externas: Estadías clínicas/P05G170V01801

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Fisioterapia en especialidades clínicas I/P05G170V01906

Fisioterapia en especialidades clínicas II/P05G170V01907

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Afeccións medicocirúrxicas/P05G170V01201

Anatomía humana: Anatomía humana/P05G170V01101

Fisioloxía: Movemento funcional en fisioterapia/P05G170V01202

Valoración en fisioterapia/P05G170V01204

Afeccións médicas/P05G170V01302

Afeccións cirúrxicas/P05G170V01301

Cinesiterapia/P05G170V01303

Outros comentarios

Sería conveniente:

- Darse de alta en FaiTIC (se é a primeira vez que se fai, o nome de usuario e o contrasinal é o DNI).
- Ter unha dirección de enderezo-e, pois cada vez que se dea un aviso, se suba documentación, etc., comunicarse por esta vía a tódolos usuarios da materia (alumnado e profesor).
- Nos datos persoais, ademais do enderezo-e, sería conveniente indicar un teléfono de contacto (onde se vos poida localizar rapidamente en caso de urxencia, normalmente o móbil) e subir unha fotografía (para facilitar ao profesor, sobre todo nas primeiras semanas, a identificación do alumnado).

DATOS IDENTIFICATIVOS				
Traballo de Fin de Grao				
Materia	Traballo de Fin de Grao			
Código	P05G170V01991			
Titulación	Grao en Fisioterapia			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	4	2c
Lingua impartición	Castelán Galego			
Departamento	Biología funcional e ciencias da saúde			
Coordinador/a	Maceiras García, María Lourdes			
Profesorado	Maceiras García, María Lourdes			
Correo-e	lurdesmg@uvigo.es			
Web				
Descrición xeral				

Competencias		
Código		Tipoloxía
CG14	Incorporar os principios éticos e legais da profesión na práctica profesional así como integrar os aspectos sociais e comunitarios na toma de decisións.	- saber facer
CG15	Participar na elaboración de protocolos asistenciais de fisioterapia baseada na evidencia científica.	- saber facer
CG19	Comunicarse de modo efectivo e claro, tanto de forma oral coma escrita, cos usuarios do sistema sanitario así como con outros profesionais.	- saber facer - Saber estar / ser
CE20	Adquisición de vocabulario propio no campo da Fisioterapia	- saber
CE21	Adquirir formación científica básica en investigación	- saber
CE22	Coñecer e comprender as teorías que sustentan a capacidade de resolución de problemas e o razoamento clínico	- saber
CE45	Incorporar a investigación científica e a práctica baseada na evidencia como cultura profesional	- saber facer
CT1	Comunicación oral e escrita nas linguas cooficiais da Comunidade Autónoma.	- saber facer
CT2	Capacidade de análise e síntese.	- saber facer
CT3	Capacidade de organización e planificación.	- saber facer
CT4	Capacidade de xestión da información	- saber facer
CT5	Resolución de problemas	- saber facer
CT6	Toma de decisións	- saber facer
CT7	Coñecementos de informática relativos ao ámbito de estudo	- saber
CT9	Compromiso ético	- Saber estar / ser
CT12	Razoamento crítico	- saber facer
CT15	Aprendizaxe autónoma	- saber facer
CT17	Adaptación a novas situacións	- saber facer - Saber estar / ser
CT18	Creatividade	- saber facer
CT19	Iniciativa e espírito emprendedor	- saber facer
CT23	Traballar con responsabilidade	- saber facer
CT24	Manter unha actitude de aprendizaxe e mellora	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias

Deseñar a metodoloxía dun proxecto en algún ámbito de coñecemento do grao.

CG14
CE20
CE21
CE22
CE45
CT1
CT3
CT5
CT6
CT7
CT9
CT12
CT17
CT18
CT19
CT23
CT24

Desenvolver unha búsqueda bibliográfica, analizando e interpretando a información, para elaborar un documento coa información máis relevante, comparando e extraíndo conclusións.

CG14
CG15
CG19
CE20
CE21
CE22
CE45
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT12
CT15
CT17
CT18
CT19
CT23
CT24

Presentar e defender a información e conclusións extraídas do traballo

CG19
CE20
CE22
CT1
CT2
CT3
CT4
CT5
CT6
CT7
CT9
CT12
CT15
CT17
CT18
CT23
CT24

Contidos

Tema

Co fin de acadar unha carga de traballo semellante nos Traballos de Fin de Grao (TFG) que deben facer o alumnado ao ser estes tutorizados por diversos profesores e a que haberá varios tribunais xulgadores é conveniente establecer unhas pautas para a elaboración de dito traballo e para a valoración dos mesmos. O TFG será unha Revisión bibliográfica sobre calquera tema do ámbito de ciencias da saúde.

Debe constar de :

- Introducción/obxectivo
- Material e Método
- Resultados
- Discusión
- Conclusións

Poderán agruparse os apartados en

Resultados/Discusión ou ben en

Discusión/Conclusions.

Indicarase as palabras clave utilizadas según os termos do Medical Subject Headings (MeSH) do Index Medicus.

Extensión mínima de 15 e máxima de 20 páxinas de texto sen incluír o título, resume, bibliografía e anexos e seguindo as normas de maquetación.

Formato:

Para os apartados utilizaranse maiúsculas e negrita e os subapartados en minúsculas e negrita, letra Arial tamaño 12.

Párrafo, alineación xustificada, sangría en primeira línea de 1.25, interlineado 1.5, espaciado anterior 6 puntos. Fuente, letra Arial tamaño 11.

As páxinas nunha soa cara cos marxes superior, inferior e lateral dereito de 2,5 e lateral esquerdo de 3. Na marxe superior o título do traballo e na marxe inferior o nome e apelidos do alumno e numeradas na parte inferior dereita, letra Arial tamaño 8.

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

Será referenciada segundo as normas de Vancouver, enumerarase de forma correlativa con superíndice segundo orde de aparición no texto por primeira vez, utilizando un xestor bibliográfico.

Os artigos utilizados para a súa análise serán como mínimo de 12 dos últimos 5 anos, debendo utilizar como mínimo 15 referencias bibliográficas entre artigos de revistas e de libros os cales estarán limitados a 2 ou 3 como máximo. O tutor/a poderá modificar este apartado sempre que se xustifique.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Presentacións/exposicións	1	14	15
Traballos tutelados	8	192	200
Traballos e proxectos	1	8	9

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

Descrición

Actividades introductorias	Terán a finalidade de transmitir os obxectivos da materia, detallar os contidos sobre os que se traballarán e cómo se fará, e aclarar os criterios de avaliación a seguir.
Presentacións/exposicións	O alumno deberá expor en 7/10 minutos o traballo realizado utilizando medios audiovisuais e proceder á súa defensa ante as preguntas do tribunal.
Traballos tutelados	Para a confección do traballo seguirase a normativa aprobada na Xunta de Centro, a cal seralle entregada polo/a seu titor/a ao alumnado, e colgada na FaiTIC.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Coa atención personalizada, os/as titores/as atenden e resolven dúbidas, consultas, necesidades... ao alumnado, sobre o TFG, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode desenvolverse de xeito presencial ou de xeito non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Presentacións/exposicións	Ao alumno asignaráselle un titor para a realización e exposición do traballo. Para o correcto seguimento da materia o alumnado tense que dar de alta no Servizo de Teledocencia: FaiTIC (plataforma TEMA), e cubrir a ficha virtual: aportando os seus datos e unha foto.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos tutelados	O traballo valorarase tendo en conta, por unha parte a relevancia do TFG (35%), e por outra que este se adapte ás normas (15%).	50	CG14 CG15 CG19 CE20 CE21 CE22 CE45 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6 CT7 CT9 CT12 CT15 CT17 CT18 CT19 CT23 CT24

Presentacións/exposicións	Valorarase tendo en conta:	50	CG19
	- A presentación con medios audiovisuais, a claridade na exposición por parte dos alumno, e a adaptación ao tempo marcado (7-10 minutos) (15%).		CE20
	- A defensa ante as preguntas do tribunal (35%).		CE22
			CT1
			CT2
			CT3
			CT4
			CT5
			CT6
			CT7
			CT9
			CT12
			CT15
			CT17
			CT18

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Tal e como se indica na Memoria de Verificación, para poder realizar a presentación e defensa do TFG o/a alumno/a deberá ter superados todos os créditos da formación curricular, aínda que non estean xeradas as actas.

O tempo de presentación do TFG será entre 7 e 10 minutos.

Bibliografía. Fontes de información

Renart Pita, MA., Escribir en Ciencias Biomédicas., Madrid: Aran Ediciones;, 2004.

Day, RA., Como escribir y publicar trabajos científicos. (Publicación Científica y Técnica nº 598)., 3ª ed. Washington: Organización Panamericana de la Salud (OPS);, 2005.

Martin Vivaldi, G. , Curso de redacción. Del pensamiento a la palabra: teoría y práctica de la composición y del estilo., 33ª ed. Madrid: Paraninfo;, 2000.

Vallejo-Nágera JA., Aprender a hablar en público hoy., Barcelona: Planeta;, 2010.

Recomendacións

Outros comentarios

Só se poderá expor o Traballo de Fin de Grao, para obter o título de Grao, unha vez que se teñan superadas o resto das materias, aínda que non estean xeradas as actas.